Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju nozares risku novērtējums 2026

(pārskata periods 2023-2025)

Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Rīga, 2026

SATURS

I PĀRSKATĀ IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI 3

II IEVADS 4

1. Izmantotā metodoloģija 4

2. Nozares ievainojamības un draudu kopsavilkums 4

3. Būtiskākie nozarē PTAC identificēto risku mazinošu pasākumu priekšlikumi 7

4. Nozares komentāri 8

III PATĒRĒTĀJU KREDITĒŠANAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJU RAKSTUROJUMS 8

1. NILLTPFN tiesiskā regulējuma vispusīgums 12

2. Uzraudzības procedūras un to piemērošanas efektivitāte 14

3. Administratīvo sodu pieejamība un piemērošana 18

4. Krimināło sodu pieejamība un pielietojums 20

5. Darbības uzsākšanas kontroles esamība un efektivitāte 21

6. Nozares kredītu devēju godīgums/ētiskums 24

7. Nozares kredītu devēju personāla zināšanas par NILLTFN (Sankcijām) 26

8. Atbilstības funkcijas/ IKS efektivitāte 29

9. Aizdomīgu darījumu ziņošanas un uzraudzības efektivitāte 32

10. Pieejamība un piekļuve informācijai par patiesajiem labuma guvējiem 34

11. Uzticamas identifikācijas infrastruktūras pieejamība un neatkarīgu informācijas avotu pieejamība 35

IV KATEGORIJAI RAKSTURĪGO IEVAINOJAMĪBAS MAINĪGO RĀDĪTĀJU ANALĪZE 39

1. Ievainojamības faktori 39

2. Apjoms un klientu raksturojums 39

2.1. Aģentu izmantošanas iespējamība 41

2.2. Skaidras naudas darījumi 42

2.3. Starptautisku darījumu izmantošana 43

2.4. Citi riska faktori 43

V PAKALPOJUMU NILLTPF RISKA NOVĒRTĒJUMS 44

1. DISTANCES KREDĪTI 45

2. PATĒRIŅA KREDĪTI 48

3. LĪZINGI UN CITI AR TRANSPORTLĪDZEKLI VAI CITU OBJEKTU NODROŠINĀTIE KREDĪTI 51

4. HIPOTEKĀRIE KREDĪTI 53

5. KREDĪTI PRET KUSTAMAS LIETAS ĶĪLU 56

6. KREDĪTI JURIDISKĀM PERSONĀM UN SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEIKŠANAI 58

I PĀRSKATĀ IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

Aptauja - 27.01.2026. PTAC veiktā aptauja "Patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju aptauja (nozares risku novērtējumam)"

FID – Finanšu izlūkošanas dienests

LB – Latvijas Banka

NILL – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija

NILLTPF – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšana

NILLTPFN – Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršana

NILLTPFNL - Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums

Pārskata periods – 2023-2025

PF – Proliferācijas finansēšana

PLG – Patiesā labuma guvēji

PNP – Politiski nozīmīga persona

PTAC – Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

PTAL – Patērētāju tiesību aizsardzības likums

Sankciju likums - Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums

TF – Terorisma finansēšana

UR – Uzņēmumu reģistrs

VID – Valsts ieņēmumu dienests

II IEVADS

1. IZMANTOTĀ METODOLOĢIJA

Novērtējums tika veikts atbilstoši Pasaules Bankas metodoloģijai[1] (modulis 6B, citu finanšu iestāžu ievainojamība), vērtējot nozares ievainojamības virzienus (mainīgos)[2] un atsevišķi vērtējot nozares raksturīgāko pakalpojumu grupu [3] ievainojamības faktorus, rezultātā nosakot kopējo nozares ievainojamības līmeni.

Atbilstoši metodoloģijai, katram no vērtētajiem mainīgajiem nozares novērtēšanas darba grupa, pamatojoties uz dokumentiem un faktiem, piešķīra novērtējuma līmeni. Nozares ievainojamības virzieni (mainīgie) tiek vērtēti 11 līmeņu vērtību skalā no 0 līdz 1, kur 0 nozīmē neeksistējošu, bet 1 teicamu ievainojamības samazinošo faktoru ietekmi. Savukārt, vērtējot nozares raksturīgāko pakalpojumu grupu ievainojamības faktorus, vērtējums atbilstoši metodoloģijai tiek norādīts otrādi, proti, vērtējums "zems" vai "neeksistē" ievainojamības līmeni konkrētajam pakalpojumam samazina, savukārt vērtējums "augsts" – palielina. Katrs no piešķirtajiem ievainojamības vērtējumiem katram virzienam vai faktoram atbilstoši metodoloģijā iekļautajam vērtēšanas rīkam (sistēmisks rīks ar iestrādātām matemātiskām formulām) nosaka kopējo nozares un katra atsevišķā pakalpojuma ievainojamības līmeni.

Nozares risku novērtējums izstrādāts, ievērojot Nacionālo NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumu par 2020.-2022.gadu [4] , 2024. gada Finanšu izlūkošanas dienesta (FID) metodoloģiskais materiālu "Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas tipoloģijas un pazīmes" (3. papildinātā redakcija),[5] 2025. gada FID metodoloģiskas materiāla "Terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas vadlīnijas" atjaunoto redakciju [6] , Virtuālo valūtu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas risku novērtējumu[7], nozares uzraudzības ietvaros iegūto informāciju un statistiku, pārbaužu rezultātus, veikto aptauju[8] un citu informāciju.

2. NOZARES IEVAINOJAMĪBAS UN DRAUDU KOPSAVILKUMS

Risks nozīmē iespējamību, ka nozares draudi izmanto nozares ievainojamību, tāpēc nozares komersantam sava iekšējās kontroles sistēma (IKS) jāveido uz risku balstītā pieejā – tā, lai samazinātu iespējamību, ka komersanta ievainojamība (vājā vieta) tiek izmantota noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai, terorisma finansēšanai vai proliferācijai (NILLTPF), vai starptautisko un nacionālo sankciju prasību neievērošanā vai pārkāpšanā.

---

[1] Pieejams: https://www.worldbank.org/en/topic/financialsector/brief/antimoney-laundering-and-combating-the-financing-of-terrorism-risk-assessment-support

[2] Sk. šī novērtējuma II nodaļu

[3] Sk. šī novērtējuma III un IV nodaļu

[4] Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2023/NACION%C4%80LAIS%20NILLTPF%20RISKU%20NOV%C4%92RT%C4%92%C5%A0ANAS%20ZI%C5%85OJUMS%20PAR%202020.%E2%80%932022.%20GADU.pdf

[5] Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/Tipologiju%20materials_III_red.pdf

[6] Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2025/Terorisma%20un%20prolifer%C4%81cijas%20finans%C4%93%C5%A1anas%20nov%C4%93r%C5%A1anas%20vadl%C4%ABnijas%20%282025%29.pdf

[7] Pieejams: https://www.fid.gov.lv/uploads/files/2022/VVRN/VVRN%202022_FINAL%20%28002%29.pdf

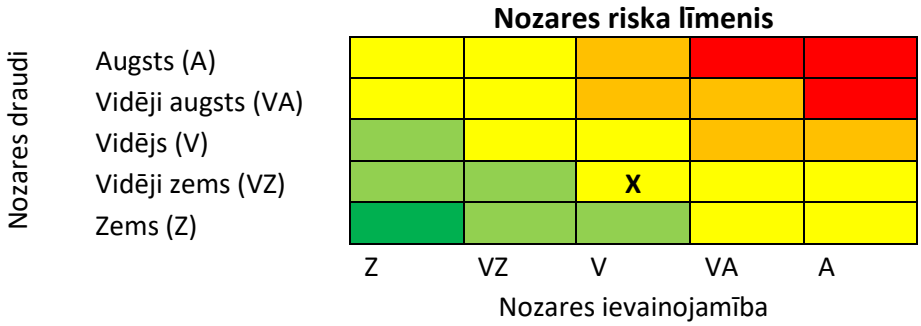
[8] 27.01.2026. PTAC veiktā aptauja "Patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju aptauja (nozares risku novērtējumam)"

Atbilstoši Nacionālajam NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumam par 2020. - 2022.gadu (2023)[9] un Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju nozares risku novērtējumam 2023 (pārskata periods 2020–2022)[10] nozarei piemītošie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas draudi novērtēti kā vidēji zemi un ievainojamība novērtēta kā vidēja, kopējo riska līmeni nosakot kā vidēju. Šajā nozares risku novērtējumā ņemts vērā iepriekšējais periods un visas pārskata periodā notikušās izmaiņas.

Ievērojot patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju saimnieciskās darbības būtību, proti, kreditēšanas pakalpojumu sniegšanu pārsvarā Latvijas patērētājiem (rezidentiem), to lielumu, apmēru un ietekmi ekonomikā, risku izpratni un ieviestās IKS, nozare ir pakļauta riskiem, kas saistīti ar noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, savukārt nozarei piemītošais NILL riska līmenis vērtējams kā vidējs.

Nozares riska līmenis

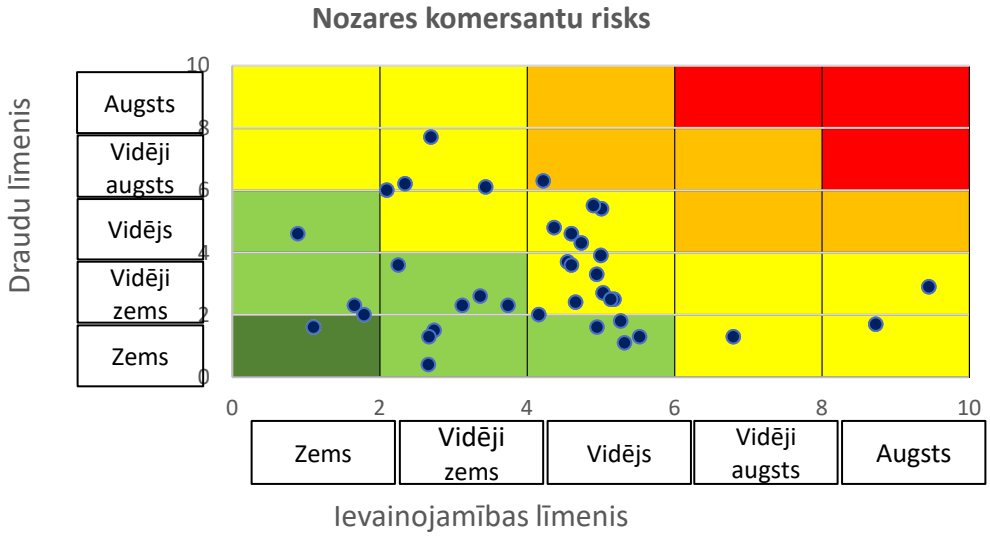
Attēls Nr.1

Savukārt nozares komersanti atbilstoši PTAC izstrādātajai risku matricai uz novērtējuma sagatavošanas brīdi norādīti attēlā Nr.2

Nozares komersantu risks

Attēls Nr.2

[9] Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2023/NACION%C4%80LAIS%20NILLTPF%20RISKU%20NOV%C4%92RT%C4%92%C5%A0ANAS%20ZI%C5%85OJUMS%20PAR%202020.%E2%80%932022.%20GADU.pdf

[10] Pieejams: https://www.ptac.gov.lv/lv/media/3795/download?attachment

Ievērojot Nacionālo NILLTPF risku novērtēšanas ziņojumā 2020 - 2022 (2023)[11], patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju saimnieciskās darbības būtību, proti, kreditēšanas pakalpojumu sniegšanu pārsvarā Latvijas patērētājiem (rezidentiem), to lielumu, apmēru un ietekmi ekonomikā, risku izpratni un ieviestās IKS, nozarei piemītošo saimnieciskās darbības būtību, ar nozares komersantu darbību un ar sniegtajiem pakalpojumiem saistītos identificētos riskus, TF un PF riska līmenis vērtēts kā zemi un vidēji zemi. Ievērojot Pārskata periodā būtiski pilnveidotās IKS un citus šajā novērtējumā vērtētos apstākļus, PTAC ieskatā TF un PF riska līmenis patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem būtu vērtējams kā zems.

Nozares kopējais riska novērtējums nav interpretējams kā vienāds individuālais riska līmenis visiem tirgus dalībniekiem. Uzraudzības intensitāte tiek noteikta riskos balstīti, ņemot vērā konkrētā subjekta darbības modeli, darbības apjomu, piedāvāto produktu struktūru, klientu loku, identificētos riskus un iekšējās kontroles sistēmas efektivitāti.

<u>Galvenie noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas (NILL), terorisma finansēšanas (TF) un proliferācijas finansēšanas (PF) draudu aspekti nozarei ir</u>:

- Klientu autentifikācijas līdzekļu zādzības vai izkrāpšanas, nolūkā tos izmantot kredītu iegūšanai;
- Nepatiesas informācijas sniegšana vai viltotu dokumentu vai citu personu identifikācijas dokumentu izmantošana;
- Bezskaidras naudas pārrobežu plūsma, veicot kredīta atmaksu;
- Kredīta izsniegšana un atmaksa skaidrā naudā;
- Necaurspīdīga ieguldīto/piesaistīto naudas līdzekļu izcelsme komercdarbības/saimnieciskās darbības nodrošināšanai;
- Piesaistītais finansējums no nelicencētām ieguldījumu platformām, kur tādejādi ieguldītāju NILL riski varētu netikt izvērtēti;
- Kredīta pirmstermiņa atmaksa lielā apmērā vai daudzos mazāka apmēra maksājumos vai bieža kredīta saistību uzņemšanās;
- Neskaidra vai nelikumīga aizņēmēja līdzekļu izcelsme;
- Kredīta atmaksu aizņēmēja vietā veic trešā persona;
- Kredīts tiek pieteikts trešās personas interesēs vai finansētais aktīvs var tikt nodots izmantošanai nelikumīgiem mērķiem.

Proliferācijas finansēšanas, autonomas NILL / ārvalstu predikatīvo noziedzīgo nodarījumu, izvairīšanās no nodokļu nomaksas, narkotisko un psihotropo vielu nelikumīgas aprites, akcīzes preču nelikumīgas aprites, cilvēku tirdzniecības un noziedzīgu nodarījumu pret vidi draudi vērtējami kā zemi.

<u>Galvenie ievainojamības aspekti nozarei ir</u>:

- Atsevišķu nozares komersantu neviennozīmīgā izpratne un attieksme pret NILLTPF riskiem;
- Saimnieciskās darbības veidam, apjomam un būtībai atbilstošu riska izvērtējumu izstrāde un uz to pamata veidotās IKS efektīva darbība uzņēmumā;
- IKS efektivitāte un laicīga pielāgošana jaunām NILLTPFN metodēm, jaunu tehnoloģiju ieviešana, alternatīvu maksājumu un identifikācijas metožu izmantošana;

[11] Pieejams: https://fid.gov.lv/uploads/files/2023/NACION%C4%80LAIS%20NILLTPF%20RISKU%20NOV%C4%92RT%C4%92%C5%A0ANAS%20ZI%C5%85OJUMS%20PAR%202020.%E2%80%932022.%20GADU.pdf

- Atbildīgo darbinieku un darbinieku, kuru amata pienākumos ietilpst klientu izpētes darbības, mainība, izpratne un zināšanu līmenis.

Lai arī lielākā daļa patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju klienti ir rezidenti, tomēr var pastāvēt patērētāju kreditēšanas nozares iespējama iesaiste starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanā vai neievērošanā, neizvērtējot pietiekami riskus, kas saistīti ar sankciju režīma pārkāpšanu vai neievērošanu patērētāju kreditēšanā, jo īpaši, izvērtējot fiziskas personas – patērētāja (nerezidenta, personas, kas saņēmušas uzturēšanās atļauju) saikni ar to valsti/teritoriju, kas ir šīs personas izcelsmes vieta (valsti/teritoriju, kurai piemērots sankciju režīms), vai personai joprojām pastāv ciešas personiskās un ekonomiskās attiecības ar attiecīgo valsti/teritoriju. Savukārt pašu komersantu risks saistāms ar to patiesajiem labuma guvējiem un piesaistītā, pamatkapitālā ieguldīto līdzekļu izcelsmi.

Galvenie starptautisko un nacionālo sankciju prasību neievērošanā vai pārkāpšanā <u>draudu aspekti nozarei ir</u>:

- Darījumā iesaistītas fiziskas un juridiskas personas, kas ir tieši pakļautas sankcijām, un ar šīm personām cieši saistītas personas, ar kuru palīdzību tiek veikta izvairīšanās no sankciju prasībām;
- Juridisko personu patiesie labuma guvēji (PLG), kas pakļauti starptautiskajām sankcijām, komersantiem, kuru īpašuma tiesības veidojas sarežģītas struktūras veidā;
- Darbībā piesaistītā finansējuma, pamatkapitālā iesaistītā finansējuma tiesiskā izcelsme;
- Finansētā aktīva nodošana izmantošanai nelikumīgiem mērķiem, tai skaitā nodots sankcionētai personai vai nogādāts uz sankcionētu teritoriju.

<u>Galvenie starptautisko un nacionālo sankciju prasību neievērošanas vai pārkāpšanas ievainojamības aspekti nozarei ir</u>:

- Nepietiekama izpratne par starptautiskajām un nacionālajām un sankcijām un to attiecināmību uz patērētāju kreditēšanas pakalpojumiem un nozari kopumā;
- Nepilnvērtīgi vai neatbilstoši veikts starptautisko un nacionālo sankciju riska novērtējums un attiecīgi nepilnīgi izstrādāta starptautisko un nacionālo sankciju riska pārvaldīšanas IKS.

3. BŪTISKĀKIE NOZARĒ PTAC IDENTIFICĒTO RISKU MAZINOŠU PASĀKUMU PRIEKŠLIKUMI

- Likuma subjektu izpratnes paaugstināšana par starptautiskajām un nacionālajām un sankcijām un to attiecināmību uz patērētāju kreditēšanas pakalpojumiem un nozari kopumā;
- Mērķētas pārbaudes, lai identificētu gadījumus, kad nepilnvērtīgi vai neatbilstoši veikts starptautisko un nacionālo sankciju riska novērtējums un attiecīgi nepilnīgi izstrādāta starptautisko un nacionālo sankciju riska pārvaldīšanas IKS;
- Turpināt uz risku balstītas mērķētas piesaistītā finansējuma un pamatkapitālā ieguldīto finanšu līdzekļu izcelsmes pārbaudes, lai savlaicīgi identificētu un mazinātu risku, ka komercdarbības/saimnieciskās darbības nodrošināšanai tiek izmantoti līdzekļi ar nepietiekami caurskatāmu vai nepietiekami pamatotu izcelsmi;
- Kvalitatīva un laicīga risku novērtējumu pārskatīšana, identificējot jaunus draudus, pilnveidojot IKS;
- Informācijas apmaiņa starp uzraugu un subjektiem par jauniem draudiem, aizdomīgiem darījumiem, tajā skaitā krāpšanas gadījumu aktuālajām tendencēm;
- Datu apmaiņas ātruma paaugstināšana ar kredītinformācijas birojiem;
- Subjektu izpratnes paaugstināšana aizdomīgu darījumu/darbību un sankciju pārkāpumu konstatēšanai, lai aizdomu gadījumu izvērtētu sabiedrības rīcībā pieejamo informāciju par

darījumu un tā iespējamo saistību ar NILLTPF un sankciju pārkāpumu, un pamatotu aizdomu gadījumā par to ziņotu FID;
- Turpināta finanšu pratības līmeņa celšana patērētājiem, veicot skaidrojošo materiālu izstrādi, rīkojot kampaņas, publicējot brīdinājumus.
- Pilnveidot regulējumu, nodrošinot patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem vienlīdzīgas iespējas bez maksas saņemt klienta izpētei nepieciešamo informāciju no valsts informācijas sistēmām un reģistriem, ciktāl tas nepieciešams NILLTPFN likumā noteikto pienākumu izpildei.

4. NOZARES KOMENTĀRI

Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju nozares risku novērtējums pirms publicēšanas tika nosūtīts FinTech Latvija Asociācijai un Latvijas Finanšu nozares asociācijai. Asociācijas sniedza priekšlikumus nozares risku novērtējuma pilnveidošanai. Daļu priekšlikumu PTAC ņēma vērā un precizēja novērtējumu, skaidrāk nošķirot faktiski konstatētos apstākļus no preventīvi identificētiem riskiem un to mazināšanas pasākumiem. Vienlaikus PTAC saglabā uz risku balstītu preventīvu pieeju, proti, risku mazinošu pasākumu noteikšanai nav nepieciešams sagaidīt konkrēta NILLTPF riska iestāšanos. Šādu pasākumu nepieciešamību var pamatot jau ar identificētu ievainojamību, piemērojamo regulējumu, nacionālajiem un sektora riska avotiem vai uzraudzības pieredzi. Līdztekus jāņem vērā šī novērtējuma būtību, izmantoto metodoloģiju un to, ka praktiskā piemērošana aprakstīta PTAC vadlīnijās.

III PATĒRĒTĀJU KREDITĒŠANAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJU RAKSTUROJUMS

Patērētāju kreditēšanas pakalpojumus drīkst sniegt kapitālsabiedrības, kuras ir saņēmušas Patērētāju tiesību aizsardzības centra (PTAC) izdotu speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai (turpmāk arī kredīta devēji vai kapitālsabiedrības). Prasības speciālās atļaujas (licences) saņemšanai stājās spēkā 2011.gada 1.novembrī un uz 2025.gada 31.decembri speciālā atļauja (licence) bija spēkā 38 kapitālsabiedrībām[12].

Galvenās prasības licencētajām patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kapitālsabiedrībām reglamentē:

1) Patērētāju tiesību aizsardzības likums (PTAL);
2) Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likums (NILLTPFNL);
3) Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likums (Sankciju likums);
4) 2011.gada 29.marta Ministru kabineta noteikumi Nr.245 “Noteikumi par speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai” (MK noteikumi Nr.245);
5) 2014.gada 21.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.648 “Noteikumi par distances līgumu par finanšu pakalpojumu sniegšanu”;
6) 2016.gada 25.oktobra Ministru kabineta noteikumi Nr.691 “Noteikumi par patērētāja kreditēšanu” (MK noteikumi Nr.691);
7) 2018.gada 13.novembra Ministru kabineta noteikumi Nr.705 “Noteikumi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas prasībām patērētāja kreditēšanas un parāda atgūšanas pakalpojumu sniedzējiem” (MK noteikumi Nr.705);

[12] Licencēto patērētāju kreditētāju reģistrs pieejams: https://registri.ptac.gov.lv/register/consumer-credit-provider-licences

8) 2018.gada 3.jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr.392 "Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienes identifikāciju" (MK noteikumi Nr.392).

Personas, kas izsniedz kredītus tikai saimnieciskās darbības veikšanai (t.sk., juridiskām personām), neietilpst patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju skaitā un tām nav nepieciešams no PTAC saņemt speciālo atļauju (licenci). Tāpat PTAC izsniegtā speciālā atļauja (licence) nav nepieciešama[13]:

1) kapitālsabiedrībai, kura uzskatāma par kredītiestādi saskaņā ar normatīvajiem aktiem, kas regulē kredītiestāžu darbību;
2) ražotājam, pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam, kas piedāvā norēķināties par preču vai pakalpojumu iegādi atlikta maksājuma, aizdevuma vai citas tamlīdzīgas finansiālas vienošanās veidā, nepiesaistot trešās personas finansējumu;
3) komersantu, kurš saskaņā ar līgumu, kas noslēgts starp ražotāju, pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju, preču vai pakalpojumu iegādei piedāvā slēgt tikai tādus patērētāja kreditēšanas līgumus, saskaņā ar kuriem netiek maksāti procenti vai citi papildu maksājumi;
4) krājaizdevu sabiedrībai;
5) pārvaldniekam atbilstoši Segto obligāciju likumam;
6) vērtspapīrošanas sabiedrību un parādus apkalpojošo sabiedrību, ja parādus apkalpojošā sabiedrība ir iniciators, kurš pirms aktīvu atsavināšanas vērtspapīrošanas sabiedrībai atbilda PTAL 8.panta (1^1) daļas 1., 2., 3. vai 4. punktam.

PTAC licencētās kapitālsabiedrības paralēli patērētāju kreditēšanas pakalpojumiem izsniedz kredītus arī juridiskām personām un/vai privātpersonām saimnieciskajai darbībai, kā arī nodarbojas ar preču tirdzniecību.

2025.gadā no 38 licencētiem patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem 37 sabiedrības vismaz vienā no kredītu veidiem bija slēgušas jaunus darījumus, proti aktīvi darbojās tirgū, tomēr izsniegto kredītu apmēri to vidū būtiski atšķiras. Viens komersants piedāvāja aizdevumus patērētājiem 4 kredīta veidos, savukārt lielākā daļa komersantu specializējas vienā vai divos kredīta veidos[14]. Kredītus saimnieciskajai darbībai piedāvā 19 kapitālsabiedrības.

Licencēto kapitālsabiedrību dalībnieki ir gan kredītiestādes, gan sabiedrības, kuru dalībnieki ir ārvalstu kapitālsabiedrības, gan vietējā kapitāla sabiedrības. Vairākām kapitālsabiedrībām dalībnieki ir atsevišķi mazāki komersanti, kuri vēsturiski apvienojušies, lai izpildītu prasības speciālās atļaujas (licences) saņemšanai.

Detalizēta informācija par licencēto nozares dalībnieku apgrozījumu, pārvaldīto aktīvu apjomu, no jauna izsniegtajiem kredītiem, kredītportfeli un citiem nozari raksturojošajiem rādītājiem iekļauta šī pārskata IV nodaļā "Kategorijai raksturīgo ievainojamības mainīgo rādītāju analīze".

Licencētie patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji dalījumā pēc piedāvātā kreditēšanas pakalpojumu veida 2025.gadā

Tabula Nr.1

Apzīmējumi	**LM**	Kredīti pret kustamas lietas ķīlu
	LZ	Līzinga u.c. ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošināto kredīti
	HK	Hipotekārie kredīti

[13] Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta (1^1) daļa

[14] Sk. tabulu Nr.1 "Licencētie patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji dalījumā pēc piedāvātā kreditēšanas pakalpojumu veida 2025.gadā"

	DK	Distances kredīti
	PK	Patēriņa kredīti
	BK	Biznesa kredīti privātpersonām un/vai juridiskajām personām
	X	izsniegti jauni aizdevumi konkrētā kredīta veidā
	A	tikai administrēti aizdevumi konkrētā kredīta veidā
	PD	pieteikta darbība konkrētā kredīta veidā
	JPI (LEI)	Juridiskās personas identifikators

Specializācija kreditēšanas veidos

Nr.	Sabiedrības nosaukums (iepriekšējais nosaukums)	Reģ.Nr.UR	JPI (LEI)	LM	LZ	HK	DK	PK	BK
1	4finance AS	40003991692	213800YCHHN4TW6P4B93				X	A	
2	Aizdevums.lv SIA	40003468776	5493000IUTDT1Q98JU77					X	X
3	Attīstības finanšu institūcija Altum, AS	50103744891	5493007HPQSSX8BJ4315			X			
4	Avafin Latvia SIA	40103283854	259400CD5US033NJXF47				X		
5	Bondora AS (Igaunija)	11483929					X		
6	Citadele Leasing SIA	40003423085	213800THUIP39TZKN642		X	A		A	X
7	Credit Solution SIA (Debt Solution SIA)	40103982111					X		
8	DelfinGroup AS	40103252854	2138002PKHUJIMVMYB13	X			X	X	
9	E Lats SIA	40003482835	9845006D89060B3L1198	X	X		X	X	
10	Extra Credit SIA	40103548796					X		X
11	ESTO LV AS	40103050993	6488EH0P0Y041KO13E05				X		
12	Finance 360 SIA	40103444030		X		X			X
13	Finto Capital SIA	40203030616			X				
14	FZ Capital SIA	40003726262	9845009F1258795Y1V66			X			X
15	Finanza SIA	40103413280					X		X
16	GRAND CREDIT AS	50003952521	254900G15YF9QDBVVO59			X			X
17	Hedge Capital Company SIA	40103968692	254900PW4SLEE3575O60				X		
18	Hipocredit AS	40103793931				X			X
19	Holm Bank Latvia SIA	54103053771	894500LD8KGTIMJYWM12				X	X	A
20	Inbank Latvia SIA	40103821436	213800NGKGJEXZSYCL43		X		X	X	
21	InCREDIT GROUP SIA	40103307404			X		X	X	X
22	IPF Digital Latvia SIA	50003913651					X		
23	Lateko Līzings AS	40003366651			A	X	X	X	X
24	Digital Investment MGMT SIA	40103162565				X		A	X

25	Luminor Līzings SIA	40003348054	894500B2MHRVYFAIYF58		X				X
26	MC Finance AS	40103326532			X	X			X
27	MiniCredit SIA	40103260762					X		
28	Mogo AS	50103541751	254900G15YF9QDBVVO59		X		X		
29	Nordic Finance SIA	40003773271						X	
30	Nord Credit AS (Nord Līzings AS)	40103472462			X			X	X
31	Primero Finance AS	40203148375	984500470PCJ0512AC10		A		X	X	X
32	SEB Līzings SIA	50003334041	549300EKIS4ZEPRJD474		X				X
33	Swedbank Līzings SIA	40003240524	9845009E2AEEUF8B7C43		X				X
34	VIA SMS SIA	40103259867					X		
35	VITA CREDIT SIA	40103463544	6488LBJ9S14773NI5A23	X	A	A			X
36	ViziaFinance SIA	40003040217	64886P9CJ25Z5JSB4950				X	A	
37	West Kredit AS	40003270389	894500XOOHVW10WBCJ85			X			X
Pārskata periodā tikai administrējuši patērētajiem izsniegtos aizdevumus									
38	Sotero LV SIA	41503080070		Kapitālsabiedrība iesniegusi nulles atskaiti					
39	Fresh Finance AS	40103912862	549300BV1SZHNV2CNU21				A	A	
Kopā dalījumā pa kredīta veidiem		**X**		**4**	**11**	**9**	**20**	**10**	**19**
		A		**0**	**3**	**2**	**1**	**5**	**1**
		PD		**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

2025.gada 31.decembrī spēkā bija 38 speciālās atļaujas (licences) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai.

Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju saraksts, kuriem licence anulēta pārskata periodā (2023.-2025.gadā) pēc 2022.gada 31.decembra

Komersanta nosaukums	Reģ.Nr.UR	JPI (LEI)	Apturēšanas datums	Anulēšanas datums
Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Citadele Factoring"	50003760921	21380062IWF7VWDY7A49		01.01.2023
UAB Blender Lithuania	304230261			23.06.2023
Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "SEB līzings"	50003334041	549300EKIS4ZEPRJD474		03.11.2025
Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju saraksts, kuriem licence apturēta (uz sešiem mēnešiem) pārskata periodā (2023.-2025.gadā) pēc 2022.gada 31.decembra				
MiniCredit SIA	40103260762		01.01.2026	01.07.2026
Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju saraksts, kuriem licence anulēta pēc pārskata perioda līdz publicēšanai				
AS "4finance"	40003991692	213800YCHHN4TW6P4B93		26.03.2026
MiniCredit SIA	40103260762		01.01.2026	01.07.2026

1. NILLTPFN TIESISKĀ REGULĒJUMA VISPUSĪGUMS

Piešķirtais vērtējums – Ļoti augsts (0,8)

1.1. Latvijā ir noteiktas visaptverošas prasības noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas (NILLTPF) risku mazināšanai un novēršanai, kā arī starptautisko un nacionālo sankciju prasību ievērošanai. Pārskata periodā normatīvajos aktos veikti grozījumi, lai pilnveidotu esošo regulējumu klientu izpētes un darījumu uzraudzības veikšanai IKS ietvaros NILLTPFNL likuma subjektu pienākumu īstenošanai.

1.2. Speciālās prasības patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem NILLTPFN jomā nosaka MK noteikumi Nr. 705, kas paredz papildus prasības patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem. MK noteikumi Nr. 705 nosaka:

1.2.1. prasības risku pārvaldīšanas iekšējās kontroles sistēmai;
1.2.2. prasības klientu risku novērtēšanai;
1.2.3. klientu izpētes kārtību un prasības;
1.2.4. klientu padziļinātās izpētes minimālo apjomu;
1.2.5. darījumu uzraudzību;
1.2.6. tehnoloģisko risinājumu ieviešanas un pilnveidošanas prasības.

1.3. Papildus speciālās prasības ietvertas arī MK noteikumos Nr. 245, saskaņā ar kuriem kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai patērētājiem kredīta devējam ir jāsaņem speciālā atļauja (licence) un jāievēro noteiktas prasības, tai skaitā NILLTPFN jomā – noteiktās prasības izstrādāt atbilstošas procedūras un kartības, kā arī noteiktas prasības kapitālsabiedrības, tās valdes un padomes (ja tāda izveidota) locekļu, prokūristu un par NILLTPFN atbildīgo personu atbilstībai.

Pārskata periodā veikti grozījumi MK noteikumus Nr. 245[15], kas pieņemti 2025. gada 12. augustā un MK noteikumos Nr. 705, pieņemti 2023. gada 18.aprīlī[16].

1.4. Vienlaikus nozari reglamentē arī citi normatīvie akti NILLTPFN jomā:

1.4.1. Sankciju likums;
1.4.2. 2021. gada 17. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr. 550 “Noteikumi par aizdomīgu darījumu ziņojumu un sliekšņa deklarācijas iesniegšanas kārtību un saturu” (MK Noteikumi Nr. 550);
1.4.3. 2019. gada 27. augusta Ministru kabineta noteikumi Nr. 406 “Noteikumi par informācijas apjomu, ko sniedz Valsts ieņēmumu dienests par politiski nozīmīgām personām, un tās pieprasīšanas, izsniegšanas un glabāšanas kārtību” (MK noteikumi Nr.406);
1.4.4. 2019. gada 19. novembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 530 “Noteikumi par veidlapas paraugu ziņojumam par pārkāpumiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jomā”’ (MK Noteikumi Nr. 530);
1.4.5. 2018. gada 3. jūlija Ministru kabineta noteikumi Nr. 392 “Kārtība, kādā Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma subjekts veic klienta neklātienes identifikāciju”;
1.4.6. 2024. gada 26. marta Ministru kabineta noteikumi Nr. 186 “Starptautisko un nacionālo sankciju ierosināšanas un izpildes kārtība” (MK Noteikumi Nr. 186);
1.4.7. 2016. gada 8. marta Ministru kabineta noteikumi Nr. 138 “Noteikumi par valstīm un starptautiskajām organizācijām, kuras sastādījušas to personu sarakstus, kas tiek turētas

[15] Spēkā no 2025. gada 15. augusta, pieejami: https://likumi.lv/ta/id/362449-grozijumi-ministru-kabineta-2011-gada-29-marta-noteikumos-nr-245-noteikumi-par-specialo-atlauju-licenci-patereta ju-kreditesanas...
[16] Spēkā no 2023. gada 1. jūnija, pieejami: https://likumi.lv/ta/id/341261-grozijumi-ministru-kabineta-2018-gada-13-novembra-noteikumos-nr-705-noteikumi-par-noziedzigi-iegutu-lidzeklu-legalizacijas-un-t...

aizdomās par iesaistīšanos teroristiskās darbībās vai masu iznīcināšanas ieroču izgatavošanā, glabāšanā, pārvietošanā, lietošanā vai izplatīšanā" (MK Noteikumi Nr. 138);

1.4.8. Likuma "Par nodokļiem un nodevām" 22² pants.

1.5. PTAC izstrādātas vadlīnijas un citi dokumenti:

1.5.1. 2025. gada 29. oktobra vadlīnijas Nr. 8 "Patērētāju tiesību aizsardzības centra uzraugāmajiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma un Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma subjektiem";[17]

1.5.2. 2019. gada 27. jūnija PTAC iekšējās vadlīnijas Nr. 9 "Sankciju par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma pārkāpumiem noteikšanai un piemērošanai patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzējiem un parādu ārpustiesas pakalpojumu sniedzējiem", kuras nosaka pamatprincipus, lai novērstu NILLTPFNL un Sankciju likuma pārkāpumus un noteiktu vienotus principus administratīvo sodu (sankciju) piemērošanai;

1.5.3. 2020. gada PTAC skaidrojošais materiāls "Par piesaistīto finansējumu, tā izvērtēšanu un atpakaļ atdoto finansējumu." Skaidrojošais materiāls izstrādāts kā palīglīdzeklis NILLTPFNL subjektiem piesaistītā finansējuma izvērtēšanai.[18]

1.6. Pārskata periodā NILLTPFNL grozījumi veikti vairākas reizes, kā būtiskākos, kas attiecināmi uz patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju nozari, var minēt:

1.6.1. Grozījumus, kas pieņemti 23.11.2023. un stājās spēkā 01.01.2024. NILLTPFNL tika papildināts ar pienākumu atklāt juridiskā veidojuma PLG, izveidot juridisko veidojumu PLG reģistru un pienākumu noskaidrot juridiskā veidojuma PLG. Ar grozījumiem NILLTPFNL tika ieviestas prasības, kas izriet no Eiropa Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2018/843 (2018. gada 30.maijs), ar ko groza Direktīvu (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Direktīvas 2009/138/EK un 2013/36/ES.

1.6.2. Grozījumus, kas pieņemti 19.09.2024. un stājās spēkā 22.10.2024., NILLTPFNL tika papildināts ar prasību noteikt kārtību, kādā tiek pārbaudīta to darbinieku, kuri ir tieši iesaistīti NILLTPF risku pārvaldībā, piemērotību (atbilstību) veicamajiem darba pienākumiem vai amatam. Tika atcelta prasība izgatavot to dokumentu kopijas, uz kuru pamata tiek veikta klienta identifikācija, ja klienta identifikācija veikta klientam personīgi nepiedaloties identifikācijas procedūrā klātienē. Papildināta patiesā labuma guvēja noskaidrošanas kārtība, nosakot, ka NILLTPFNL subjektiem jāizmanto uzticami un neatkarīgi informācijas avoti klienta patiesā labuma guvēja noskaidrošanai. Attiecībā uz klientu vai klienta patieso labuma guvēju, kurš ir PNP, PNP ģimenes loceklis, ar PNP cieši saistītas persona padziļinātas izpētes pasākumi tiek piemēroti uz risku balstītā pieejā.

1.7. Citi normatīvo aktu grozījumi:

1.7.1. 18.04.2023. tika pieņemti un 01.06.2023. stājās spēkā grozījumi MK Noteikumos Nr. 705. Ņemot vērā, ka kopš Noteikumu Nr. 705 spēkā stāšanās mainījās NILLTPFNL prasības attiecībā uz NILLTPFN prasībām un, lai ievērotu NILLTPFN jomā starptautiski atzītu principu, bija nepieciešams aktualizēt papildus prasības, lai tās atbilstu riskos balstītai pieejai *(risk based approach).* Ar ieviestajiem grozījumiem tika noteikts, ka NILLTPFN riska pārvaldīšana pasākumi nosakāmi atbilstoši riska novērtējumam – NILLTPFNL subjekta darbībai piemītošajam riskam un klientam individuāli piemītošajam riskam. Tādejādi, jo zemāks ir klienta risks, jo mazāk ir izpētes apjoms,

[17] Pieejams: https://www.ptac.gov.lv/lv/media/5714/download?attachment

[18] Pieejams: https://www.ptac.gov.lv/lv/media/1546/download?attachment

savukārt, jo augstāks klienta risks, jo izpētes apjoms ir lielāks. Papildus ar grozījumiem tika noteikts termiņš par NILLTPFN prasību izpildes ievērošanu atbildīgā darbinieka izvērtēšanai, paredzot, ka izvērtēšana jāveic ne retāk kā reizi trīs gados, kā arī noteikti gadījumi, ka novērtēšana jāveic nekavējoties;

1.7.2. 15.08.2025. sājās spēkā grozījumi MK Noteikumi Nr. 245 ar kuriem noteikti papildus nosacījums, kādos gadījumos PTAC ir tiesīgs pieņemt lēmumu par kapitālsabiedrībai izsniegtās speciālās atļaujas (licences) darbības apturēšanu uz laiku līdz sešiem mēnešiem. Proti, ja PTAC rīcībā ir informācija par speciālās atļaujas (licences) darbības laikā kapitālsabiedrības vai kapitālsabiedrības padomes (ja tāda izveidota) vai valdes locekļa, prokūrista vai atbildīgās personas pieļautiem pārkāpumiem nodokļu vai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas jomā;

1.7.3. Būtiskākie grozījumi Sankciju likumā – saskaņā ar 08.12.2023. grozījumiem, kas stājās spēkā 01.04.2024., kā galvenā iestāde sankciju jautājumos Latvijā noteikts Finanšu izlūkošanas dienests. Ar 10.10.2024. pieņemtajiem grozījumiem, kas stājās spēkā 01.11.2024. tika precizēti Sankciju likumā lietotie termini un papildināta FID – kompetentās institūcijas sankciju izpildes jautājumos – pilnvaras un tiesības izdod vispārīgu administratīvo aktu izņēmumu piemērošanā sankciju izpildē. Saskaņā ar 22.05.2025. pieņemtajiem grozījumiem, kas stājās spēkā 10.06.2025., tika vienkāršota ziņošanas kārtība, nosakot, vienu ziņošanas iestādi – FID;

1.7.4. Ar 04.12.2024. pieņemtajiem grozījumiem, kas stājās spēkā 01.01.2025. Likuma "Par nodokļiem un nodevām" tika izslēgta 22^2 panta trešā daļa, proti, tika izslēgtas aizdomīguma pazīmes nodokļu jomā, vienlaicīgi tika precizēts 22^2 panta pirmā daļa, nosakot pienākumu iesniegt ziņojumu VID, izmantojot FID izlūkošanas datu saņemšanas un analīzes sistēmu, par aizdomīgiem darījumiem, kas rada aizdomas, ka tajā iesaistītie līdzekļi ir tieši vai netieši iegūti noziedzīga nodarījuma valsts ieņēmumu jomā rezultātā.

1.8. Aptaujā saņemtais komersantu vērtējums:

1.8.1. PTAC likuma subjekti, atbildot uz veiktās aptaujas jautājumu, vai NILLTPFN normatīvais regulējums attiecībā uz nozarei izvirzītajām prasībām ir uzskatāms par atbilstošu, 97,4 % respondentu snieguši apstiprinošu atbildi, savukārt 2,6 % uzskata, ka normatīvais regulējums attiecībā uz nozarei izvārītajām prasībām ir neatbilstošs.

1.8.2. Atbildot uz aptaujas jautājumu kādi uzlabojumi būtu veicami normatīvajā regulējumā, tika minēts, ka attiecībā uz aizdevumiem, kas tiek izsniegti pret kustamas lietas ķīlu (lombardi) būtu nosakāmas atsevišķas prasības, ņemot vērā, ka vidējā darījuma summa nav pielīdzināma kredītiestāžu darījumiem.

2. UZRAUDZĪBAS PROCEDŪRAS UN TO PIEMĒROŠANAS EFEKTIVITĀTE

Piešķirtais vērtējums – Augsts (0,7)

2.1. Patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju nozares NILLTPFN uzraudzības ietvaros paredzētas 5,5 amata vietas. No minētajām 5,5 amata vietām 3 darbinieku (2 juristi un 1 eksperts) tiešajos darba pienākumos ietilpst NILLTPFN prasību ievērošanas uzraudzība. Savukārt vispārīgās licencēšanas un licenču prasību ievērošanas uzraudzību nodrošina visi daļas darbinieki, kopumā 11 darbinieki, kuru kompetencē ietilpst visu patērētāju tiesību aizsardzības normatīvo aktu ievērošanas uzraudzība finanšu pakalpojumu jomā. Ņemot vērā NILLTPFN jomas sarežģītību un darba apjomu šobrīd esošo darbinieku skaits, kuru tiešajos darba pienākumos ietilpst NILLTPFN jomas uzraudzība, nav pietiekams un būtu

nepieciešams pārskatīt resursu apjomu, lai varētu nodrošināt pilnvērtīgu uzraudzības prasību nodrošināšanu.

2.2. Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanas un prasību uzraudzība tiek reglamentēta ar PTAC Iekšējiem noteikumiem Nr.1 [19]. Noteikumi apraksta licences izsniegšanas, grozīšanas, apturēšanas, anulēšanas un uzraudzības kārtību, licencēšanas komisiju un tās funkcijas, pārbaužu veidus patērētāju tiesību, NILLTPFN un sankciju jomā, kā arī uz risku balstītu uzraudzības procesu.

2.3. Katru gadu PTAC izstrādā specializētu NILLTPFN uzraudzības pasākumu plānu, ņemot vērā valsts pasākumu plānus NILLTPFN[20] un identificētos riskus, kurā nosaka uzraudzības pasākumus, veicamos pienākumus un sasniedzamos rezultātus NILLTPFN jomā.

2.4. 2023. gada 1. janvārī bija spēkā 37, savukārt 2025. gada 31. decembrī bija spēkā 38 speciālās atļaujas (licences) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai. Pārskata periodā tika izsniegtas 3 un anulētas 3 speciālās atļaujas (licences) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai. Nozares sniegtā informācija ar PTAC secinājumiem tiek regulāri apkopota un publicēta pārskatos, kas pieejami PTAC mājaslapā[21].

2.5. 12.12.2023. PTAC organizēja mācību semināru NILLTPF un sankciju risku novēršanas jomā, kura ietvaros tika apskatīti NILLTPFN un sankciju prasību ievērošanas uzraudzība, PTAC uzraudzības prakse, galvenie secinājumi par pārbaudēs konstatētajiem trūkumiem[22].

2.6. Ekonomikas Ministrija sadarbībā ar PTAC izstrādāja grozījumus MK Noteikumu Nr. 705 un MK Noteikumos Nr. 245[23].

2.7. Par aizdomīgiem darījumiem PTAC pārskata periodā FID ir sniedzis 2 ziņojumus.

2.8. PTAC, uzraudzības ietvaros regulāri veic skaidrojošos pasākumus (elektroniski, klātiene konsultāciju veidā, sniedzot rakstiskas konsultācijas) par NILLTPFNL un Sankciju likuma prasību piemērošanu praksē, par aktualitātēm NILLTPFN un sankciju prasību ievērošanas jomā, regulāri informē sabiedrības par aktuālajām izmaiņām tiesību aktos.

2.9. Uzraudzības ietvaros PTAC pastāvīgi uztur un aktualizē licencēto patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju risku matricu, kur pēc dažādiem vērtējuma kritērijiem draudu un ievainojamības sadaļās katram PTAC uzraudzībā esošajam likuma subjektam ir piešķirta noteikta riska kategorija. Risku matrica tiek pastāvīgi aktualizēta ar jaunākajiem datiem un izmantota, lai noteiktu patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju riska līmeni un uz risku balstītu pieeju plānotu uzraudzības pasākumus. Risku matricā precizēti metodoloģija punktu piešķiršanai risku faktoriem, kā arī ieviesta automātiska punktu korekcija atbilstoši subjektu IKS efektivitātei, izdalot sākotnējo un atlikušo risku.

2.10. PTAC pastāvīgi uztur attālināto statistikas datu iesniegšanas vietni [24] komersantiem atskaišu iesniegšanai saskaņā ar MK Noteikumu Nr. 245 prasībām, kuras ietvaros komersantiem ir iespēja iesniegt PTAC pieprasītos datus NILLTPFN jomā, tomēr finanšu resursu trūkumu dēļ sistēmas pilnveidošanai daļa datu tiek iesniegti, izmantojot *excel* formas.

---

[19] PTAC Iekšējie noteikumi Nr. 1 Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanas un prasību uzraudzības kārtība (21.01.2021.)

[20] Piemēram: https://likumi.lv/ta/id/351737-par-pasakumu-planu-noziedzigi-iegutu-lidzeklu-legalizacijas-terorisma-un-proliferacijas-finansesanas-noversanai-20242026gadam

[21] Pieejams: http://www.ptac.gov.lv/lv/content/statistika-par-nebanku-kreditesanas-sektoru

[22] Pieejams: https://training.fid.gov.lv

[23] Sīkāk sk. šī novērtējuma 1.7.1. un 1.7.2.punktu

[24] https://dati.ptac.gov.lv/

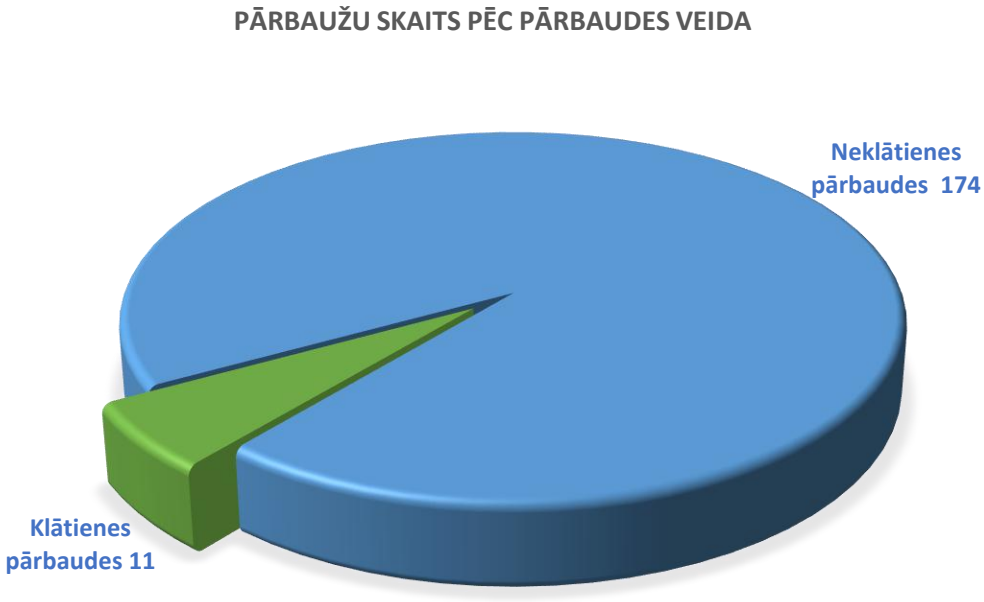
2.11. Efektīvas uzraudzības un pārraudzības īstenošanai darbinieki, kuru tiešajos darba pienākumos ietilpst NILLTPFN un sankciju prasību ievērošanas uzraudzība, pārskata periodā ir piedalījušies kopumā 9 NILLTPFN un sankciju likuma prasību ievērošanas apmācībās un regulāri piedalās dažādos nozares semināros.

2.12. Atbildot uz veiktās aptaujas jautājumu patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzējiem ar lūgumu sniegt viedokli par līdzšinējo sadarbību, saziņas kanāliem, iespēju izteikt un saņemt informāciju, viedokli, uzraugošās iestādes darbības ietekmi, u.c. būtiskiem sadarbības aspektiem ar PTAC, respondenti kopumā sadarbību ar PTAC vērtējuši kā labu. Saziņa ar PTAC ir pietiekami ātra, vienkārša un saprotama, darbinieki pa saziņas kanāliem ir sasniedzami, ir iespēja saņemt viedokli un atbildes par dažādiem NILLTPFN jautājumiem.

2.13. Pie nepieciešamajiem uzlabojumiem patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzēji galvenokārt norādījuši, ka nepieciešams organizēt regulārus seminārus un apmācības, piemēram, par izmaiņām normatīvajos aktos, labākajiem prakses piemēriem, biežāk pārbaudēs konstatētajiem trūkumiem, aktualitātēm NILLTPFN un sankciju jomā. Būtu nepieciešami vairāk informatīvi materiāli un skaidrojumi saistībā ar NILLTPFN un sankciju jomu.

2.14. Kopumā pārskata periodā PTAC saistībā ar NILLTPFNL un sankciju prasību ievērošanu veica 174 neklātienes un 11 klātienes pārbaudes.

Attēls Nr.3

2.15. NILLTPFN un sankciju jomā pārskata periodā veiktas 174 neklātienes pārbaudes:

2.15.1. 24 pamatkapitālā ieguldīto finanšu līdzekļu izcelsmes pārbaudes;

2.15.2. 3 piesaistītā finansējuma pārbaudes;

2.15.3. 8 PLG pārbaudes;

2.15.4. 111 vispārīgās licenču prasību pārbaudes;

2.15.5. 6 risku novērtējumu pārbaudes;

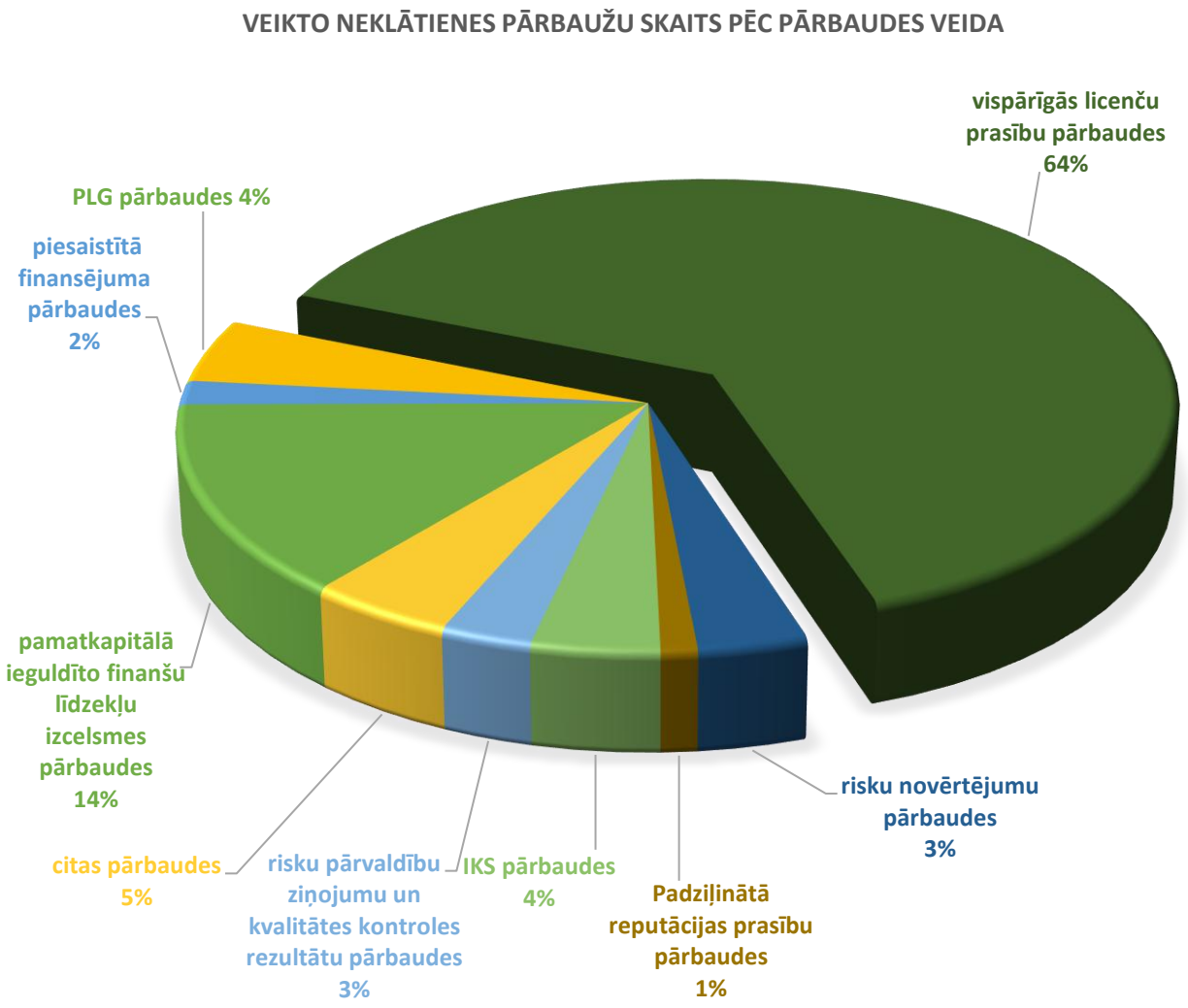
2.15.6. 2 padziļinātā reputācijas prasību pārbaudes;

2.15.7. 7 IKS pārbaudes;

2.15.8. 5 risku pārvaldību ziņojumu un kvalitātes kontroles rezultātu pārbaudes;

2.15.9. 8 citas pārbaudes.

Attēls Nr.4

2.16. NILLTFNL uzraudzības efektivitātes paaugstināšanai nepieciešams:

2.16.1. Veicināt PTAC personāla prasmju pilnveidošanu, nodrošinot personālam resursus regulāru apmācību un nozares pasākumu apmeklējumiem NILLTPF un sankciju risku novēršanas jomā, kā arī resursus IT risinājumu un jaunu uzraudzības metožu ieviešanai, lai uzlabotu uzraudzības efektivitāti;

2.16.2. Nodrošināt un regulāri pārskatīt PTAC personālam atbilstošus atalgojuma resursus, atbilstoši nozares specifikai un vidējam atalgojuma līmenim nozarē, novēršot darbinieku aizplūšanu uz privāto sektoru;

2.16.3. Pārskatīt darbinieku resursu pietiekamību un nodrošināt papildus amata vietas, lai varētu pilnvērtīgi un kvalitatīvi nodrošināt uzraudzības funkciju;

2.16.4. Turpināt attīstīt uzraudzības iestāžu savstarpējo sadarbību pieredzes apmaiņā par NILLTPF un sankciju risku novēršanas saistītajos jautājumos;

2.16.5. Turpināt sniegt konsultācijas un sadarboties ar nozari par NILLTPFNL un Sankciju likuma prasību izpildi saistītos jautājumos;

2.16.6. Pilnveidot un regulāri aktualizēt iekšējās procedūras, vadlīnijas, skaidrojošos un mācību materiālus NILLTPFNL un Sankciju likuma jautājumu uzraudzībai;

2.16.7. Turpināt NILLTPFN likuma subjektu uz risku balstītu uzraudzību, veicot plānotās un mērķētas pārbaudes NILLTPFN un sankciju prasību ievērošanas jomā.

3. ADMINISTRATĪVO SODU PIEEJAMĪBA UN PIEMĒROŠANA

Piešķirtais vērtējums – Augsts (0,7)

3.1. PTAC kā uzraugošā iestāde ir tiesīgs atbilstoši NILLTPFNL 78.pantam likuma subjektiem piemērot administratīvos sodus:

3.1.1. izteikt publisku paziņojumu, norādot par pārkāpumu atbildīgo personu un pārkāpuma būtību;
3.1.2. izteikt brīdinājumu;
3.1.3. uzlikt par pārkāpumu atbildīgajai personai (fiziskajai vai juridiskajai) soda naudu divkāršā apmērā no pārkāpuma rezultātā iegūtās peļņas (ja to iespējams aprēķināt) vai citādu soda naudu līdz 1 000 000 *EUR*;
3.1.4. apturēt vai pārtraukt darbību (tai skaitā apturēt vai anulēt licenci (sertifikātu) vai anulēt ierakstu attiecīgajā reģistrā, apturēt saimniecisko darbību, piemērot liegumu izmaiņu reģistrācijai komercreģistrā komercsabiedrības reorganizācijai un dalībnieku maiņai);
3.1.5. noteikt pagaidu aizliegumu par pārkāpumu atbildīgajai personai pildīt tai NILLTPFNL subjekta noteiktos pienākumus;
3.1.6. noteikt pienākumu veikt noteiktu rīcību vai atturēties no tās;
3.1.7. uzlikt par pienākumu NILLTPFNL subjektam atcelt par pārkāpumu atbildīgo personu no amata.

3.2. Atkāpjoties no 3.1.3. punktā noteiktā finanšu iestādēm par normatīvo aktu pārkāpumu NILLTPFN jomā[25], tai skaitā attiecībā uz klienta izpēti, darījuma attiecību un darījumu uzraudzību, ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem, informācijas sniegšanu uzraudzības un kontroles institūcijai vai Finanšu izlūkošanas dienestam, atturēšanos no darījuma veikšanas, līdzekļu iesaldēšanu, iekšējās kontroles sistēmu, informācijas glabāšanu un iznīcināšanu, kā arī par Regulas Nr. 2023/1113 pārkāpumu saskaņā ar pantā minētajiem soda noteikšanas kritērijiem var piemērot šādas sankcijas:

3.2.1. uzlikt juridiskajai personai soda naudu līdz 10 procentiem no kopējā gada apgrozījuma;
3.2.2. uzlikt juridiskajai personai soda naudu līdz 5 000 000 EUR, ja 10 procenti no kopējā gada apgrozījuma ir mazāki par 5 000 000 EUR;
3.2.3. uzlikt amatpersonai, darbiniekiem vai personai, kura pārkāpuma izdarīšanas laikā ir atbildīga par noteiktas darbības veikšanu kredītiestādes vai finanšu iestādes uzdevumā vai interesēs, soda naudu līdz 5 000 000 *EUR.*

[25] NILLTPFNL 78.panta trešā daļa.

3.3. Saskaņā ar Sankciju likuma 13.[2] pantu PTAC par starptautisko un nacionālo sankciju prasību regulējošu normatīvo aktu pārkāpumu attiecībā uz iekšējās kontroles sistēmu un sankciju riska pārvaldību uzraudzībā esošajām personām ir tiesīgs piemērot šādas administratīvās sankcijas:

3.3.1. izteikt brīdinājumu;

3.3.2. uzlikt par pārkāpumu atbildīgajai fiziskajai vai juridiskajai personai soda naudu līdz 1 000 000 EUR;

3.3.3. apturēt vai pārtraukt darbību, tostarp apturēt vai anulēt licenci (sertifikātu) vai anulēt ierakstu attiecīgajā reģistrā;

3.3.4. uzlikt par pienākumu veikt noteiktu darbību vai atturēties no tās.

3.4. Saskaņā ar Sankciju likuma 18. panta otro daļu par starptautisko vai nacionālo sankciju pārkāpšanu, iegādājoties, realizējot vai pārvietojot pāri Latvijas Republikas valsts robežai sankcijām pakļautās preces vai sniedzot starpniecības pakalpojumus, tehniskās palīdzības vai citus ar minētajām precēm saistītus pakalpojumus, vai veicot jebkādas citas aizliegtas darbības ar šīm precēm, ja preču vai pakalpojumu vērtība nesasniedz 10 000 EUR, piemēro naudas sodu fiziskajai personai līdz 2000 naudas soda vienībām, bet juridiskajai personai — no 2000 līdz 6000 naudas soda vienībām.

3.5. PTAL 37.panta otrā daļa paredz sankcijas komersantam par to normatīvajos aktos noteikto prasību neievērošanu, kuras piemērojamas patērētāja kreditēšanai pret kustamas lietas ķīlu. PTAL 37.panta trešā daļa paredz sankcijas komersantam par noteikto darba laika prasību neievērošanu patērētāju kreditēšanā. Savukārt PTAL 37.panta devītā daļa paredz sankcijas komersantam vai komersanta fiziskajai personai vai valdes loceklim par patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanu bez speciālās atļaujas (licences), kuras nepieciešamību nosaka šis likums, vai par patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanas turpināšanu pēc speciālās atļaujas (licences) atņemšanas vai anulēšanas.

3.6. Papildus no pārkāpumiem atturošas sankcijas noteiktas MK noteikumos Nr.245, uz kuru pamata PTAC var pieņemt lēmumu neizsniegt, apturēt vai anulēt speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai. PTAC šādas tiesības drīkst izmantot, piemēram, par:

3.6.1. nepatiesas vai nepilnīgas informācijas sniegšanu;

3.6.2. dokumentu vai informācijas neatbilstību normatīvo aktu prasībām;

3.6.3. PTAC doto norādījumu neizpildi;

3.6.4. kapitālsabiedrības, tās padomes (ja tāda izveidota) vai valdes locekļa, prokūrista vai atbildīgās personas neatbilstību noteikumos noteiktajām prasībām;

3.6.5. būtiskiem pārkāpumiem komercdarbībā, nodokļu jomā, patērētāju tiesību vai personas datu aizsardzības jomā;

3.6.6. u.c.[26]

3.7. Administratīvo sodu kā sankcijas ietekmes efektivitāte vērtējama, ievērojot „konsultē vispirms" principu. Vienlaikus PTAC par būtiskiem NILLTPFNL pārkāpumiem Pārskata periodā piemērojis administratīvos sodus[27] – PTAC 2024. gadā piemēroja administratīvo sodu – soda naudu 10 000 EUR apmērā – 1 komersantam par NILLTPFNL tiesību normu, kas attiecas uz klientu izpētes darbības veikšanu, NILLTPF un Sankciju risku novērtējuma izstrādi, NILLTPFN iekšējās kontroles sistēmas neatbilstībām, NILLTPFN jomas atbildīgās personas atbilstošu izvērtēšanu, paziņojumu PTAC par NILLTPFN jomas atbildīgās personas iecelšanu un nepilnīgi izstrādātu par NILLTPFN jomu atbildīgās personas atbilstības novērtēšanas kārtību. Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, būtiski samazinājies administratīvo sodu skaits. Proti, 2020.gadā vienam komersantam divreiz uzlika tiesisku

[26] Sk.MK noteikumu Nr.245 17., 18, 38., 42. un 43.punktu.

[27] Informācija par piemērotajām sankcijām PTAC NILLTPFNL subjektiem pieejama: https://www.ptac.gov.lv/lv/ptac-piemerotas-sankcijas.

pienākumu un piemēroja soda naudu, 2021.gadā diviem komersantiem uzlika tiesisku pienākumu un piemēroja soda naudu (8000 EUR un 10 000 EUR apmērā). Savukārt 2022.gadā PTAC piemēroja brīdinājumu 6 komersantiem par NILLTPFNL 31.[4]panta pirmās daļas 1.punktā noteiktā pienākuma neizpildi savlaicīgi reģistrēties FID Finanšu izlūkošanas datu saņemšanas un analīzes sistēmā. Komersanti šo pienākumu izpildīja tikai pēc PTAC pieprasījuma saņemšanas.

3.8. Pārskata periodā PTAC nav atteicis, apturējis vai anulējis speciālās atļaujas (licences) patērētāju kreditēšanas jomā par administratīviem pārkāpumiem NILLTPFN jomā.

3.9. Par citiem pārkāpumiem finanšu pakalpojumu jomā[28] PTAC ir pieņēmis 5 lēmumus, pēdējo trīs gadu laikā piemērojot naudas sodus 641 500 EUR apmērā. Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, pieņemto lēmumu skaits nav būtiski izmainījies, savukārt naudas sodu apmērs ir būtiski palielinājies. Proti, 2020. – 2022. gadā tika pieņemti 7 lēmumi un piemērotas soda naudas 126 500 EUR apmērā. Savukārt 2017.–2019.gadā tika pieņemti 17 lēmumi un piemērotas soda naudas 398 300 EUR apmērā. Līdz ar to PTAC būtisku pārkāpumu gadījumā piemēro likumā paredzētās sankcijas pārkāpumu novēršanai, mazāk būtisku pārkāpumu gadījumā piemērojot un īstenojot skaidrojošo darbu un principu ‘’konsultē vispirms’’. Katra lieta tiek atsevišķi vērtēta, ņemot vērā pārkāpuma būtību, raksturu, nozīmi, zaudējumu apmēru un citus kritērijus.

3.10. Saskaņā ar komersantu sniegtajiem datiem Pārskata periodā to padomes vai valdes locekļiem, prokūristiem vai atbildīgajiem darbiniekiem netika piemēroti administratīvie sodi, par pārkāpumiem, kas ir saistīti ar NILLTPFNL un Sankciju likuma tiesību normu pārkāpumiem.

3.11. PTAC likuma subjekti, atbildot uz veiktās aptaujas jautājumu, vai sabiedrības ieskatā, par NILLTPFN pārkāpumiem piemērojamās administratīvās sankcijas ir pietiekamas, 82% respondentu snieguši apstiprinošu atbildi, savukārt 15% uzskata, ka administratīvās sankcijas ir nesamērīgi augstas, un tikai 3% uzskata, ka sankcijas vajadzētu noteikt stingrākas.

3.12. Papildus 87% respondentu uzskata, ka PTAC līdz šim piemērotās administratīvās sankcijas ir samērīgas un atbilstošas; 8% uzskata, ka piemērotās sankcijas ir nesamērīgi augstas, 2,5% uzskata, ka tām vajadzētu būt stingrākām, kā arī 2,5% nav informācijas par minēto jautājumu.

4. KRIMINĀLO SODU PIEEJAMĪBA UN PIELIETOJUMS

Piešķirtais vērtējums – Augsts (0,7)

4.1. Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un terorisma finansēšanu kriminālatbildība iestājas un krimināsodi tiek piemēroti pamatojoties uz Krimināllikumu, proti, par terorisma finansēšanu saskaņā IX[1] nodaļā „Noziegumi, kas saistīti ar terorismu”, tai skaitā 73.[1] pantā noteikto, par starptautisko organizāciju un Latvijas Republikas noteikto sankciju pārkāpšanu saskaņā ar 84. pantā noteikto, par izvairīšanos no nodokļu un tiem pielīdzināto maksājumu nomaksas saskaņā ar 218.pantā noteikto, par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu saskaņā ar 195.pantu, par ziņu nesniegšana un nepatiesu ziņu sniegšana par līdzekļu piederību un patieso labuma guvēju saskaņā ar 195.[1] pantu. Kriminmāltiesisko darbību veikšana vai sankciju piemērošana neietilpst PTAC kompetencē. Uz nozares subjektiem, galvenokārt, attiecināmi Krimināllikuma 73.,[1] 79.[2], 195., 195.[1], 196., 197, 198, 199., 200. un 218. pantos paredzētie noziedzīgie nodarījumi, kā arī citi predikatīvie noziegumi. Vienlaikus juridiskajai personai

[28] Negodīgas komercprakses aizlieguma likuma un Reklāmas likuma pārkāpumi. PTAC lēmumi patērētāju tiesību pārkāpumu lietās pieejami https://registri.ptac.gov.lv/register/ptac-decisions

piemērojamo piespiedu ietekmēšanas līdzekļu veidi paredzēti Krimināllikuma 70.[2]pantā: likvidācija; tiesību ierobežošana; mantas konfiskācija; naudas piedziņa.

4.2. Pārskata periodā, vadoties pēc iesniegtajiem un PTAC iegūtajiem datiem, PTAC nav zināmi kriminālo sodu piemērošanas gadījumi nozarē.

4.3. MK Noteikumu Nr.245 28.[3] punkts noteic, ka speciālās atļaujas (licences) darbības laikā kapitālsabiedrībai ir pienākums reizi gadā – līdz nākamā gada 1. martam – iesniegt PTAC informāciju par kriminālo un administratīvo sodāmību attiecībā uz padomes vai valdes locekli, prokūristu vai atbildīgo personu, kas ir ārvalstnieks. Prasību ievērošanas uzraudzību gan attiecībā uz ārvalstniekiem, gan Latvijas Republikas iedzīvotājiem PTAC veic vispārīgo licenču prasību ievērošanas uzraudzības ietvaros.

4.4. PTAC, veicot uzraudzību, nav ieguvis informāciju par Pārskata periodā veikto likuma subjektu vai to darbinieku kriminālsodāmību, kā arī pret minētajām personām uzsāktajiem kriminālprocesiem saistībā ar iespējamu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju vai terorisma finansēšanu.

4.5. Pārskata periodā PTAC divos gadījumos ieguva ziņas: vienā gadījumā par ierosinātu kriminālprocesu, bet otrā – par subjekta saistību ar negatīvu informāciju NILLTPFN jomā. Uz risku balstītā pieejā, uzsākot mērķētās pārbaudes, likuma subjekti vai nu operatīvi informēja par atbildīgo personu maiņu vai sniedza detalizētu skaidrojumu, kas novērš pamatotas šaubas.

5.DARBĪBAS UZSĀKŠANAS KONTROLES ESAMĪBA UN EFEKTIVITĀTE

Piešķirtais vērtējums – Ļoti augsts (0,8)

5.1. Nozari reglamentējošie normatīvie akti norādīti šī novērtējuma III nodaļas 1 daļā – Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju raksturojums.

5.2. Patērētāju kreditēšanas nozarei īpašas prasības darbībai tirgū tika noteiktas no 2011.gada 1.novembra, kad PTAC uzsāka šīs nozares licencēšanu[29].

5.3. Būtiskākās prasības:

5.3.1. licenci var saņemt tikai kapitālsabiedrība;

5.3.2. kapitālsabiedrībai nedrīkst būt nodokļu, nodevu vai citu obligāto maksājumu parādi un aizliegumi veikt komercdarbību;

5.3.3. kapitālsabiedrībai pēdējo triju gadu laikā nav anulēta izsniegtā speciālā atļauja (licence)[30];

5.3.4. apmaksātajam pamatkapitālam jābūt vismaz 425 000 EUR;

5.3.5. pamatkapitālā ieguldītajiem līdzekļiem jābūt legālai izcelsmei;

5.3.6. kapitālsabiedrībai jāspēj pierādīt piesaistītā finansējuma tiesisko izcelsmi;

5.3.7. PTAC rīcībā par kapitālsabiedrības dalībnieku (akcionāru) un PLG nav negatīva rakstura informācija, kas liecina par iespējamu saistību ar noziedzīgi iegūtiem līdzekļiem vai to legalizēšanu, terorismu vai proliferāciju;

5.3.8. Par kapitālsabiedrības padomes (ja tāda izveidota) un valdes locekli, prokūristu, un par NILLTPFN prasību izpildi atbildīgo personu var būt persona:

[29] Papildus informācija par prasībām, attiecināmiem normatīviem aktiem un ieteikumiem iekšējām procedūrām pieejama: https://www.ptac.gov.lv/lv/pateretaju-kreditesanas-pakalpojumu-sniegsana

[30] izņemot gadījumu, ja speciālā atļauja (licence) anulēta pēc kapitālsabiedrības lūguma saskaņā ar MK noteikumu Nr.245 42.2.apakšpunktu;

5.3.8.1. ar nevainojamu reputāciju;
5.3.8.2. kura nav kriminālī sodītas par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu;
5.3.8.3. kura nav sodīta par normatīvo aktu pārkāpumiem NILLTPF jomā;
5.3.8.4. kurai nav atņemtas tiesības veikt komercdarbību vai ieņemt noteiktus amatus;
5.3.8.5. kura nav bijusi padomes (ja tāda izveidota) vai valdes loceklis vai prokūrists tādā kapitālsabiedrībā, kurai pēdējo triju gadu laikā ir bijusi anulēta speciālā atļauja (licence);

5.3.9. komersantiem ir jāsniedz piedāvātā pakalpojuma apraksts, jābūt izstrādātai pirmslīguma informācijai un normatīvajiem aktiem atbilstošiem kreditēšanas līgumiem;

5.3.10. jābūt izstrādātai:

5.3.10.1. kārtībai patērētāja kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai, kas nosaka kredītu piešķiršanu un izsniegto kredītu uzraudzību;
5.3.10.2. kārtībai patērētāja spējas atmaksāt kredītu izvērtēšanai;
5.3.10.3. kārtībai, kādā tā izskata patērētāju sūdzības;
5.3.10.4. IKS (NILLTPFN un starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju uzraudzībai)[31];
5.3.10.5. kārtībai, kādā tā izvērtē piesaistītā finansējuma atbilstību prasībām NILLTPFN jomā un tā tiesisko izcelsmi;

5.3.11. no 2020.gada 1.janvāra par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu noteikta valsts nodeva 250 000 EUR apmērā, savukārt par ikgadējo darbības uzraudzību 55 000 EUR apmērā.

5.4. 2021.gada 21.janvāra PTAC iekšējie noteikumi Nr.1 "Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanas un prasību uzraudzības kārtība" nosaka amatpersonu pienākumus un veicamās darbības, izskatot kapitālsabiedrības iesniegumu speciālās atļaujas (licences) patērētāja kreditēšanas pakalpojuma sniegšanai, grozīšanai, apturēšanai un anulēšanai un veicot normatīvo aktu prasību ievērošanas kontroli.

5.5. Paralēli PTAC pastāvīgi strādā pie nozares statistikas datu apkopošanas[32], kurus licencētie subjekti iesniedz 2 reizes gadā un PTAC izmanto uzraudzības aktivitāšu īstenošanai, apkopo par finanšu pakalpojumiem saņemtos iesniegumus un sūdzības[33], kā arī regulāri izdod vadlīnijas[34] un ieteikumus[35] komersantu darbības pilnveidošanai un preventīvai pārkāpumu novēršanai. Papildus materiāli likuma subjektiem NILLTPFN un sankciju jomā pieejami atsevišķā PTAC mājaslapas sadaļā[36].

5.6. Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju licencēšanā ir iesaistīta Pirmā finanšu pakalpojumu uzraudzības daļa: 1 daļas vadītājs, 4 vecākie eksperti, 4 galvenie juristi un 2 juristi, kā arī Patērētāju tiesību uzraudzības departamenta direktora vietnieks. Pārskata perioda otrajā pusē viena amata vieta tika likvidēta, nomainījās 2 darbinieki, kā arī daļa amata vietu kādu laiku bija vakantas, kas apgrūtināja vispārējo uzraudzības darbību veikšanu. Visiem darbiniekiem ir iegūta augstākā akadēmiskā vai profesionālā izglītība tiesību zinātnēs vai ekonomikā un vadībā, 4 vadošie darbinieki veic nozares uzraudzību vairāk kā desmit gadus, regulāri pilnveidojot zināšanas.

5.7. Uz 2023. gada 1. janvāri kopumā spēkā bija 37, uz 2024. gada 1. janvāri 37, uz 2025. gada 1. janvāri kopumā spēkā bija 37 speciālās atļaujas (licences) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai,

[31] T.sk. kārtībai, kā novērtēt par NILLTPFNL prasību ievērošanu atbildīgos darbiniekus, t.sk., arī no augstākās vadības, kā arī nosaka minimālās prasības, kādām jāatbilst par NILLTPFN jomu atbildīgajam darbiniekam vai pretendentam; procedūrai par atbildīgā darbinieka pilnvaru un pienākumu sadali, kā arī kārtību, kādā tiek nodrošināta par NILLTPFN atbildīgā darbinieka darbības uzraudzība.
[32] http://www.ptac.gov.lv/lv/content/statistika-par-nebanku-kreditesanas-sektoru
[33] http://ptac.gov.lv/lv/content/sudzibas-par-finansu-pakalpojumiem
[34] https://www.ptac.gov.lv/lv/vadlinijas-komersantiem
[35] http://www.ptac.gov.lv/lv/content/ieteikumi-ieksejam-proceduram-0
[36] http://www.ptac.gov.lv/lv/content/noziedzigi-iegutu-lidzeklu-un-terorisma-finansesanas-noversana

palielinoties par vienu speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai uz 2025. gada 31. decembrī – sasniedzot 38 speciālās atļaujas (licences) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai. Lai arī pārskata periodā atsevišķu komersantu speciālās atļaujas tika anulētas, iesniegumus licences saņemšanai iesniedza jaunas, kopumā licenču skaits pārskata periodā mainījies nebūtiski, kas liecina par nozares stabilitāti.

5.8. Speciālo atļauju (licenču) prasību uzraudzības darbību ietvaros 2023.gadā:

5.8.1. veiktas vispārīgās licenču prasību pārbaudes 36 kapitālsabiedrībām;

5.8.2. Saņemts 1 jauns iesniegums un izsniegta 1 jauna speciālā atļauja (licence) (AS Bondora);

5.8.3. pieņemti 2 lēmumi par speciālās atļaujas (licences) anulēšanu (Sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Citadele Factoring" un UAB Blender Lithuania);

5.8.4. 2023.gada 31.decembrī Latvijā spēkā bija 37 speciālās atļaujas (licences) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai. Jaunus aizdevumus patērētājiem 2023.gada 2.pusgadā (tāpat kā iepriekšējā pusgadā) gan izsniedza tikai 35 patērētāju (nebanku) kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji, jo viena sabiedrība ar agrāk iegūto licenci, kā arī jaunais licencētais komersants 2023.gada 2. pusgadā neizsniedza nevienu jaunu aizdevumu patērētājiem un par 2023.gada 2.pusgadu PTAC iesniedza nulles atskaiti.

5.9. Speciālo atļauju (licenču) prasību uzraudzības darbību ietvaros 2024.gadā:

5.9.1. veiktas vispārīgās licenču prasību pārbaudes 37 kapitālsabiedrībām;

5.9.2. netika saņemti jauni iesniegumi speciālās atļaujas (licences) saņemšanai;

5.9.3. 2024.gadā speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai saņēmušo komersantu skaits salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu saglabājies nemainīgs - 37. Jaunus aizdevumus patērētājiem 2024.gadā izsniedza 35 patērētāju (nebanku) kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji, viena sabiedrība ar agrāk iegūto licenci par 2024.gadu PTAC iesniedza nulles atskaiti, savukārt vēl viena sabiedrība tikai administrēja iepriekšējos periodos izsniegtos un/vai no citiem komersantiem iepirktos aizdevumus.

5.10. Speciālo atļauju (licenču) prasību uzraudzības darbību ietvaros 2025.gadā:

5.10.1. veiktas vispārīgās licenču prasību pārbaudes 38 kapitālsabiedrībām;

5.10.2. saņemti 3 iesniegumi par speciālās atļaujas (licences) saņemšanu (SIA "Credit Solutions", SIA "CREGO CREDIT" un Akciju sabiedrība "Attīstības finanšu institūcija Altum");

5.10.3. pieņemti 2 lēmumi par speciālās atļaujas (licences) izsniegšanu (SIA "Credit Solutions" un Akciju sabiedrība "Attīstības finanšu institūcija Altum")

5.10.4. pieņemts 1 lēmums par speciālās atļaujas (licences) darbības apturēšanu uz laiku līdz 6 mēnešiem (SIA MiniCredit);

5.10.5. pieņemts 1 lēmums par speciālās atļaujas (licences) anulēšanu (no 2025.gada novembra ir anulēta SIA “SEB līzings” piešķirtā patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanas licence).

5.11. Detalizēta informācija par pārbaužu veidiem NILLTPFN un Sankciju likuma uzraudzības jomā norādīta šī pārskata III nodaļas 2.sadaļā – Uzraudzības procedūras un to piemērošanas efektivitāte.

5.12. Attiecībā uz potenciāliem trūkumiem jānorāda, ka nav iespējams precīzi apzināt Latvijas vai ārvalstu kredītu devējus, kas piedāvā patērētāju kreditēšanas pakalpojumus Latvijas patērētājiem bez speciālās atļaujas (licences) saņemšanas, tomēr atbilstoši PTAC rīcībā esošajai informācijai un saņemtajām sūdzībām to skaits ir potenciāli neliels un apmērs niecīgs, jo šādu kredītu kā parādu atgūšana ārpustiesas ceļā nav tiesiska. Proti, ievērojot, ka PTAC veic arī parādu ārpustiesas atguvēju licencēšanu, informācija PTAC rīcībā nonāk relatīvi ātri, PTAC nepieciešamības gadījumā sniedz norādījumus sabiedrībām par aizliegumu apkalpot šādus kredītu portfeļus un vienīgais tiesiskais veids šādos izsniegto pamatsummu atgūšanai ir tiesa. Vienlaikus PTAC veic patērētāju brīdināšanas un

informēšanas aktivitātes, lai pēc iespējas mazinātu patērētāju interesi par šādiem pakalpojumu sniedzējiem. Kopumā kredītu devēju, kas piedāvā patērētāju kreditēšanas pakalpojumus Latvijas patērētājiem bez speciālās atļaujas (licences) saņemšanas apjoms uzskatāms par nebūtisku, ņemot vērā, ka PTAC ļoti reti saņem ziņojumus par iespējamu darbību bez licences un pamatā, veicot uzraudzību, tiek konstatēts, ka aizdomas par nelicencētu kreditēšanu radījis kredītu starpnieks, bet faktiskais kredītu izsniedzējs ir kredītiestāde vai licencēts patērētāju kreditētājs. Tādejādi būtiska ir patērētāju informēšana par faktisko pakalpojuma veidu. Lielāku risku var radīt komersanti, kas faktiski slēdz patērētāju kreditēšanas līgumus, slēpjot tos aiz līgumiem saimnieciskās darbības veikšanai.

6. NOZARES KREDĪTU DEVĒJU GODĪGUMS/ĒTISKUMS

Piešķirtais vērtējums – Augsts (0,7)

6.1. Kapitālsabiedrību darbību reglamentējošie normatīvie akti paredz pienākumu nodrošināt par NILLTPFN jautājumiem atbildīgā darbinieka neatkarību, kā arī pienākumu regulāri informēt vadību, paškontroles veikšanu, apmācību pienākumu un citas prasības. Sabiedrību iekšējās kontroles sistēmas ietver normatīvajos aktos paredzētos pienākumus, kā arī regulāri saņemtā informācija un aptaujas dati liecina par apmācību nodrošināšanu un paškontroles veikšanu.

6.2. Gan PTAC regulāri iesniegtā informācija, gan Aptaujas dati liecina, ka sabiedrības turpina veikt apmācības par NILLTPFN un sankciju jautājumiem, veic darbinieku zināšanu pārbaudes, veic iekšējās drošības pārbaudes un ir ieviesušas mehānismu, lai nodrošinātu, ka darbiniekiem, kuru pienākumos ietilpst NILLTPFN pasākumi, t.sk., lēmumu pieņemšana par ziņošanu, nerastos negatīvas sekas.

6.3. PTAC likuma subjekti, atbildot uz veiktās aptaujas jautājumu, vai pastāv mehānisms, kas aizsargā vadītājus un darbiniekus no negatīvām sekām, kas rodas, ziņojot par aizdomīgiem vai citiem darījumiem NILLTPFN jomā, 79% gadījumu snieguši apstiprinošu atbildi un kā aizsardzības mehānismus norādīja konfidenciālus iekšējos ziņošanas kanālus, tai sk. trauksmes celšanas kanālus, neatkarību no vadības un citām biznesa struktūrām, konfidencialitāti un anonimitāti, kā arī darbinieku apmācības un atbilstības kultūras veicināšanu.

6.4. 79% aptaujāto sabiedrību definējušas NILLTPFNL nenoteiktus kritērijus, kādiem ir jāatbilst par NILLTPFN jomu atbildīgajam darbiniekam (tajā skaitā no augstākās vadības). Šīs prasības pamatā ir saistītas ar izglītību un pieredzi gan NILLTPFNL un sankciju izpildes jomā, gan kreditēšanas nozarē, piemēram augstākā izglītība ekonomikas, finanšu vai tiesību nozarē, kā arī CAMS/CGSS sertifikāts. Saskaņā ar aptauju 36% sabiedrību ne retāk kā reizi gadā veic atbildīgo darbinieku pārvērtēšanu; 18% - ne retāk kā reizi divos gados; 43% - ne retāk kā reizi trijos gados; 3% - neveic.

6.5. Fintech Latvija Asociācija un Latvijas Finanšu nozares asociācija aktīvi iesaistās nozares regulējuma izstrādē un pilnveidošanā.

6.6. Vairumā gadījumu sabiedrības iesaistās konstatēto pārkāpumu novēršanā, tomēr atsevišķi pakalpojumi, to izmaksas, kā arī izmantotā reklāma ir normatīvajiem aktiem neatbilstoša vai balansē uz likumu pārkāpumu robežas.

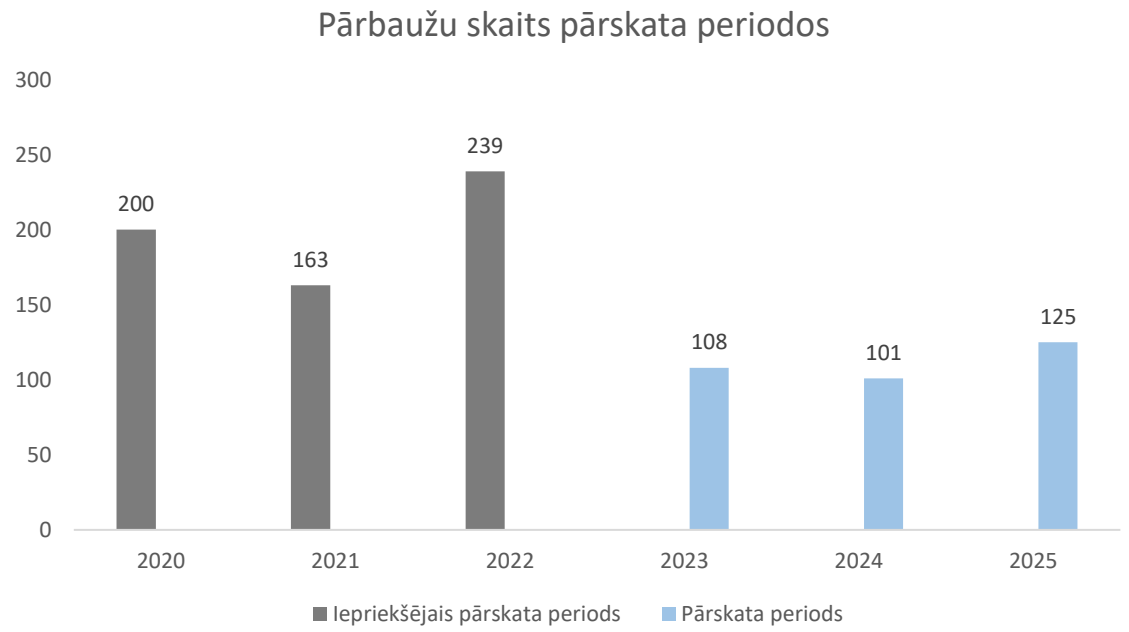
6.7. PTAC, veicot kapitālsabiedrību IKS procedūru atbilstības izvērtēšanu, secina, ka sabiedrību izpratnes līmenis vairumā gadījumu tieši korelē ar tās lielumu un tirgus daļu, proti, jo lielāka, jo vairāk resursu tiek veltīti un līmenis ir augstāks, tomēr ir arī izņēmumi.

6.8. PTAC Pārskata periodā, veicot patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju uzraudzību, ir veicis 174 neklātienes un 11 pilna apmēra klātienes kompleksās pārbaudes NILLTPFN un sankciju jomā, kuru rezultātā ir pieņēmis 1 lēmumu par nozīmīgām neatbilstībām, piemērojot soda naudu.

6.9. Kā minēts iepriekš, Pārskata periodā PTAC divos gadījumos ieguva ziņas: vienā gadījumā par ierosinātu kriminālprocesu, bet otrā – par subjekta saistību ar negatīvu informāciju NILLTPFN jomā. Uz risku balstītā pieejā, uzsākot mērķētās pārbaudes, PTAC ieguva papildus informāciju un likuma subjekti vai nu operatīvi informēja par atbildīgo personu maiņu vai sniedza detalizētu skaidrojumu, kas novērš pamatotas šaubas.

6.10. PTAC uzraugāmie kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji 2023.gadā veikuši 108, 2024.gadā 101 un 2025.gadā 125 drošības pārbaudes. Disciplinārsodi, administratīvie sodi un kriminālsodi darbiniekiem 2023.–2025. gadā nav piemēroti. Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu, kurā 2020. gadā tika veiktas 200, 2021. gadā 163 un 2022. gadā 239 drošības pārbaudes, secināms, ka drošības pārbaužu skaits ir samazinājies.

Attēls Nr.5

6.11. PTAC likuma subjekti, atbildot uz veiktās aptaujas jautājumu, vai sabiedrība iekšējās kārtībās ir paredzējusi piemērot disciplinārsodu par pārkāpumiem NILLTPFN un sankciju jomā, visi respondenti norādīja, ka NILLTPFN jomā disciplinārsods ir paredzēts, savukārt 82% respondentu norādīja, ka ir paredzēts disciplinārsods sankciju jomā. 92% aptaujāto sabiedrību norādīja, ka ir ieviesušas pretkorupcijas pasākumus vai mehānismu, lai nodrošinātu, ka darbinieki neveic nelikumīgas darbības klientu interesēs.

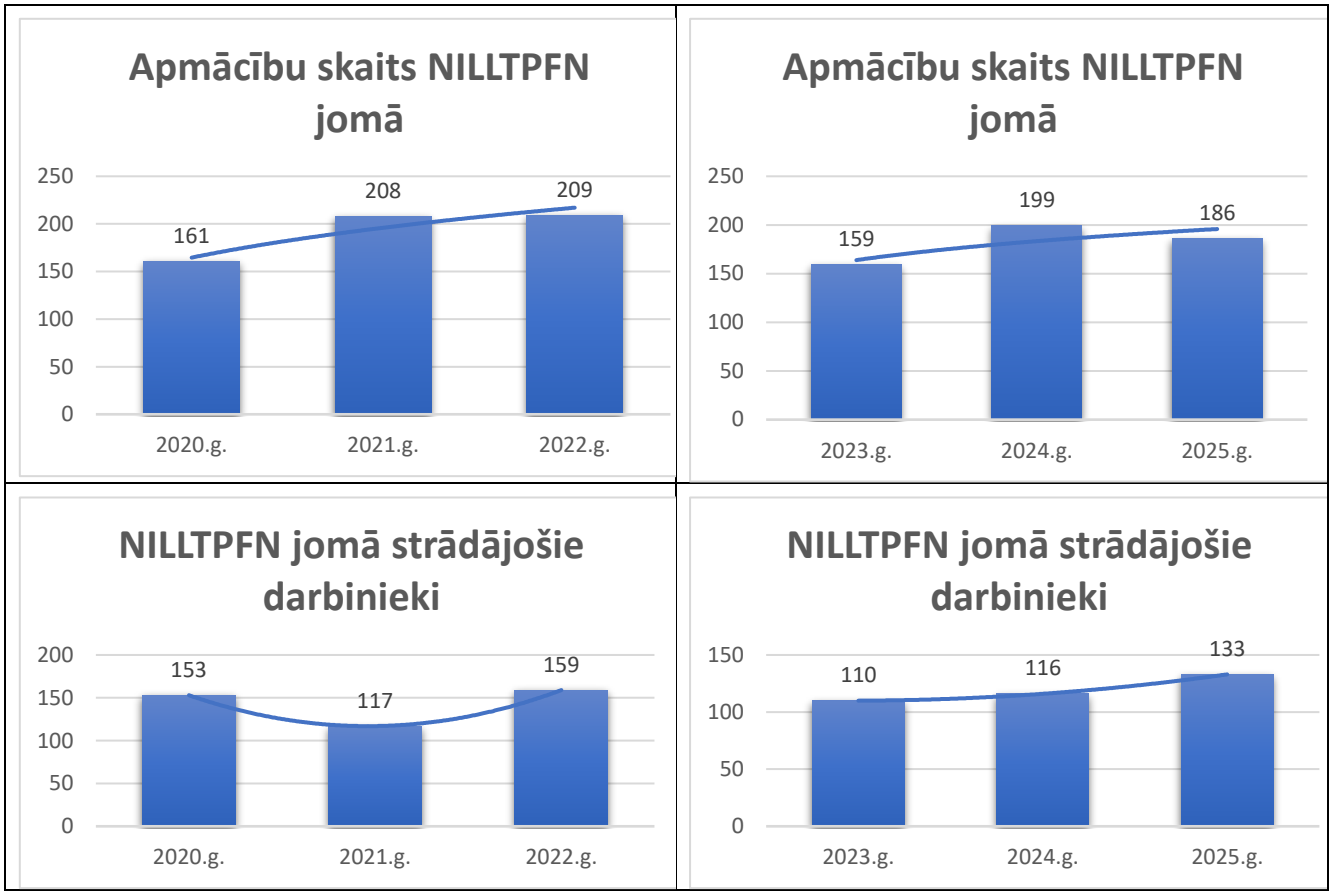
6.12. Saskaņā ar aptauju 97% sabiedrību uzskata, ka licencēšanas noteikumos noteiktās prasības ir pietiekamas, lai atturētu vai novērstu negodprātīgu komersantu ienākšanu nozarē.

7. NOZARES KREDĪTU DEVĒJU PERSONĀLA ZINĀŠANAS PAR NILLTFN (SANKCIJĀM)

Piešķirtais vērtējums – Augsts (0,7)

7.1. Analizējot pārskata periodā PTAC uzraugāmo likuma subjektu NILLTPFN jomā strādājošo darbinieku skaita attīstības tendenci, secināms, ka skaitļi ir bijuši vienmērīgi augoši – no 110 darbiniekiem 2023.gadā uz 116 darbiniekiem 2024.gadā, ar nedaudz lielāku pieaugumu – 133 darbiniekiem 2025.gadā. Kopumā NILLTPFN jomā strādājošo darbinieku statistikas dati liecina, ka pieaugusi šīs jomas nozīmība un Sabiedrības deleģē šim darbam arvien vairāk darbinieku, pievēršot uzmanību darbinieku apmācībai un regulārai zināšanu papildināšanai NILLTPFN jomā.

Attēls Nr.6

PTAC uzraugāmo likuma subjektu apmācību skaits NILLTPFN jomā salīdzinājumā ar NILLTFN jomā strādājošiem darbiniekiem (2023.g.-2025.g.)[37]

Analizējot pārskata periodā likuma subjektu personāla zināšanu attīstības tendenci, secināms, ka uzraugāmo likuma subjektu darbinieki ir apmeklējuši dažāda līmeņa apmācības NILLTPFN jomā gan Latvijā, gan ārvalstīs, tai skaitā tiek veikta darbinieku sertifikācija (iegūti CAMS (certified Anti-money laundering specialist) un CGSS (certified global sanctions specialist) sertifikāti).

Sabiedrību darbinieku apmeklēto iekšējo un ārējo apmācību skaits:

- 2023.gadā skaits sastāda 159 vienību;
- 2024.gadā skaits sastāda 199 vienības;
- 2025.gadā skaits sastāda 186 vienības.

[37] Pieejams: https://dati.ptac.gov.lv/

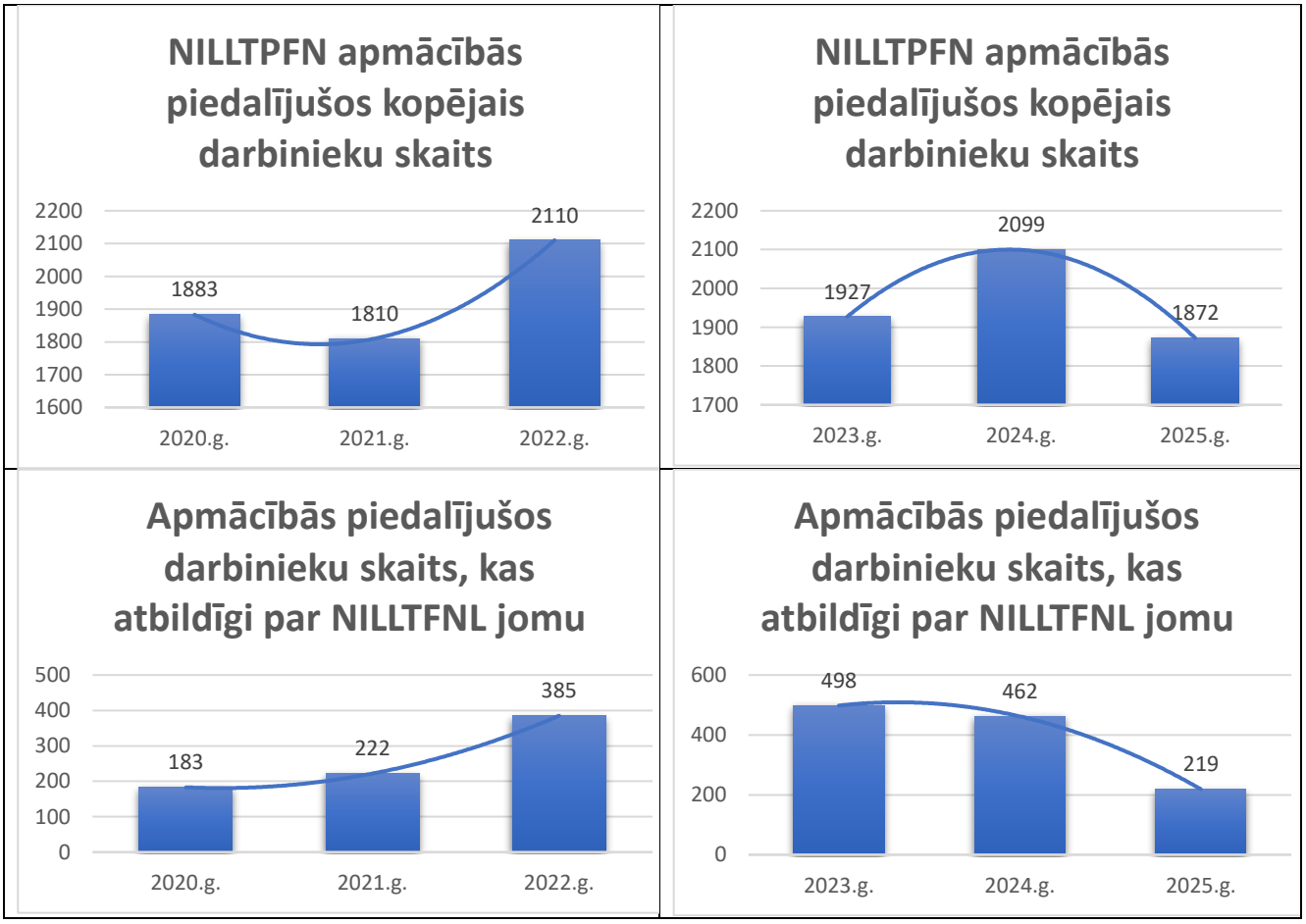
7.2. Pamatojoties uz NILLTPF novēršanas likumā noteiktajām prasībām, likuma subjekti nodrošina, lai atbildīgie darbinieki pārzina ar NILLTPF saistītos riskus, NILLTPF novēršanu regulējošos normatīvos aktus, kā arī veic regulāru darbinieku apmācību, lai pilnveidotu viņu prasmi konstatēt aizdomīgus darījumus un to pazīmes, un izpildīt iekšējās kontroles sistēmā paredzētās darbības.

7.3. Likuma subjektu apmācības NILLTPFN un sankciju jomā pārskata periodā:

- 2023.gadā veiktas likuma subjektu 1927 darbinieku apmācības, tai skaitā, 498 darbinieku apmācības, kas ir tiesīgi pieņemt lēmumus NILLTPFN jomā;
- 2024.gadā veiktas likuma subjektu 2099 darbinieku apmācības NILLTPFN jomā, tai skaitā, 462 darbinieku, kas ir tiesīgi pieņemt lēmumus NILLTPFN jomā;
- 2025.gadā veiktas likuma subjektu 1872 darbinieku apmācības NILLTPFN jomā, tai skaitā, 219 darbinieku, kas ir tiesīgi pieņemt lēmumus NILLTPFN jomā.

Salīdzinot 2023.gada datus ar 2024.gadu un 2025.gadu, secināms, ka 2024.gads uzrāda izaugsmes tendenci apmācību jomā, savukārt 2025.gads uzrāda pirmšķietamu krituma tendenci apmācību jomā, bet faktiskais kritums attiecībā pret 2024.gadu skaidrojams ar izmaiņām SIA "SEB līzings", kas ir pievienots SEB banka, kā arī DelfinGroup AS struktūras maiņu un atbildības pārdali starp grupām.

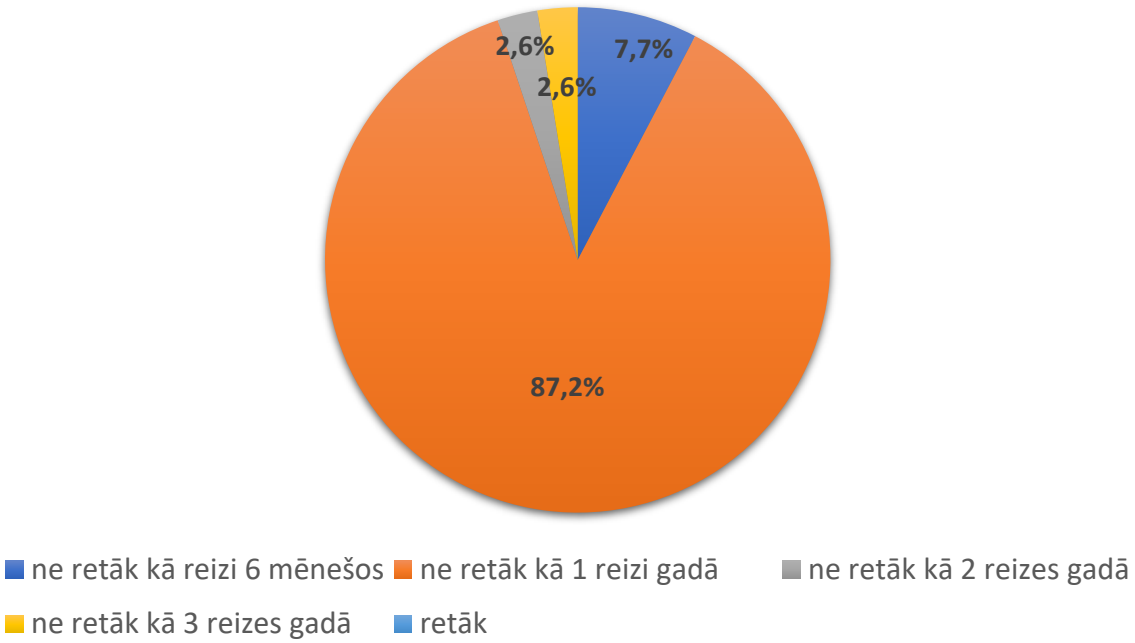
Attēls Nr.7

PTAC uzraugāmo likuma subjektu NILLTPFN apmācībās piedalījušos kopējais darbinieku skaits salīdzinājumā ar apmācībās piedalījušos darbinieku skaitu, kas atbildīgi par NILLTPFN jomu[38]

7.4. No PTAC Aptaujas ietvaros apkopotajiem datiem izriet, ka Pārskata periodā visās Sabiedrībās regulāri tika veiktas darbinieku apmācības, kā arī tika veiktas zināšanu pārbaudes pēc veiktajām apmācībām. Aptaujas dati liecina, ka 87,2% Sabiedrības apmācību plānā ir paredzējušas veikt darbinieku apmācības ne retāk kā vienu reizi gadā, savukārt procentuāli mazs skaits uzrāda labu tendenci darbinieku apmācību jomā, proti, plānā ir paredzējušas veikt darbinieku apmācības divas vai trīs reizes gadā.

Attēls Nr.8

PTAC uzraugāmo likuma subjektu atbilde uz jautājumu "Cik bieži Sabiedrība apmācību plānā ir paredzējusi veikt darbinieku apmācības?"

7.5. Sabiedrību izpratnes līmenis par NILLTPFN un sankciju jautājumiem bieži ir proporcionāls tās lielumam un tirgus daļai, proti, lielākām kapitālsabiedrībām tas ir augstāks. Tas nozīmē arī to, ka šādas kapitālsabiedrības ievieš pilnīgākas IKS, samazinot savu ievainojamību.

7.6. Pārskata perioda laikā PTAC organizēja mācību semināru par NILLTPFN jomu, kuru apmeklēja patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju un parādu ārpustiesas atguvēju sektora pārstāvji. Apmācības likuma subjektiem notika 2023.gada 12. decembrī, apmācības organizētas par aktuālajiem jautājumiem, PTAC īstenoto uzraudzības praksi, atgriezenisko saiti subjektiem par aizdomīgu darījumu ziņošanu, terorisma finansēšanu un proliferācijas finansēšanu, sankciju pārkāpšanu, risku novērtējumiem, labo praksi, biežāk konstatētiem pārkāpumiem un citu informāciju. Semināru materiāli nosūtīti likuma subjektiem, kā arī pieejami semināra materiāli un ieraksts video režīmā[39].

7.7. Pārskata periodā regulāri ir pilnveidotas iekšējās procedūras un vadlīnijas NILLTPF novēršanas uzraudzībā, ņemot vērā klātienes un neklātienes pārbaudēs konstatētos faktus. 2025. gada 19. oktobrī stājās spēkā PTAC aktualizētas vadlīnijas Nr. 8 "Patērētāju tiesību aizsardzības centra uzraugāmajiem

[38] Pieejams: https://dati.ptac.gov.lv/
[39] Pieejams: https://training.fid.gov.lv

Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma un Starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma subjektiem".[40]

8. ATBILSTĪBAS FUNKCIJAS/ IKS EFEKTIVITĀTE

Piešķirtais vērtējums – Augsts (0,7)

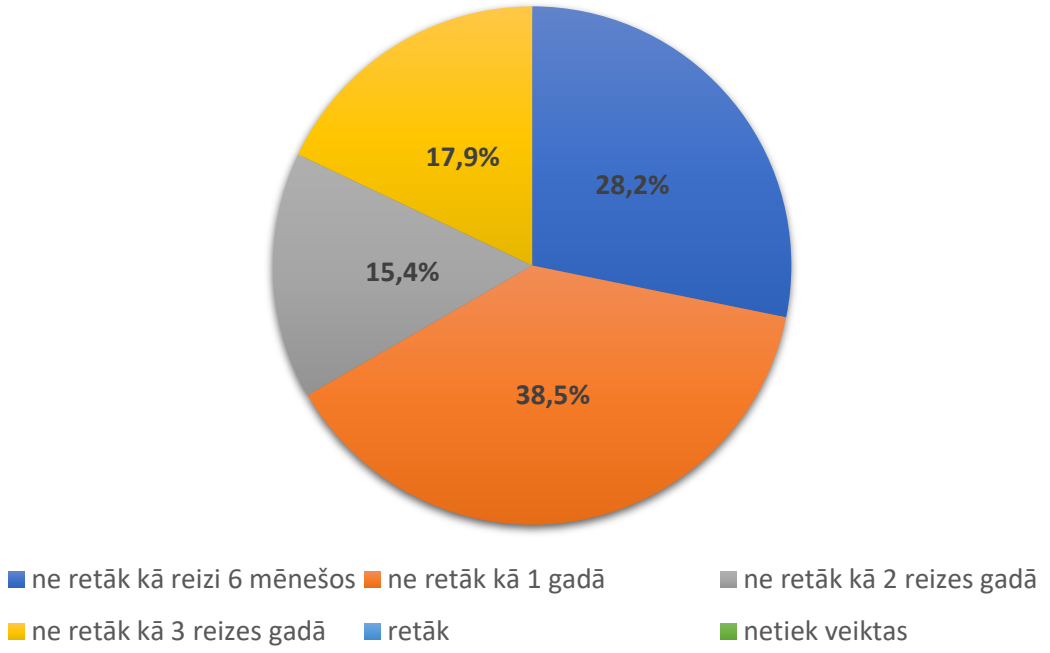
8.1. Pārskata periodā NILLTPFN un sankciju prasību izpildes uzraudzības jomā kopumā veiktas: 2023.gadā 62 pārbaudes, 2024.gadā 67 pārbaudes, 2025.gadā 56 pārbaudes. Pārbaužu skaita kritums skaidrojams ar PTAC darbinieku, kuri strādā NILLTPFN jomā, samērā niecīgo skaitu un papildus darbu apjomu, kas saistīts ar sūdzību, konsultāciju un iesniegumu skaita būtisku pieaugumu, kā arī tādu informācijas pieprasījumu apstrādi kas saistīti ar politikas attīstību un pilnveidi, piemēram, Moneyval, AMLA u.c.

8.2. Būtiskākie uzlabojumi IKS Pārskata periodā salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu - Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju nozares risku novērtējumu (2020.g. – 2022.g.).

- ir veikti un pilnveidoti savas darbības risku novērtējumi NILLTPFN jomā un Sankciju likuma ievērošanas jomā;
- IKS izveidošanā tiek ņemts vērā Nozares risku novērtējums un Sankciju likuma prasības;
- ir noteikts aizdomīgu darījumu kopums, kā arī ir noteikta prasība atturēties no aizdomīgu darījumu veikšanas;
- ir noteikta ziņošanas kārtība FID un kopējais ziņojumu skaits ir pieaudzis;
- tiek veikta klientu PLG pārbaude;
- ir noteiktas prasības dokumentēt klienta izpētes darbības.

8.3. Uzlabojumu tendenci attiecībā uz Sabiedrību IKS apliecina arī dati no Aptaujas.

Attēls Nr.9

[40] Pieejams: https://www.ptac.gov.lv/lv/noderigi-materiali

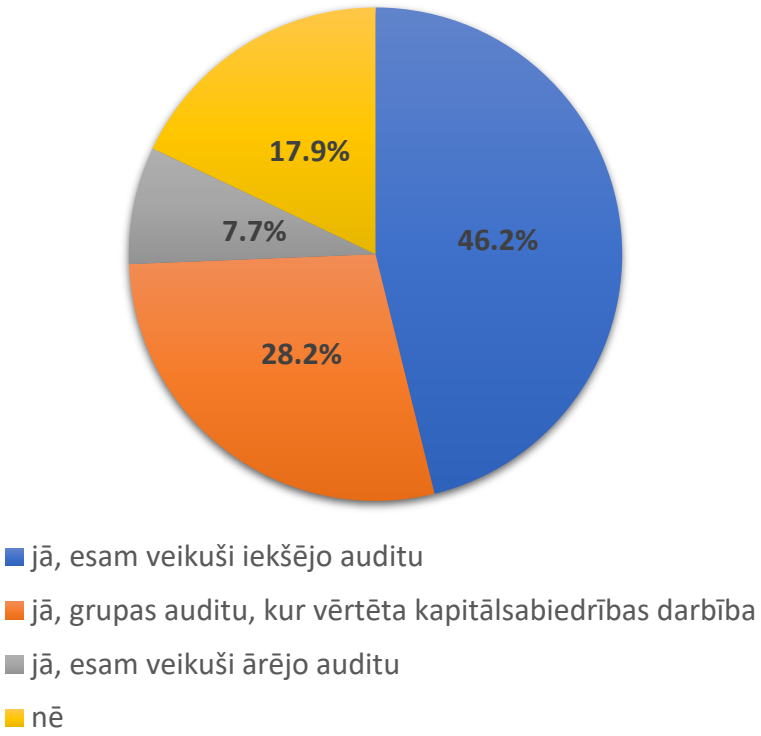
Cik bieži Sabiedrība veic IKS darbības kvalitātes paškontroli?

Aptaujas dati uzrāda, ka pārskata laika periodā visās Sabiedrībās tiek veikta IKS darbības kvalitātes paškontrole, veidojot sekojošu procentuālo sadalījumu:

- 28,2% Sabiedrību veic IKS darbības kvalitātes paškontroli ne retāk kā reizi sešos mēnešos;
- 38,5% Sabiedrību veic IKS darbības kvalitātes paškontroli ne retāk kā vienu reizi gadā;
- 15,4% Sabiedrību veic IKS darbības kvalitātes paškontroli ne retāk kā divas reizes gadā.
- 17,9% Sabiedrību veic IKS darbības kvalitātes paškontroli ne retāk kā trīs reizes gadā

8.4. Aptaujā ietverts jautājums arī par auditu NILLTPFN un sankciju jomā, ņemot vērā, ka ir noteikts, ka patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem jāparedz neatkarīga iekšējā audita funkciju, izņemot gadījumus, kad ir pieņemts uzraudzības un kontroles institūcijas lēmums par iekšējā audita funkcijas nepiemērošanu.

Attēls Nr.10

Vai pēdējo trīs gadu laikā (2023.-2025.) esat veikuši auditu NILLTPFN un sankciju jomā?

Aptaujas dati uzrāda, ka pārskata periodā 46,2% Sabiedrību ir veikušas iekšējo auditu, 28,2% Sabiedrību ir veikts grupas audits, kara ietvaros vērtēta arī kapitālsabiedrības darbība, 27,8% Sabiedrību ir veikts ārējais audits, 7,7% Sabiedrību ir veikušas ārējo auditu un 17,9% Sabiedrību nav veikts audits. Auditu nav veikušas tās sabiedrības, kurām PTAC ir vērtējis neatkarīga iekšējā audita nepieciešamību. Kopumā pārskata periodā PTAC 8 gadījumos ir vērtējis neatkarīga iekšējā audita nepieciešamību, atsevišķos gadījumos ir pieņemot lēmumu atbrīvot komersantu no audita funkcijas nepieciešamības uz noteiktu laiku, kā arī otrādi, noraidot komersanta lūgumu.

8.5. Detalizēta informācija par Pārskata periodā PTAC uzraugāmo likuma subjektu NILLTPFN jomā strādājošo darbinieku skaitu, darbinieku apmeklētajām apmācībām norādīta šī pārskata III nodaļas 7.sadaļā, savukārt informācija par disciplinārsodiem un iesaisti kriminālprocesos - šī pārskata III nodaļas 6.sadaļā.

8.6. Likuma subjekti divas reizes gadā iesniedz informāciju par piesaistīto un atpakaļ atdoto finansējumu, kā arī darījumu apliecinošo dokumentu sarakstu. PTAC regulāri apkopo saņemto informāciju un gan izlases veidā, gan uz risku balstītā pieejā uzsāk mērķētās pārbaudes. Svarīgi, ka piesaistītā finansējuma līdzekļiem jābūt izsekojamiem dokumentu veidā līdz pat to izcelsmei, kas izslēdz šaubas par līdzekļu nelikumīgo izcelsmi. PTAC, izvērtējot informāciju, ņem vērā: kapitālsabiedrības sniegto informāciju par darbību, kuras rezultātā radušies šie piesaistītie līdzekļi un finansēšanas shēmu, to, vai finansēšanas shēma ir ticama un atbilst darījuma vērtībai un ekonomiskajai būtībai;

- piesaistītos finanšu līdzekļus iespējams izsekot dokumentu (darījuma dokumenti, piemēram, aizdevuma līgumi, maksājuma uzdevumi u.c. finanšu un darījumu pamatojošie dokumenti) veidā, līdz pat to izcelsmes brīdim tādā apmērā, kas izslēdz jebkādas PTAC šaubas par līdzekļu tiesisku izcelsmi;
- citu kapitālsabiedrības sniegto, PTAC iegūto faktus pamatojošo informāciju piesaistītā finansējuma izvērtēšanai.

8.7. Būtiskākie trūkumi IKS Pārskata periodā atsevišķām sabiedrībām:

- IKS apraksti attiecībā uz klientu izpētes pasākumu dokumentēšanu un iegūtās informācijas uzglabāšanu ir vispārīgi, bez secīgu veicamu darbību apraksta;
- Sabiedrības veic tikai daļēju klientu izpētes dokumentācijas uzglabāšanu;
- Sabiedrības faktiski neveic tā darbības, kas ir iekļautas IKS procesos, kas liecina par to, ka IKS izstrādāts formāli un faktiski atsevišķi procesi netiek ievēroti;
- Nav atbilstoši dokumentēta par NILLTPFNL prasību atbildīgā darbinieka un pretendenta atbilstības ieņemamajam amatam izvērtēšana, iegūta nepieciešamā informācija un nodrošināta darbības uzraudzība;
- Nepilnīga normatīvajos aktos noteikto prasību ietveršanas IKS;
- Netiek noteikti maksājumu sliekšņi noteiktam laikposmam, kurus pārsniedzot, tiek uzskatīts, ka klienta uzvedība/darbība ir netipiska;
- Novēlota IKS aktualizācija atbilstoši NA izmaiņām;
- Nepilnīgi veikts un dokumentēts NILLTPF un starptautisko un nacionālo sankciju risku novērtējums, uz kura pamata izstrādāta nepilnīga IKS.

8.8. Uzlabošanas iespējas:

8.8.1. Likuma subjektiem jānodrošina:

- Pilnvērtīgi dokumentēts NILLTPF un starptautisko un nacionālo sankciju risku novērtējums, uz kura pamata tiek izstrādāta atbilstoša IKS, definēti paaugstinošie risku faktori un saprotami izstrādāta skaitliskā novērtējuma sistēma, kad veicamas padziļinātas izpētes;
- Precīza un pārskatāma izpētes gaitā iegūtās informācijas uzglabāšana un aktualizācija;
- Atbilstoša procedūra par NILLTPFNL prasību atbildīgā darbinieka un pretendenta atbilstības ieņemamajam amatam izvērtēšana un darbības uzraudzība;
- IKS aktualizācija atbilstoši sniegto pakalpojumu klāsta, riska un regulējuma izmaiņām;
- Pastiprināta un savlaicīga savu pakalpojumu un citu risku izmaiņām atbilstoša IKS, veicot atbilstošu risku izvērtējumu un nodrošinot attiecīgu IKS atjaunināšanu;
- Pastiprināta uzmanība piesaistītā finansējuma izcelsmei un pamatkapitālā ieguldīto līdzekļu izcelsmes dokumentācijai.

8.8.2. PTAC jānodrošina:

- uzraudzība, veicot plānotās un mērķtiecīgās pārbaudes NILLTPFN un sankciju prasību ievērošanas jomā, ar tendenci palielināt klātienes pārbaužu skaitu, lai pārliecinātos par IKS darbību praksē;

- veikt mērķētās pārbaudes Sabiedrību veikto auditu NILLTPFN un sankciju jomā, lai pārliecinātos, par auditu kvalitāti;
- nodrošināt atbilstošus resursus PTAC darbiniekiem, novēršot darbinieku mainību, kas būtiski ietekmē spēju veikt uzraudzības darbības un zināšanu pārnesi;
- regulāru PTAC darbinieku apmācību, veicinot profesionālās kvalifikācijas celšanu.

8.9. Pozitīvi vērtējams, ka pēc informatīvo brīdinājumu nosūtīšanas par konstatētajiem pārkāpumiem vai neatbilstībām, subjekti veic nepieciešamās darbības, novēršot PTAC konstatētos pārkāpumus. Tādejādi novērojams, ka kapitālsabiedrības, to atbildīgie darbinieki tiecas izpildīt PTAC dotos norādījumus un ieteikumus IKS pilnveidošanai.

9. AIZDOMĪGU DARĪJUMU ZIŅOŠANAS UN UZRAUDZĪBAS EFEKTIVITĀTE

Piešķirtais vērtējums – Ļoti augsts (0,8)

9.1. Pārskata periodā ir vērojamas pozitīvas izmaiņas, jo iepriekšējā pārskata periodā (2020.g. – 2022.g.) tika pieņemti būtiski grozījumi saistībā ar ziņošanu par aizdomīgiem darījumiem un sliekšņa deklarācijas iesniegšanu Finanšu izlūkošanas dienestam (FID). Saistībā ar minēto NILLTPNFL tika papildināts ar jaunu IV² nodaļu "Ziņošana par aizdomīgiem darījumiem un sliekšņa deklarācijas iesniegšana", ar kuru tika būtiski mainīta ziņošanas kārtība, ieviešot goAML lietojumprogrammu, kas ir pilnībā integrēts programmatūras risinājums, īpaši izstrādās FID vajadzībām. Līdz ar pieņemtajiem grozījumiem papildus tika atcelta dubultā ziņošana, proti, personām kā pienākums tika noteikts iesniegt ziņojumu par aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā gan FID, gan Valsts ieņēmumu dienestam (VID), šajā pārskata periodā šie ziņojumi jāsniedz tikai FID.

9.2. Kopumā pārskata periodā patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzēji FID ir snieguši: 2023.gadā 128 ziņojumus par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem, 2024.gadā 142 ziņojumus par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem, un attiecīgi 2025.gadā 153 ziņojumus par aizdomīgiem un neparastiem darījumiem.

Pārskata un iepriekšējā pārskata periodā patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju ziņojumi par aizdomīgiem darījumiem

Tabula Nr.2

Gads	Subjektu skaits	Ziņojumu skaits (PTAC)	Ziņojumus skaits (FID)
2020	56	102	75
2021	50	138	98
2022	42	83	80
2023	**37**	**128**	**114**
2024	**37**	**142**	**142**
2025	**38**	**153**	**155**

9.3. Papildus jāmin, ka pastāv pretrunas starp sniegto ziņojumu skaitu, par ko informējis FID un skaitu, kādu PTAC ieguva no likuma subjektiem. Šāda datu nesakritība varētu tik skaidrota ar FID atšķirīgo uzskaiti, proti, likuma subjekts ar lielu varbūtību iesniedzis ziņojumu, norādot neatbilstošu institūcijas veidu[41].

[41] Komersantam, kurš ir likuma subjekts, goAML platformā var būt reģistrēti vairāki institūcijas veidi, līdz ar to, iesniedzot ziņojumu FID, būtiski ir norādīt, kurā likuma subjektu kategorijā tiek sniegts ziņojums.

Otra uzskaites problemātika ir fakta atspoguļošanā, proti, vienai informācijas pieprasīšanas iestādei tiek uzskaitīts (iesniegts) viens ziņojums, zem kura ir vairāki savstarpēji saistīti gadījumi, savukārt otrā iestādē tiek iesniegts skaitlis, kas uzrāda visus šos savstarpēji saistītos gadījumus.

9.4. Iesniegto ziņojumu skaits FID Pārskata periodā ir samērā stabils, un būtiski, ka pieaug ziņotāju iestāžu skaits, kā arī izlīdzinās atšķirības starp FID un PTAC reģistrētajiem datiem.

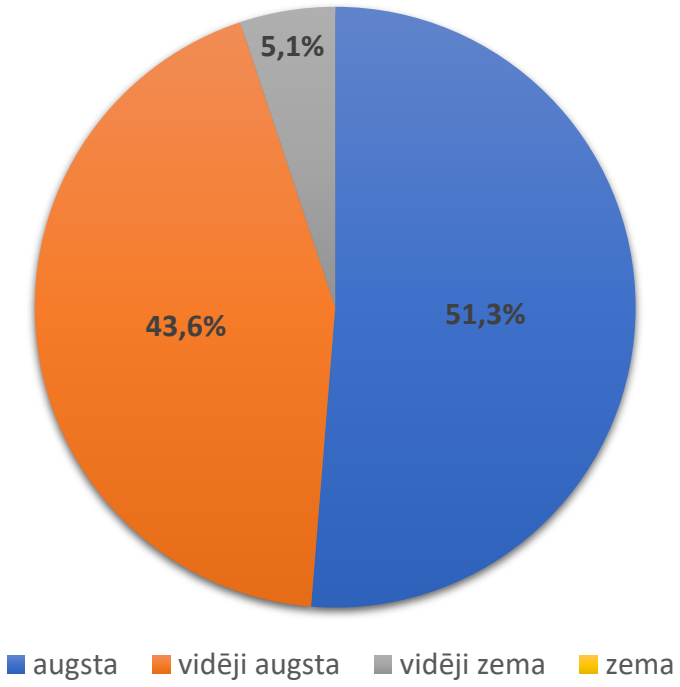
9.5. Atbilstoši FID sniegtajai informācijai, likuma subjekti visbiežāk ziņojuši par šādām izmantotajām tipoloģijām:

- Nav skaidra līdzekļu izcelsme un/vai darījumu ekonomiskais pamatojums, jo klients nesniedz skaidrojumu, sniedz grūti pārbaudāmu skaidrojumu;
- Īpašuma vai preču iegādi kreditē trešā persona, kuras darbības joma nav saistīta ar kreditēšanas pakalpojumu sniegšanu;
- Aizdomas par fiktīva aizdevuma izsniegšanu vai atmaksu.

9.6. Vairumā gadījumu kapitālsabiedrībām atbilstoši savam riskam un lielumam ir izstrādātas IKS, kas automatizēti jeb daļēji automatizēti uzrauga darījuma procesu un veic pārbaudes pret aizdomīgiem gadījumiem. Daļa sabiedrību klientu izpētē izmanto starptautiski atzītas sistēmas (LexisNexis, Dow Jones u.c.), kā arī ir izstrādājušas savus automatizētos tehnoloģiskos risinājumus, veicot pārbaudi pret sankciju sarakstiem, PNP un citiem kritērijiem, tādejādi samazinot iespēju izmantot kapitālsabiedrību NILLTPF vai sankciju regulējuma pārkāpšanai.

9.7. Aptaujas ietvaros PTAC apkopoja datus par kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju iekšējās kontroles sistēmām un to darbību atbilstību normatīvo aktu prasībām attiecībā uz NILLTPF novēršanu. 51,3% Sabiedrības sniedz augstu novērtējumu uz jautājumu par Sabiedrības IKS efektivitāti, ņemot vērā spēju identificēt aizdomīgus darījumus, nedaudz mazāka daļa – 43,6% sniedz vidēji augstu novērtējumu, un salīdzinoši maza daļa – 5,1% vērtējumam sniedz atbildi – vidēji zema. Neviena sabiedrība nav atzinusi savu darbību identificēt aizdomīgus darījumus zemā līmenī.

Attēls Nr.11

10. PIEEJAMĪBA UN PIEKĻUVE INFORMĀCIJAI PAR PATIESAJIEM LABUMA GUVĒJIEM

Piešķirtais vērtējums – Vidēji augsts (0,7)

10.1. UR reģistrētām juridiskajām personām ir pienākums sniegt informāciju par PLG. UR datubāze satur informāciju par UR reģistrēto sabiedrību PLG vai to faktiskajiem īpašniekiem, kas kontrolē sabiedrību. Turklāt juridiskās personas pienākums ir nodrošināt dokumentu glabāšanu, tai skaitā, arī par īstenoto kontroli pār juridisko personu.

10.2. PLG norādīto informāciju kontrolē visi NILLTPFNL likuma subjekti, kā arī kontroles un uzraudzības institūcijas. NILLTPFNL likuma subjekti, kā arī kontroles un uzraudzības institūcijas, konstatējot, ka klienta izpētes gaitā noskaidrotā informācija par patieso labuma guvēju neatbilst Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros reģistrētajai informācijai, nekavējoties, bet ne vēlāk kā triju darbdienu laikā paziņo par to Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram, paskaidrojot konstatētās neatbilstības būtību, kā arī norādot, ka informācija, iespējams, ir nepatiesa pēc būtības vai, ka informācijā konstatēta pārrakstīšanās kļūda. Secīgi UR, saņemot paziņojumu, ka reģistrētā informācija par attiecīgās juridiskās personas patieso labuma guvēju, iespējams, ir nepatiesa pēc būtības, nekavējoties, bet ne vēlāk kā vienas darbdienas laikā, nepieņemot atsevišķu lēmumu, reģistrē brīdinājumu, ka reģistrētā informācija par patieso labuma guvēju, iespējams, ir nepatiesa.

Pamatojoties uz PTAC veikto NILLTPFNL likuma subjektu aptauju, visi respondenti, kuru klienti ir juridiskās personas, vērtē PLG atbilstību UR ziņām par PLG.

10.3. 2024. gada 1. janvārī stājās spēkā NILLTPFNL grozījumi, kas papildināja likumu ar 18.[4] un 18.[5] , kas paredz pienākumus patieso labuma guvēju noskaidrošanā un atklāšanā attiecībā uz juridiskajiem veidojumiem, nosakot līdzvērtīgus noteikumus, kādi pastāv attiecībā uz juridiskajām personām. Grozījumi paredz, ka UR ved Juridisko veidojumu patieso labuma guvēju reģistru saskaņā ar NILLTPFNL 18.[6] pantu.

10.4. NILLTPFNL uzliek par pienākumu visiem likuma subjektiem klienta izpētes ietvaros noskaidrot to PLG un, balstoties uz risku novērtējumā balstītu pieeju, pārliecināties, vai noskaidrotais klienta PLG faktiski ir klienta PLG. Papildus prasības attiecībā uz pakalpojumu sniedzēju pienākumu noskaidrot klientu PLG nosaka MK noteikumi Nr.705.

10.5. Ņemot vērā NILLTPFNL un MK noteikumu Nr.705 prasības, PLG izpēte veicama divos virzienos:

10.5.1. PTAC kā uzraudzības un kontroles iestādes darbību kopums, pārliecināties par likuma subjektu PLG gan pirmreizējās speciālās atļaujas (licences) saņemšanai, gan dalībnieku maiņas gadījumā;

10.5.2. likuma subjektu īstenots darbību kopums klientu (juridisku personu) PLG noskaidrošanai pirms darījuma attiecību uzsākšanas, un darījuma attiecību laikā, kā arī konstatējot izmaiņas datos un informācijā.

10.6. Informācija par PLG pieejama, izmantojot UR publiskojamo datu bāzi, piemēram, tādu, kas ir UR datu atkalizmantotājs, piemēram, Firmas.lv, SIA vai SIA Lursoft IT datu bāzēs[42] nodrošināto piekļuvi Eiropas Biznesa Reģistram, Lielbritānijas biznesa reģistram u.c. maksas datu bāzēm. Papildus par maksu klienta izpētei un tā PLG noskaidrošanai pieejamas tādas ārvalsts datubāzes kā DowJones Risk & Compliance,

[42] www.lursoft.lv, firmas.lv

WorldCheck, LexisNexis, Pythagoras u.c. risinājumi pasākumu nodrošināšanai klientu izpētes un atbilstības NILLTPFN jomā. Daļa no PTAC uzraudzībā esošajiem likuma subjektiem tās arī izmanto. No Aptaujas rezultātiem izriet, ka likuma subjekti no maksas datubāzām lielākoties izmanto Dow Jones Risk & Compliance un LexisNexis datubāzes, kā arī Salv Technologies risinājumus.

10.7. PTAC mājaslapā pieejamas Vadlīnijas[43] uzraugāmajiem NILLTPFNL un Sankciju likuma subjektiem, kuras tostarp sniedz skaidrojumu par PLG noskaidrošanu. PTAC mājaslapā pieejamas 2024. gada 11. oktobrī pieņemtās Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības platformas labās prakses vadlīnijas riskos balstītas pieejas piemērošanā un patiesā labuma guvēja noskaidrošanā[44]. Arī UR ir izstrādātas Vadlīnijas ziņošanai par, iespējams, nepatiesi sniegtu informāciju par patieso labuma guvēju UR.[45]

10.8. Pārskata periodā PLG pārbaudes tika veiktas licencēto kredītu devēju ikgadējās pārbaudes ietvaros, kapitālsabiedrību pirmreizējās licencēšanas ietvaros un licencēto kapitālsabiedrību dalībnieku maiņas gadījumos. Papildus pārskata periodā PTAC veica 8 mērķētas padziļinātās licencēto patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzēju PLG pārbaudes, kā arī tika veiktas 24 pamatkapitālā ieguldīto līdzekļu pārbaudes, kuru ietvaros tiek pirmšķietami pārbaudīts, vai nemainās arī kapitālsabiedrību PLG.

10.9. Savukārt attiecībā uz PLG, ja akcionāram pieder vairāk nekā 25% akciju, viņam akciju sabiedrības valdei ir jānorāda, vai viņš ir uzskatāms par akciju sabiedrības PLG, vai jānorāda persona, kuras labā viņš rīkojas. Valdei informācija jāiesniedz UR. Ja netiek konstatēts vairāk nekā 25% slieksnis, ir jāvērtē, vai nepastāv kontrole ar citiem līdzekļiem, piemēram, akcionāru vienošanās, dominējošā ietekme, pilnvaras iecelt augstāko vadību u.tml.[46] Šādu kontroles veidu var būt sarežģīti noskaidrot. Tāpat gan SIA, gan AS pastāv risks, ka īpašuma tiesības speciāli tiek sadalītas tā, lai nevienai fiziskajai personai nebūtu vairāk par 25% vai arī tiek veidotas sarežģītas struktūras, lai PLG noskaidrošana būtu apgrūtināta. PTAC saskata šķēršļus šīs informācijas noskaidrošanā un pārbaudīšanā.

11. UZTICAMAS IDENTIFIKĀCIJAS INFRASTRUKTŪRAS PIEEJAMĪBA UN NEATKARĪGU INFORMĀCIJAS AVOTU PIEEJAMĪBA

Piešķirtais vērtējums – Augsts (0,7)

11.1. Kopumā pastāv laba identifikācijas infrastruktūra un NILLTFNL subjekti var paļauties uz valsts identifikācijas infrastruktūru, lai identificētu un pārbaudītu klientu identitāti.

11.2. Pastāv gan publiskas, gan privātpersonu veidotas informācijas sistēmas klientu un tā PLG datu pārbaudīšanai. Pamatā tie ir maksas pakalpojumi un ar pakalpojumu sniedzēju slēdzams līgums informācijas iegūšanai un izmantošanai.

11.3. Pastāv plaša identifikācijas infrastruktūra, kuru NILLTPFNL subjekti var izmantot klientu datu pārbaudē un noskaidrošanā, piemēram:

11.3.1. Publiskās datu bāzes:

11.2.1.1. Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistra vestie reģistri[47];

[43] PTAC 2025.gada 29.oktobra vadlīnijas Nr.8 „Patērētāju tiesību aizsardzības centra uzraugāmajiem NILLTPFNL un Sankciju likuma subjektiem", pieejams: https://www.ptac.gov.lv/lv/media/5714/download?attachment

[44] Uzraudzības un kontroles institūciju sadarbības platformas "Labās prakses vadlīnijas riskos balstītas pieejas piemērošanā un patiesā labuma guvēja noskaidrošanā". Pieejams: https://www.ptac.gov.lv/lv/media/4758/download?attachment

[45] UR 2020.gada 19.novembra vadlīnijas „Vadlīnijas ziņošanai par, iespējams, nepatiesi sniegtu informāciju par patieso labuma guvēju Latvijas Republikas Uzņēmumu reģistram". Pieejamas: https://www.ur.gov.lv/lv/patieso-labuma-guveju-skaidrojums/vadlinijas-zinosanai-par-iespejams-nepatiesu-plg/

[46] https://lvportals.lv/skaidrojumi/292873-ka-noskaidrot-patieso-labuma-guveju-2018

[47] Pieejams: https://www.ur.gov.lv/lv/sanem-informaciju/

11.2.1.2. Nederīgo dokumentu reģistrs[48];

11.2.1.3. Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes reģistri[49]

11.2.1.4. VID publiskojamo datu bāzes (piemēram, VID datu bāze par kredīta ņēmēja ienākumiem, par nodokļu parādiem, VID politiski nozīmīgu personu datubāzes);

11.2.1.5. Latvijas Bankas uzturētais Kredītu reģistrs[50].

11.2.2. Privātās datu bāzes:

11.2.2.2. LURSOFT IT SIA[51];

11.2.2.3. SIA "Firmas.lv" Latvijas juridisko un faktisko uzņēmumu datubāze[52];

11.2.2.4. SIA "CREDITREFORM Raiting" uzturētais CrediWeb portāls [53];

11.2.2.5. Kredītinformācijas biroju datu bāzes - AS "Kredītinformācijas Birojs" [54] un AS "CREFO Birojs"[55] datu bāzes;

11.2.2.6. II nodaļas 10. sadaļas 10.5. punktā norādītās un citas datu bāzes.

11.3. Patērētāju kredītu devējiem publiski bez maksas ir pieejama UR uzturētajos reģistros publiskajā daļā pieejamā aktuālā informācijas par ikviena UR reģistros reģistrēta tiesību subjekta amatpersonām, dalībniekiem, patiesajiem labuma guvējiem, dalību citos uzņēmumos, nodrošinājuma līdzekļiem, komercķīlām, maksātnespēju u.c. Par fizisku personu var iegūt informāciju par reģistrētiem laulāto mantisko attiecību līgumiem, dalību uzņēmumos u.c. informāciju.[56] Tāpat ir pieejami vēsturiskie dati un reģistrācijas lietas publiskās daļas dokumenti. Savukārt atsevišķi kā maksas pakalpojumu UR uzturētajos reģistros ikviens par pieprasīt un saņemt informāciju par tiesību subjektiem, piemēram, standartizētu izziņu no visiem UR reģistriem, dokumentus no juridiskas personas lietvedības lietas u.c. informāciju.[57]

11.4. Klientu izpētes un darījumu uzraudzības nodrošināšanai patērētāju kreditēšanas pakalpojuma sniedzējiem ir VID datubāzes pieejamība, piemēram, iespējams iegūt informāciju par Latvijas Republikas PNP un PNP ģimenes locekļiem, par fizisko un juridisko personu nodokļu parādiem, izziņu par fiziskas persona ienākumiem.

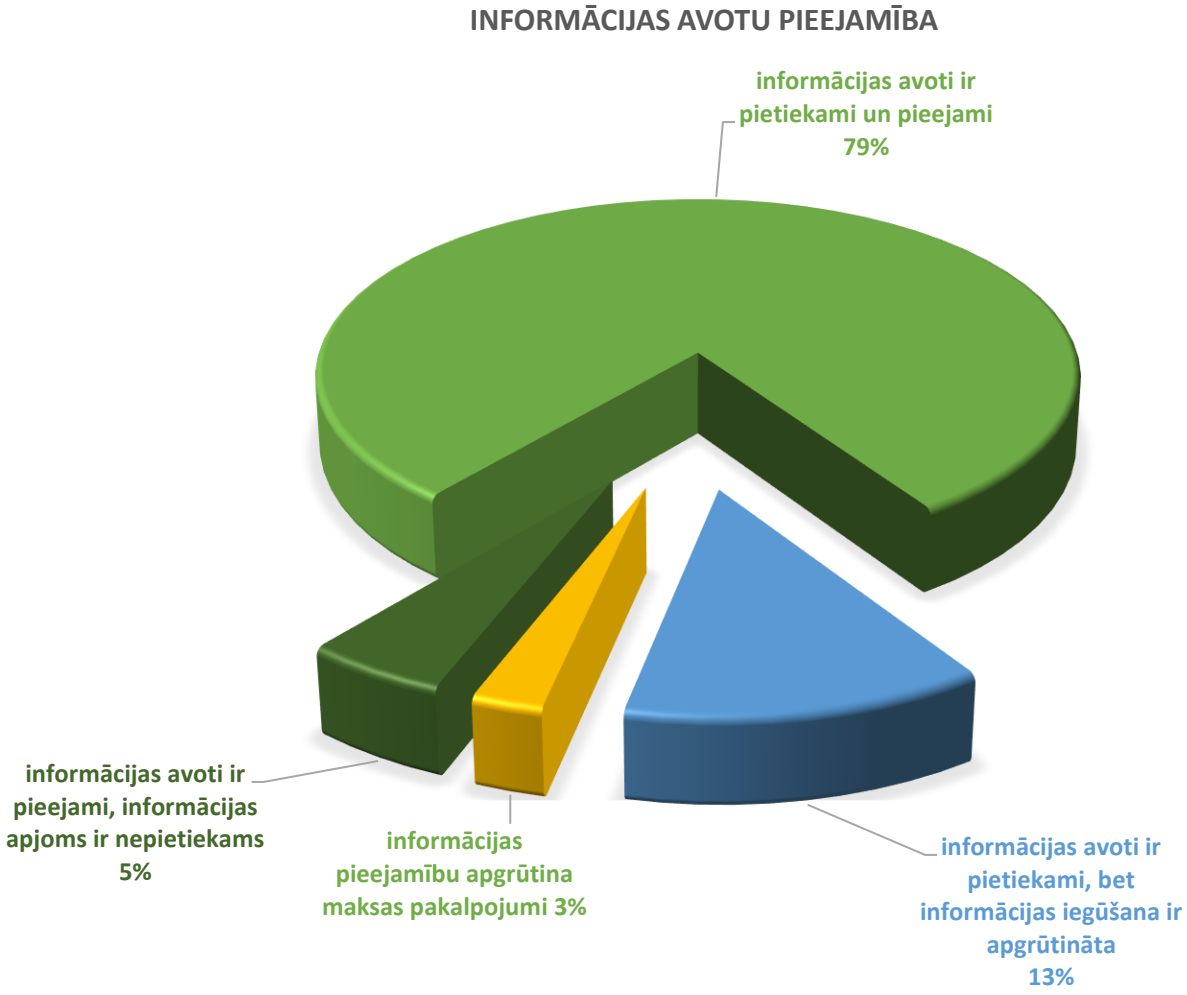
11.5. Nederīgo dokumentu reģistrā ir iespēja pārbaudīt LR izsniegto personu apliecinošo dokumentu derīgumu. LR izsniegta personu apliecinoša dokumenta derīguma pārbaude Nederīgo dokumentu reģistrā ir bez maksas.[58]

11.6. Privātajās datubāzēs, piemēram, SIA Lursoft IT pa maksu ir iespējams iegūt plašu un juridiski pamatotu informāciju no dažādiem valsts reģistriem, kā arī plašu informācijas klāstu, piemēram, no LR UR informāciju par uzņēmumiem, biedrībām, nodibinājumiem, no Eiropas biznesa reģistra datus un izziņas no dažādām Eiropas valstīm, Lietuvas uzņēmuma reģistra, kas ir integrēta arī Lursoft sistēmā, Lielbritānijas uzņēmuma reģistra, ārvalstu uzņēmumu izziņas iespējams pieprasīt no 149 pasaules valstīm, informāciju par gada pārskatiem, maksātnespējas datu bāzēm u.c. informāciju.

[48] Pieejams: https://www.ic.iem.gov.lv/lv/pakalpojumi/dokumenta-parbaude-nederigo-dokumentu-registra
[49] Pieejams: https://www.pmlp.gov.lv/lv/pakalpojumi
[50] Pieejams: https://manidati.kreg.lv/
[51] Pieejams: https://www.lursoft.lv/
[52] Pieejams: https://www.firmas.lv/
[53] Pieejams: https://crediweb.lv/
[54] Pieejams: https://www.kib.lv/
[55] Pieejams: https://www.crefobirojs.lv/
[56] Pieejams: https://info.ur.gov.lv/#/data-search
[57] Pieejams: https://www.ur.gov.lv/lv/sanem-informaciju/
[58] Pieejams: https://latvija.lv/lv/Epakalpojumi/EP22/Apraksts

11.7. Aptaujas ietvaros PTAC apkopoja komersantu viedokli par neatkarīgu informācijas avotu pieejamību. 79 % procenti likuma subjekti norādīja, ka informācijas avoti ir pietiekami un tie ir pieejami.

Attēls Nr.12

Sabiedrību vērtējums par neatkarīgu informācijas avotu pieejamību, kuros iespējams iegūt vai pārbaudīt klienta izpētes ietvaros nepieciešamo informāciju, esamību un pieejamību (aptaujas jautājums)

11.8. Atbildot uz veiktās aptaujas jautājumu, kas traucē iegūt informācijas iegūšanu, gadījumā, ja informācijas iegūšana no neatkarīgiem informācijas avotiem ir apgrūtināta, vairums no aptaujas iesniedzējiem minēja, ka pieejamā informācija ir maksas pakalpojums, datu bāzes nav savstarpēji saistītas, neatkarīgie informācijas avoti nesatur visaptverošus finanšu datu kopumu, tehniski traucējumi VID datubāzēs, piemēram, PNP datubāze novērotas regulāras tehniskas problēmas informācijas saņemšanā.

11.9. Atbildot uz Aptaujas jautājumu par papildus informācijas avotiem, tiek minēts, ka būtu nepieciešama vienota informācijas sistēmā par klientu kredītsaistībām un vienkopus apkopota informācija par klientiem, piekļuve ārvalstu uzņēmumu reģistru datu bāzēm, nodrošinātas bezmaksas informācijas datu bāzes.

11.10. Atbildot uz Aptaujas jautājumu, ar lūgumu norādīt datu bāzes, kurās tiek veikta pārbaudes visbiežāk tika norādītas tādas datu bāzes kā VID datu bāzes, Uzņēmuma Reģistrs, Lursoft, Creditweb, Dow Jones, FID uzturētais sankciju saraksts.

11.11. Konstatētā problemātika:

11.11.2. Likuma subjektiem tiek nodrošināta visai plaša pieejamība Latvijas un daļai ārvalstu publiskiem reģistriem, tomēr daļa ārvalstu reģistru joprojām tiek nodrošināts kā maksas pakalpojums, kas atsevišķos gadījumos var liegt NILLTPFNL subjektiem pieejamību reģistriem vai ierobežot to tiesības piekļūt nepieciešamajiem datiem un radīt papildu izmaksas;

11.11.3. Pēc Aptaujas datiem secināms, ka atsevišķos gadījumos pastāv tehniskas problēmas saistībā ar izmantojamām datu bāzēm;

11.11.4. VID PNP datubāzē nav iespējams iegūt informāciju par ar PNP cieši saistītu personu, līdz ar to šāda informācija ir jāiegūst no citiem informācijas avotiem (piemēram, meklējot tīmekļa vietnēs), kas ne vienmēr nodrošina iespēju noskaidrot, vai persona ir saistīta ar PNP, kā arī Likuma subjektiem nav pieejami atsevišķi rīki personas saistības ar PNP noteikšanai;

11.11.5. Informācija par parādnieku kavēto saistību izpildes vēsturi netiek apkopota vienā informācijas sistēmā, kas apgrūtina vienotas informācijas ātru un efektīvu iegūšanu;

11.11.6. Nederīgo dokumentu reģistrā bez maksas pieejami dati tikai par LR izsniegtajiem personu apliecinošajiem dokumentiem. Tādejādi nav pieejama informācija par ārvalstu izsniegtajiem personu apliecinošajiem dokumentiem un to derīgumu. Savukārt Eiropas Savienības Padomes mājas lapā[59] informācija par personu apliecinošu dokumentu derīgumu vai nederīgumu nav pilnīga un daudzi dokumenti joprojām nav pievienoti.

[59] Pieejams: https://www.consilium.europa.eu/prado/lv/prado-start-page.html

IV KATEGORIJAI RAKSTURĪGO IEVAINOJAMĪBAS MAINĪGO RĀDĪTĀJU ANALĪZE

1. IEVAINOJAMĪBAS FAKTORI

Galvenie ievainojamības aspekti nozarei ir:

- Atsevišķu nozares komersantu neviennozīmīgā izpratne un attieksme pret NILLTPF riskiem;
- Saimnieciskās darbības veidam, apjomam un būtībai atbilstošu riska izvērtējumu izstrāde un uz to pamata veidotās IKS efektīva darbība uzņēmumā;
- IKS efektivitāte un laicīga pielāgošana jaunām NILLTPFN metodēm, jaunu tehnoloģiju ieviešana, alternatīvu maksājumu un identifikācijas metožu izmantošana;
- Atbildīgo darbinieku un darbinieku, kuru amata pienākumos ietilpst klientu izpētes darbības, mainība, izpratne un zināšanu līmenis.

2. APJOMS UN KLIENTU RAKSTUROJUMS

Licencēto patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju apgrozījums 2023.gadā sastāda 416 441 383 EUR, aktīvu kopsumma 3 391 257 152 EUR, apgrozījums 2024.gadā – 477 870 862 EUR, aktīvu kopsumma 3 689 971 119 EUR, 2025.gadā - dati par nozares apgrozījumu un aktīvu kopsummu vēl nav pieejami. Pretstatā salīdzināms, ka kredītiestāžu aktīvi Pārskata periodā pieauga: 2023.gadā - 28, 25 (mljrd. EUR), 2024.gadā – 30,49 (mljrd. EUR) un 2025.gadā – 32,57 (mljrd. EUR)[60]. Līdz ar to secināms, ka PTAC licencēto patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kopējais aktīvu apmērs pret kredītiestāžu nozari joprojām ir maznozīmīgs ar tendenci atšķirībai palielināties.

Patērētāju kreditēšanas nozarē patērētājiem no jauna izsniegto kredītu apjoms pārskata periodā sastāda 2023.gadā – 744,25 milj. EUR, 2024.gadā – 811,84 milj. EUR un 2025.gadā – 1003,45 milj. EUR apmērā, kas norāda, ka no jauna izsniegto kredītu apjoms pieaug. Salīdzinot ar iepriekšējo pārskata periodu 2020-2022, no jauna izsniegto kredītu skaits piecos gados ir dubultojies – no 500,95 milj. EUR līdz 1003,45 milj. EUR. Detalizēti dati par nozares statistiku katrus sešus mēnešus tiek publicēti PTAC mājaslapā internetā[61].

Zemāk piedāvātajā tabulā parādīti Pārskata perioda no jauna izsniegto aizdevumu skaita un apjoma izmaiņas dalījumā pēc kredīta veida.

No jauna patērētājiem izsniegto aizdevumu skaita un apjoma izmaiņas pārskata periodā (2023.g. – 2025.g.)

Tabula Nr.3

Kredīta veids	2023.gadā		2024.gadā		2024.gadā salīdzinājumā ar 2023.gadu		2025.gadā		2025.gadā salīdzinājumā ar 2024.gadu	
	summa, milj. EUR	kredītu skaits tūkst.	summa, milj. EUR	kredītu skaits tūkst.	summas izmaiņas %	kredītu skaita izmaiņas %	summa, milj. EUR	kredītu skaits tūkst.	summas izmaiņas %	kredītu skaita izmaiņas %
Distances kredīti	**352.83**	**490.53**	**417.09**	**604.28**	**18.21%**	**23.19%**	**550.04**	**737.25**	**31.88%**	**22.00%**

[60] Pieejami: https://www.bank.lv/statistika/dati-statistika/uzraudzibas-statistika#kreditiestazu-uzraudzibas-statistika
[61] https://www.ptac.gov.lv/lv/statistika-par-nebanku-kreditesanas-sektoru

Patēriņa kredīti	134.42	140.92	107.53	93.94	-20.00%	-33.34%	90.48	73.00	-15.86%	-22.29%
Līzings, noma un citi ar TL nodrošināti kredīti	205.66	11.25	234.54	12.82	14.04%	13.93%	309.39	15.43	31.91%	20.34%
Hipotekārie kredīti	10.37	0.55	8.33	0.44	-19.63%	-19.75%	7.27	0.34	-12.76%	-22.80%
Kredīti pret kustamas lietas ķīlu	40.97	375.52	44.34	346.90	8.20%	-7.62%	46.27	310.83	4.36%	-10.40%
NOZARE KOPĀ	744.25	1 018.77	811.84	1 058.38	9.08%	3.89%	1 003.45	1 136.85	23.60%	7.41%

Iemesli izsniegto kredītu pieaugumiem:

- būtisks minimālās algas pieaugums no 430 EUR 2018. gadā līdz 740 EUR **(+72,1%)** 2025. gadā.
- būtiski pieaugušas arī patērētāju vidējās algas no 1004 EUR mēnesī (742 neto)[62] līdz 1815 EUR (1346 neto)[63], kas ir pieaugums par **81,4%** astoņu gadu laikā.

Savukārt patērētāju kreditēšanas apjomi salīdzinošajā laika periodā no 2018. gada līdz 2025. gadam pieauguši tikai par 59,31% , kas pēc būtības atpaliek no minimālās un vidējās algas pieauguma tempa. Būtisks minimālās un vidējās darba algas pieaugums pieļauj patērētājiem aizņemties vairāk un kredītiem novirzīt lielākus ikmēneša maksājumus.

Pēc nozares pārstāvju iesniegtajiem statistikas rādītājiem var secināt, ka patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju klienti praktiski vienmēr ir rezidenti (nerezidentu īpatsvars klientu portfelī varētu būt zem 1%), ko PTAC arī konstatējis klātienes pārbaudēs.

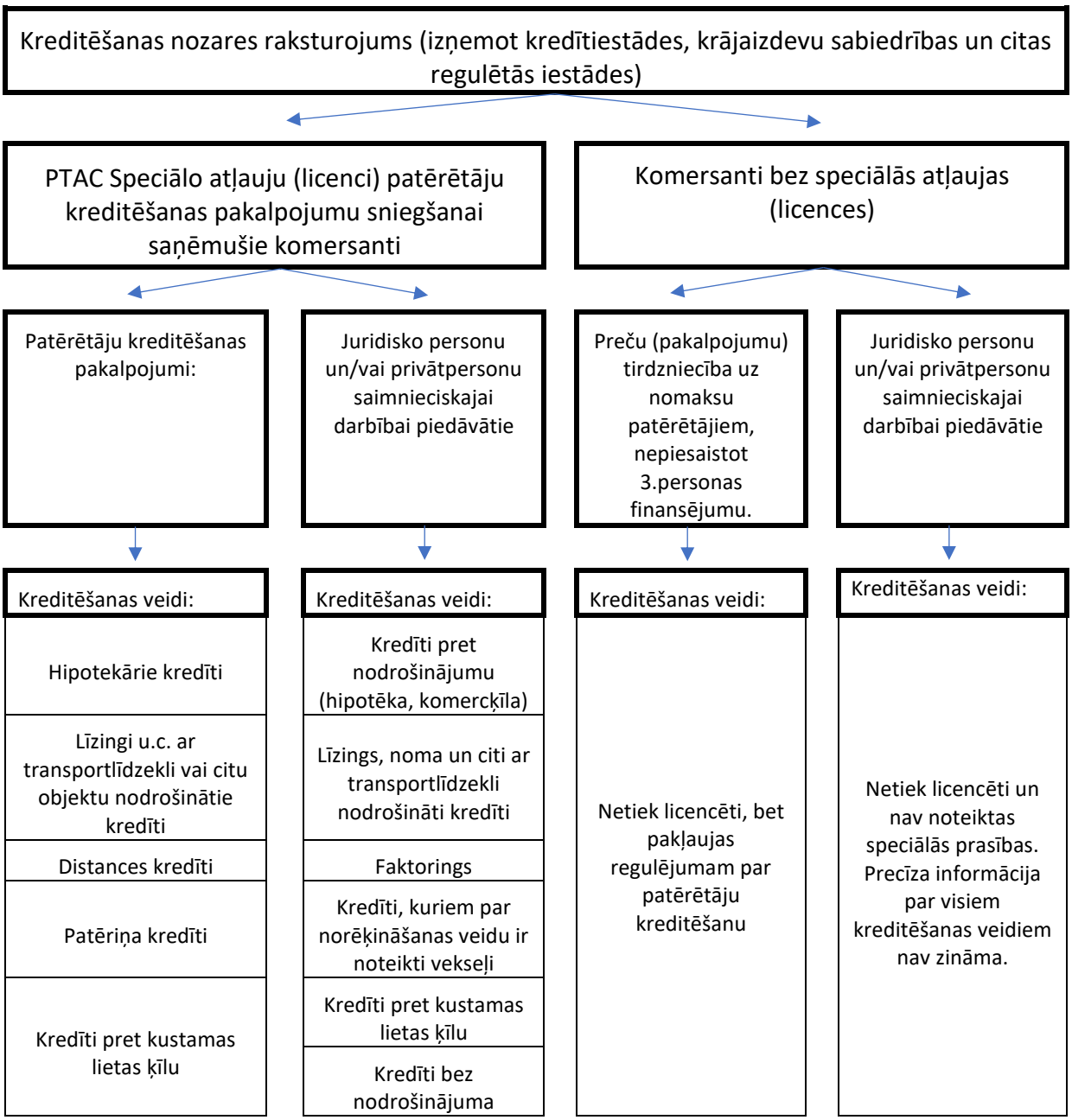
Līzinga devēju klienti komercdarbības attīstīšanai pārsvarā ir Latvijā reģistrētas juridiskās personas, zemnieku saimniecības vai fiziskās personas - saimnieciskās darbības veicēji. Savukārt lombardu klienti pārsvarā ir fiziskas personas ar zemu vai vidēju ienākumu līmeni.

Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kopējais patērētāju kredītu portfelis Latvijā 2025.gada 31.decembrī bija 1400,19 milj. EUR, kas kopš iepriekšējā pārskata perioda beigām pieaudzis par 455,46 milj. EUR un juridiskajām personām un/vai privātpersonām komercdarbībai izsniegto kredītu kopējais portfelis veidoja 1118,56 milj. EUR. Abi portfeļi summā aprēķināmi 2 518,75 milj. EUR jeb 68,26% no licencēto patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju 2024.gada pārskatos uz 2024.gada 31.decembri deklarētā aktīvu apjoma – 3 689,97 milj. EUR. Salīdzināšanai, Latvijas banku (8) un ārvalstu banku filiāļu (6) kredītportfeļa kopējie atlikumi (nebanku bruto kredītportfelis) un attiecīgi kredītportfelis 2023.gadā sastādīja 15.90 (mljrd. EUR), 2024.gadā – 16.66 (mljrd. EUR) un 2025.gadā - 18.79 (mljrd. EUR) [64]. Tādejādi PTAC licencēto patērētāju kreditētāju kredītportfelis pret banku sektoru 2025.gadā ir 13,40%

Līdz ar to PTAC licencēto patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju kopējais kredītportfeļa un aktīvu apmērs pret kredītiestāžu nozari joprojām ir maznozīmīgs.

[62] https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/darbs/alga/preses-relizes/1827-darba-samaksa-2018-gada
[63] https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/darbs/alga/preses-relizes/26599-darba-samaksas-parmainas-2025-gada-4-ceturksni-un
[64] https://www.bank.lv/statistika/dati-statistika/uzraudzibas-statistika#kreditiestazu-uzraudzibas-statistika

Tabula Nr.4.

2.1. AĢENTU IZMANTOŠANAS IESPĒJAMĪBA

Aģentu un kredītu starpnieku loma jaunu aizņēmēju piesaistīšanā salīdzinoši ar iepriekšējo pārskata periodu (2020-2022) nav būtiski mainījusies, pārsvarā tie ir preču vai pakalpojumu tirgotāji. Pastāv risks, ka nepietiekami izvērtēti savas darbības (sadarbības partneru) riski pakalpojuma nodrošināšanai, sniedzot kredītu patēriņa preču vai pakalpojumu iegādei internetā.

Starpnieku apmērs, kuri nav saistīti ar savu preču vai pakalpojumu pārdošanu, nebūtu uzskatāms par īpaši nozīmīgu, klientiem pārsvarā meklējot kreditorus pašiem. Starpnieku izmantošanu diktē konkurences cīņa par jauniem klientiem, kā arī darījumiem paliekot arvien komplicētākiem. Minētais attiecas kā uz patērētāju kreditēšanas segmentu, tā arī komercdarbības/saimnieciskās darbības kreditēšanu, kā arī migrāciju no viena kreditēšanas veida (piemēram, patēriņa kredītiem) uz citu (piemēram, kredītiem ar hipotēkas nodrošinājumu). Nereti pie kredītu starpniekiem, kuriem tas ir

profesionālās darbības veids, vēršas personas, kuras ir nonākušas maksātspējas grūtībās, savukārt, patērētāja maksātspējas uzlabošanās gadījumā ir novērotas situācijas, kad kredītu starpnieki tiek izmantoti saistību pārnešanai no licencēto patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzēju nozares uz banku nozari. Atbilstoši Aptaujas rezultātiem, 10 likuma subjekti neizmanto kredītu starpnieku pakalpojumus.

Kreditēšanas starpniekiem vai palīgstarpniekiem nav noteiktas licencēšanas vai reģistrācijas prasības, izņemot tādus kredīta starpniekus vai kredīta starpnieka pārstāvjus, kuri piedāvā kredītus, kuru atmaksa nodrošināta ar nekustamā īpašuma hipotēku vai kuru mērķis ir iegūt vai saglabāt tiesības uz nekustamo īpašumu[65]. Vienlaikus, ir atsevišķas normatīvo aktu prasības, kuras jāievēro arī kredīta starpniekiem.

2025.gadā savus pakalpojumus sniedza 18 (+7 pret iepriekšējo pārskata periodu) hipotekārās kreditēšanas starpniecības pakalpojumu sniedzēji, kā reģistrēti 12 (+3) citu EEZ valstu kompetento iestāžu reģistrā reģistrēti[66] kredīta starpnieki un kredīta starpnieku pārstāvji, kuriem ir tiesības sniegt starpniecības pakalpojumus Latvijā[67].

Ņemot vērā uz 2025.gada 31.decembri apkopotos datus, 2025.gadā tika noslēgti 524 kreditēšanas līgumi, no kuriem Nesaistītie kredītu starpnieki[68] noslēguši 463 kreditēšanas līgumus, savukārt Saistītie kredītu starpnieki[69] – 61 kreditēšanas līgumus. Salīdzinot 2025.gadu ar 2022.gadā noslēgto kopējo kreditēšanas līgumu skaitu, 2025.gadā kopējais noslēgto kreditēšanas līgumu skaits starpniecības ietvaros ir par 160 vairāk, nekā 2022 gadā. Kopējā kreditēšanas līgumu summa, lai arī nedaudz samazinājusies pret 2014.gadu, sasniedz 9,95 milj. EUR, kas ir par 1,66 miljoniem vairāk nekā iepriekšējā pārskata perioda beigās (2023).[70]

Tā kā statistika neietver patēriņa kredītu starpniecību, kopējās summas uzskatāmas par nenozīmīgām. Līdztekus, ievērojot plānotās izmaiņas saistībā ar visu kredītu starpnieku reģistrāciju, kurām būtu jāstājas spēkā 2026.gada 20.novembrī[71], sagaidāms, ka nākamajā pārskata periodā būs pieejama plašāka statistika par starpnieku lomu patērētāju kreditēšanā.

2.2. SKAIDRAS NAUDAS DARĪJUMI

Skaidras naudas darījumus 2025.gada sākumā izmanto 5 kredītu devēji, kuri piedāvā kredītu pret kustamas lietas ķīlu, lombardu filiālēs, atsevišķos gadījumos skaidras naudas darījumi tiek izmantoti arī patēriņa kreditēšanā, kur klātienē sastopas kredīta devējs un kredīta ņēmējs, t.sk. gan kredīta izsniegšanai, gan ikmēneša regulāro maksājumu segšanai. Atsevišķos gadījumos kredītu devēji izmanto skaidrās naudas iespējas līzinga un hipotekārās kreditēšanas darījumos. Tādējādi absolūti lielākā daļa kreditoru samazina savu NILLTPF risku saistībā ar skaidras naudas izmantošanu.

[65] Patērētāju tiesību aizsardzības likums, 8.² pants. Pieejams: https://likumi.lv/ta/id/23309#p8_2
[66] Reģistrs pieejams: https://registri.ptac.gov.lv/register/credit-intermediary-licences
[67] Reģistrs pieejams: https://registri.ptac.gov.lv/register/credit-intermediary-licences
[68] Neatkarīgs finanšu starpnieks, kam nav saistību ar noteiktiem kredītu devējiem.
[69] Finanšu starpnieks, kam ir saistības ar vienu vai vairākiem kredītu devējiem.
[70] Starpniecības pārskati pieejami: https://www.ptac.gov.lv/lv/starpniecibas-pakalpojumu-sniegsana-hipotekaras-kreditesanas-joma
[71] Projekts pieejams: https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/e3881f05-0522-45ab-8fd0-69856c87e8f7 Projekta ID 25-TA-316 - Grozījumi Ministru kabineta 2016. gada 13. decembra noteikumos Nr. 772 "Kredīta starpnieku un kredīta starpnieku pārstāvju reģistrācijas noteikumi".

2.3. STARPTAUTISKU DARĪJUMU IZMANTOŠANA

Starptautiski darījumi tiek veikti tikai atsevišķos gadījumos un galvenokārt attiecas uz komercdarbības/saimnieciskās darbības finansēšanu un ārvalstīs strādājošu patērētāju kreditēšanu. Piemēram, kad tie tiek izmantoti līzinga pakalpojuma nodrošināšanā, iekārtas, tehnika tiek iepirkta no citu valstu komersantiem un atsevišķos gadījumos arī pārdota uz citām valstīm. Tāpat starptautiskajos darījumos var tikt izmantots faktorings. Distances un patēriņa kreditēšanā novērota ārzemēs strādājošo Latvijas iedzīvotāju kreditēšana. Teorētiski tas nozīmē, ka kredītu apmaksa var notikt arī no šo personu norēķinu kontiem, kas atvērti ārzemēs (gan ES, gan ārpus ES), vai izmantojot maksājumu pakalpojumu iestāžu starpniecību (piemēram, Revolut, Western Union). Atbilstoši Aptaujā sniegtajai informācijai, neviens no likuma subjektiem savā darbībā neizmanto virtuālās valūtas.

2.4. CITI RISKA FAKTORI

Galvenie NILLTPF draudu aspekti nozarei ir:

- Klientu autentifikācijas līdzekļu zādzības vai izkrāpšanas, nolūkā tos izmantot kredītu iegūšanai;
- Nepatiesas informācijas sniegšana vai viltotu dokumentu vai citu personu identifikācijas dokumentu izmantošana;
- Bezskaidras naudas pārrobežu plūsma, veicot kredīta atmaksu;
- Kredīta izsniegšana un atmaksa skaidrā naudā;
- Necaurspīdīga ieguldīto/piesaistīto naudas līdzekļu izcelsme komercdarbības/saimnieciskās darbības nodrošināšanai;
- Piesaistītais finansējums no nelicencētām ieguldījumu platformām, kur tādejādi ieguldītāju NILL riski varētu netikt izvērtēti;
- Kredīta pirmstermiņa atmaksa lielā apmērā vai daudzos mazāka apmēra maksājumos vai bieža kredīta saistību uzņemšanās;
- Neskaidra vai nelikumīga aizņēmēja līdzekļu izcelsme;
- Kredīta atmaksu aizņēmēja vietā veic trešā persona;
- Kredīts tiek pieteikts trešās personas interesēs vai finansētais aktīvs var tikt nodots izmantošanai nelikumīgiem mērķiem.

Zem katra sniegtā pakalpojuma veida norādīti konkrētajam pakalpojumam raksturīgākie riska faktori.

V PAKALPOJUMU NILLTPF RISKA NOVĒRTĒJUMS

Patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem ir sekojoši darbības virzieni:

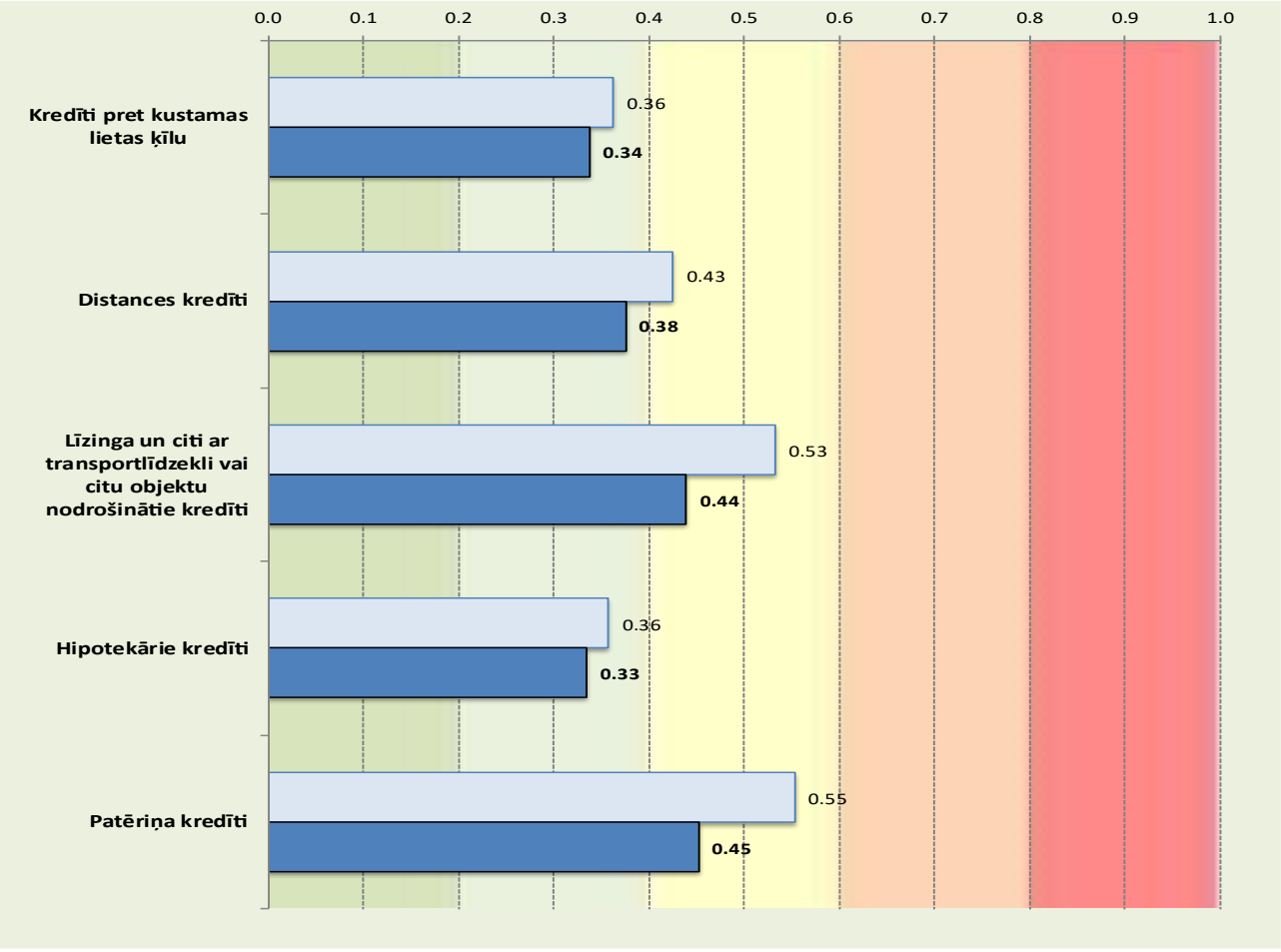
Tabula Nr.5

Darbības virziens	Novērtētā pakalpojuma ievainojamība (piešķirtais vērtējums ar atlikušo vērtību)		
	2017-2019	2020-2022	**2023-2025**
Kredīti pret kustamas lietas ķīlu	Vidēji zema (0,33)	Vidēji zema (0,33)	Vidēji zema (0,34)
Distances kredīti	Vidēja (0,44)	Vidēja (0,45)	Vidēji zema (0,38)
Līzingi un citi ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātie kredīti	Vidēja (0,48)	Vidēja (0,47)	Vidēja (0,44)
Hipotekārie kredīti	Vidēji zema (0,30)	Vidēji zema (0,39)	Vidēji zema (0,33)
Patēriņa kredīti	Vidēja (0,48)	Vidēja (0,49)	Vidēja (0,45)
Kredīti juridiskām un fiziskām personām saimnieciskai darbībai	Netiek vērtēts	Netiek vērtēts	Netiek vērtēts

Pakalpojumu ievainojamība.

Sākotnējā pakalpojuma ievainojamība
Atlikusī pakalpojuma ievainojamība

Attēls Nr.13

Kopumā 2025.gadā savu darbību veica 39 uzraugāmie subjekti – kredītu devēji. No tiem 20 distances kredītu sniedzēji, 10 patēriņa kredītu sniedzēji, 11 līzinga un citu ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošināto kredītu sniedzēji, 9 hipotekāro kredītu sniedzēji, 4 kredītu ar kustamas lietas ķīlu sniedzēji un 19 kredītu juridiskajām personām un saimnieciskās darbības veikšanai sniedzēji. Savukārt papildus minētajiem kredītu sniedzējiem 2 subjekti 2025.gadā kredītportfeļus tikai administrēja.

Daļa nozares pārstāvju piedāvā vairākus produktu veidus, tomēr vērojams, ka kredītu devēji specializējas konkrētos kredīta veidos un samazinās kredītu devēju skaits, kas piedāvā vairākus kredīta veidus (4 kredīta veidus piedāvā tikai viens kredītu devējs).

Analīzei tiek izmantoti kapitālsabiedrību iesniegtie dati pārskata periodā līdz 31.12.2025.

1. DISTANCES KREDĪTI

Distances kredīti ir kredīti, par kuriem tiek noslēgts distances kreditēšanas līgums un kurus saņem attālināti. Kredīta produktos un nosacījumos vērojama dažādība – ir kredīti ar aizdevuma atmaksas grafiku – gan kā naudas kredīti, gan kredīti preču iegādei internetveikalā (biežāk izmanto ar 3-60 mēnešu atmaksas termiņu), taču vispopulārākās ir kredītlīnijas bez konkrēta atmaksas grafika (katru mēnesi jāatmaksā vismaz minimālais maksājums), kuru ietvaros var pieprasīt papildu summas. Reizēm kopā ar kredītlīniju tiek piedāvāta kredītkarte, ar kuru tērēt piešķirto kredītlimitu, tomēr tas nav plaši izplatīts pakalpojums. Nozīmīgs faktors distances kredītu sniegšanā ir ātrums lēmuma pieņemšanā, ko veic automatizētas datu apstrādes sistēmas.

PRODUKTA APJOMI

2022.gadā distances kredītus piedāvāja 16 kredītu devēji, savukārt 2025.gadā 20, atgriežoties pie 2019.gada rādītāja. Savukārt 1 kredītu devējs tikai administrē iepriekš izsniegtos distances kredītus. Distances kredīti sastāda lielāko daļu no patērētājiem izsniegtajiem jaunajiem kredītiem. Pandēmijas iespaidā 2020.gadā jauno izsniegto distances kredītu apjoms bija nedaudz samazinājies, bet 2025.gadā atgriezās un būtiski pārsniedza iepriekšējo gada līmeņus - 2025.gadā patērētajiem tika izsniegti jauni distances kredīti par kopējo summu 550,04 milj. EUR, kas par 86,83% vairāk nekā 2022.gadā. Distances kredītportfeļa atlikums uz 2025.gada 31.decembri sasniedza 645,48 milj. EUR, pretstatā 293,47 milj. EUR uz 2022.gada 31.decembri, kas ir pieaugums par 119,95% Tādejādi, no jauna izsniegto kredīta apjoms un kredītportfelis Pārskata gadu griezumā būtiski pieaudzis.

Viena Distances kredīta vidējā summa no 721 EUR 2022.gadā pieaugusi līdz 746 EUR 2025.gadā, jeb par 3,47%, kas ir nebūtiski, ja salīdzina divu iepriekšējo pārskata perioda izmaiņas, kad vidējā summa pieauga par 45,63%.

KLIENTU BĀZE

Distances kredīta veidu pārsvarā izmanto patērētāji – Latvijas rezidenti ar regulāriem ienākumiem (ar patērētajiem – nerezidentiem, kas nav arī EEZ rezidenti strādā tikai viens kredītu devējs, kas piedāvā distances kredītus). Nav novērojams, ka distances kredītus izmantotu tikai noteiktu ienākumu saņēmēji. Distances kredītus izmanto gan patērētāji ar augstiem, gan ar zemākiem ienākumiem, tomēr pārsvarā distances kredītus izmanto patērētāji, kuriem jau gadiem ilga sadarbība ar patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniedzējiem, kuriem būtisks kredīta saņemšanas ātrums un kuriem kredīts nepieciešams par mazāku summu nekā lielākoties piedāvā kredītiestādes.

Pārsvarā distances kredītu devēju klienti ir patērētāji, kas saņem ienākumus Latvijas teritorijā, tomēr ir arī tādi, kas saņem ienākumus ārpus Latvijas.

Klientu vidū ir vai ir iespējamas PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP cieši saistītas personas. Tomēr atsevišķi kredītu devēji strādā tikai ar tādiem klientiem, kuri nav ne PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP cieši saistītas personas (tas noteikts arī IKS dokumentācijā). Pastāv risks, ka ne vienmēr kredītu devēji ir noskaidrojuši, vai aizņēmējs ir PNP, PNP ģimenes loceklis vai ar PNP cieši saistīta persona (it sevišķi grūtāk noskaidrot, vai klients ir ar PNP cieši saistīta persona).

Starp klientiem – rezidentiem – ir arī tādas personas, kuras Latvijā saņēmušas uzturēšanās atļauju, kurām noteikts zems risks. Pastāv risks, ka sabiedrība nav pienācīgi izvērtējusi, vai personai ir/pastāv saikne ar to valsti/teritoriju, kas ir šīs personas izcelsmes vieta, vai personai joprojām ir ciešākas personiskās un ekonomiskās attiecības ar valsti/teritoriju nolūkā novērst iespējamos NILLTPF vai sankciju riskus, jo īpaši attiecībā uz augsta riska valstīm. Tādejādi pastāv risks, ka atsevišķos gadījumos sabiedrība nav piemērojusi klienta padziļinātās izpētes pasākumus un pārskatījusi klientam noteikto riska pakāpi.

Kredītu devēji iegūst informāciju par personas dzīvesvietu, darba vietu, ienākumu avotu, esošām kredītsaistībām un parādsaistībām u.c. informāciju klientu izpētes ietvaros uz risku balstītā pieejā.

Atsevišķi kredītu devēji norādījuši, ka sadarbojas ar klientiem no augsta riska valstīm.

DARĪJUMU RISKS

Trešo personu darījumiem var nebūt zināma informācija par naudas līdzekļu izcelsmi, kā arī cita informācija, kas ļautu Likuma subjektiem pieņemt pamatotu pieņēmumu par NILLTPF un sankciju riskiem. Tādējādi pastāv riski, kas saistīti ar iespēju, ka trešās personas var veikt aizdevuma atmaksu aizņēmēja vietā. Atmaksa var tikt veikta no konta maksājumu vai elektroniskās naudas iestādē, t.sk. no ārvalstīm, kur zemākas NILLTPF prasības. Ņemot vērā pastāvīgi pieaugošo krāpšanas gadījumu skaitu, būtisks risks, vai kredītu piesaka un saņem īstā persona, vai arī identifikācijas un autentifikācijas dati, piekļuve datoram ir nodoti un darbības kādas personas vārdā veic krāpnieki. Tāpat ir risks, ka persona darbojas pati, bet trešo personu (piemēram, krāpnieku) ietekmē, apzināti maldinot kredītu devēju par kredīta saņemšanas mērķiem.

Pastāv iespēja, ka saņemto distances kredītu izmanto NILLTPF, kā arī, veicot kredīta atmaksu (tostarp, pirmstermiņa atmaksu), legalizē noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

Kredītkaršu gadījumā pastāv NILLTPF risks, ja tiek veiktas lielas pārmaksas kredītkartes kontā (ieskaitījumi virs pieejamā kredītlimita), kuras vēlāk tiek izņemtas caur ATM (visā pasaulē, tostarp augsta riska valstīs) un veicot pirkumus. Līdztekus iespējams veikt neierobežotu skaitu iemaksu kredītkartes kontā, kā arī lielu skaitu kartes debeta darījumu dienas laikā. Trešās personas var veikt kredīta atmaksu klienta vietā vai ieskaitīt naudas līdzekļus virs pieejamā kredītkartes limita, kā arī nav izslēgts, ka kredītkarti lieto trešās personas (nevis aizņēmējs). Ar kredītkarti iemaksātos naudas līdzekļus iespējams ļoti ātri pārvest pāri valsts robežām.

Pastāv risks, ka nepietiekami izvērtēta klienta netipiska darbība (neparasti lielos apmēros veicot kredīta pirmstermiņa atmaksu (daļēji vai pilnībā), pilnībā veicot atmaksu neilgi pēc līguma noslēgšanas, veicot atmaksu no trešajām personām (pat juridiskām personām) vai veicot pārmaksas). Risks, ka klients mēģina izvairīties no informācijas sniegšanas vai sniedz atšķirīgu, pretrunīgu informāciju (tostarp, viltotus dokumentus), vai slēpt savu saimniecisko darbību.

Pastāv risks, ka nepietiekami izvērtēts, vai personai ir/pastāv saikne ar to valsti/teritoriju, kas ir šīs personas izcelsmes vieta (paaugstināta riska jurisdikcija), vai personai joprojām ir ciešākas personiskās

un ekonomiskās attiecības ar paaugstināta riska jurisdikciju nolūkā novērst iespējamos NILLTPF vai sankciju pārkāpšanas riskus, jo īpaši saistībā ar personām, kas, lai ir arī Latvijas Republikas rezidenti, tās ir saņēmušas uzturēšanās atļauju, kas dod tiesības uzturēties Latvijas Republikā.

Nepietiekami pievērsta uzmanība aizdomīgu darījumu/darbību konstatēšanai, lai aizdomu gadījumu izvērtētu sabiedrības rīcībā pieejamo informāciju par darījumu un tā iespējamo saistību ar NILLTPF un pamatotu aizdomu gadījumā par to ziņotu FID, kā arī norādītu atsauci uz aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā, par tādu personas, kuras rezidences (reģistrācijas) valsts ir Latvijas Republika aizdomīgu darījumu nodokļu jomā.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS

- Iespēja saņemt produktu neklātienē

Distances kreditēšanas līgumi tiek slēgti neklātienē, izmantojot distances saziņas līdzekļus (obligāts nosacījums distances kredītu saņemšanā – pieeja internetam vai telefonam). Tiek izmantota neklātienes identifikācija atbilstoši MK noteikumu Nr.392 prasībām.

Visa tālākā saziņa kredīta darbības laikā notiek neklātienē, līdz ar to pastāv anonimitātes un krāpšanas risks, jo ir neklātienes identifikācija un ne vienmēr notiek autentifikācija ar sejas un personas dokumenta attēla uzņemšanu un ne vienmēr notiek telefoniska sazināšanās. Lai saņemtu kredītu, nepieciešams aktīvs norēķinu konts kādā no kredītiestādēm, līdz ar to kredītu izsniegšana un atmaksa notiek ar pārskaitījumu starpniecību.

- Aģentu izmantošana

Daļa distances kredītu sniedzēji izmanto starpniecības (aģentu) pakalpojumus kredītu piesaistē, it īpaši aģentus izmanto preču un pakalpojumu finansēšanas jomā – kreditējot internetveikalos iegādātās preces un pakalpojumus.

Atsevišķos gadījumos nepietiekami izvērtēti savas darbības (sadarbības partneru) riski pakalpojuma nodrošināšanai, sniedzot kredītu patēriņa preču vai pakalpojumu iegādei internetā.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvarā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr ir iespējams veikt kredīta atmaksu arī no citas valsts (arvien vairāk patērētājiem tiek atvērti konti dažādās maksājumu iestādēs, piemēram, Paysera un citos, kas reģistrēti citā valstī). Turklāt kontu var atvērt attālināti, bez klātienes apmeklējuma. Valsts risks parādās, ja kredīta atmaksa tiek veikta no norēķinu konta tādā valstī vai kredītkaršu gadījumā veikti darījumi valstī, kurā ir nepietiekama NILLTPFN prasību uzraudzība. Likuma subjektiem jāņem vērā, ka arī maksājumi no valstīm ar augstu NILLTPFN prasību ievērošanas līmeni var būt pakļauti NILLTPF un sankciju riskiem, kas saistīti ar maksātāja vai tā maksājumu pakalpojumu sniedzēja reputāciju.

CITI RISKI

Daudzi kredītu devēji izmanto jaunās tehnoloģijas gan klientu identifikācijā, gan nosakot dažādas pazīmes par iespējamu krāpšanu, gan automātisku vai daļēji automātisku lēmuma pieņemšanai u.c. darbību veikšanai.

NILLTPF riski distances kredītiem iekļauj jauno tehnoloģiju (*FinTech, RegTech*) izmantošanu, pakalpojuma vieglo un ātro pieejamību, iespējamu anonimitāti un krāpšanu. FinTech, RegTech riski pārsvarā saistīti ar sistēmu kļūdainu darbību, atteici un nepieejamību.

Darbinieku izpratnes trūkums, nepietiekama kompetence par NILLTPFN prasībām vai formāla to ievērošana, nepilnīga IKS, t.sk., veicot klienta izpēti, noskaidrojot klientu patiesos labuma guvējus, pārliecinoties par finansējuma izlietošanu un atmaksāto līdzekļu izcelsmi. Nepietiekama izpratne par klienta izpētes prasībām (standarta un padziļinātā klienta izpēte) un veicamo darbību apjomu.

Daļa kredītu devēju veic manuālas pārbaudes sankciju sarakstos – risks, ka pārbaude var nebūt veikta vai veikta paviršī, neievērojot dažādos sankciju sarakstus un transkripciju.

Nepietiekama izpratne/ veiktas darbības darījumu uzraudzības ietvaros, piemēram, attiecībā par klientu netipisku darbību (neparasti lielos apmēros veicot kredīta pirmstermiņa atmaksu, atmaksa no trešajām personām vai skaidrā naudā, vai veicot pārmaksas), vai klients mēģina izvairīties no informācijas sniegšanas, vai slēpt savu saimniecisko darbību.

Nepietiekami pievērsta uzmanība aizdomīgu darījumu/darbību konstatēšanai, lai aizdomu gadījumu izvērtētu sabiedrības rīcībā pieejamo informāciju par darījumu un tā iespējamo saistību ar NILLTPF un pamatotu aizdomu gadījumā par to ziņotu FID, kā arī norādītu atsauci uz aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā, par tādu personas, kuras rezidences (reģistrācijas) valsts ir Latvijas Republika, aizdomīgu darījumu nodokļu jomā.

Pakalpojumam piemīt risks, ka kredītam piesakās un to saņem personas pret savu patieso gribu, pakļautas psiholoģiskam spiedienam, īpaši attiecībā uz iespēju papildus nopelnīt, ieguldot vai investējot līdzekļus šķietami legālās investīciju platformās, virtuālajās valūtās un citos instrumentos. Šādas personas mēdz arī nodot savus maksājumu autentifikācijas un autorizācijas līdzekļus trešajām personām.

2. PATĒRIŅA KREDĪTI

Patēriņa kredītu pārsvarā izmanto kādas preces vai pakalpojuma iegādei (bieži veikalā vai pakalpojumu sniegšanas vietā). Tomēr ir atsevišķi kredītu devēji, kas savās klātienes klientu apkalpošanas vietās piedāvā naudas patēriņa kredītus, tāpat pie patēriņa kredītiem pieskaitāmi kredīti gadījumos, kad kreditēšanas līgums tiek slēgts kredīta starpnieka klātienes klientu apkalpošanas vietā. Pakalpojumu izmantotājiem ir būtisks pakalpojuma saņemšanas ātrums. Lielākoties patēriņa kredīti ir ar ilgāku atmaksas termiņu (piemēram, 6, 12, 24, 36 mēneši), veicot ikmēneša maksājumus.

PRODUKTA APJOMI

2022.gadā patēriņa kredītus piedāvāja 12 kredītu devēji, savukārt 2025.gadā 10, vēl 1 pakalpojuma sniedzējam administrējot patēriņa kredīta portfeli. Savukārt uz 2019.gada 31.decembri patēriņa kredītus piedāvāja 15 kredītu devēji. Tādejādi patēriņa kredīta pakalpojumu sniedzēju skaitam ir tendence samazināties. Sākoties pandēmijai, mainoties patērētāju paradumiem un būtiski pieaugot distances kredītu (kredītlīniju) popularitātei, 2025.gadā turpināja samazināties izsniegto patēriņa kredītu apjomi un kredītportfeļa apmērs. 2020.gadā patērētajiem tika izsniegti jauni patēriņa kredīti 110,91 milj. EUR apmērā, kredītportfeļa atlikums uz 2020.gada 31.decembri bija 134,43 milj. EUR. Lai arī Pārskata perioda sākumā bija neliels pieaugums un 2023.gadā tika izsniegti patēriņa kredīti 134,42 milj. EUR apmērā, sekoja kritums un 2025.gadā tika izsniegti jauni patēriņa kredīti vairs tikai 90,48 miljonu EUR apmērā. Kredītportfeļa atlikums uz 2022.gada 31.decembri – 142,84 milj. EUR, savukārt uz 2025.gada 31.decembri – 141,45 milj. EUR, jeb izmaiņas bijušas nebūtiskas, salīdzinot pārskatu gadu beigas.

Viena kredīta vidējā summa no 527 EUR 2020.gadā pieauga līdz 771 EUR 2022.gadā, jeb par 46,28%, savukārt 2025.gada beigās tā sasniedza 1239 EUR, jeb pieauga par 60,7% salīdzinājumā ar 2022.gadu.

KLIENTU BĀZE

Pārsvarā patēriņa kredītu klienti ir patērētāji, kas saņem ienākumus Latvijas teritorijā, tomēr ir arī tādi, kas saņem ienākumus ārpus Latvijas. Nav novērojams, ka patēriņa kredītus izmantotu tikai noteiktu ienākumu saņēmēji. Patēriņa kredītus izmanto gan patērētāji ar augstiem, gan ar zemākiem ienākumiem. Pārsvarā patēriņa kredītu sniedzēju klienti ir patērētāji, kuri kādu iemeslu dēļ nevēlas iepirkties internetveikalos, bet dod priekšroku preces iegādei veikalos, kā arī kredīta saņemšanā klātienē pie kredītu devēja vai kredītu devēja sadarbības partnera - pilnvarotā pārstāvja. Pārsvarā klienti saņem ienākumus Latvijā, tomēr ir arī tādi, kas saņem ienākumus ārpus Latvijas.

Klientu vidū ir arī PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP saistītas personas. Pastāv risks, ka ne vienmēr kredītu devēji ir noskaidrojuši, vai aizņēmējs ir PNP, tā ģimenes loceklis un ar PNP saistīta persona (it sevišķi grūtāk noskaidrot, vai klients ir ar PNP cieši saistīta persona).

Ņemot vērā, ka kredītu saņemšana notiek gan klātienē, gan neklātienē (kredīti preču iegādei) nevar izslēgt iespēju par aizdevuma saņemšanu ar trešo personu dokumentiem.

Kredītu devēji iegūst informāciju par personas dzīvesvietu, darba vietu, ienākumu avotu, esošām kredītsaistībām un parādsaistībām u.c. informāciju klientu izpētes ietvaros uz risku balstītā pieejā.

Nav pārliecības, vai visos gadījumos tiek veikta atbilstoša klienta identifikācija un vai pārbaudīts personu apliecinošā dokumenta derīgums, it sevišķi, ja pieteikumus pieņem sadarbības partneri (aģenti) klātienē, tostarp, vai sadarbības partnera darbiniekiem ir izpratne, kur un kā var pārbaudīt ārvalstīs izdoto dokumentu derīgumu.

Atsevišķi kredītu devēji norādījuši, ka sadarbojas ar klientiem no augsta riska valstīm.

DARĪJUMU RISKS

- Skaidras naudas izmantošana

Pārsvarā kredīta saņemšana un atmaksa notiek ar bankas pārskatījumu starpniecību, tomēr ir atsevišķi kredītu devēji, kuriem ir klientu apkalpošanas filiāles, pieļauj iespēju saņemt patēriņa kredītu, kā arī veikt tā atmaksu skaidrā naudā. Darījumiem notiekot skaidrā naudā, ir mazāka iespēja pārliecināties par aizņemto līdzekļu tālāku izlietošanu vai arī noskaidrot naudas līdzekļu izcelsmi, no kuriem atmaksā aizdevumu (tostarp, pirms noteiktā atmaksas termiņa).

- Citi darījumu riski

Trešo personu darījumiem var nebūt zināma informācija par naudas līdzekļu izcelsmi, kā arī cita informācija, kas ļautu Likuma subjektiem pieņemt pamatotu pieņēmumu par NILLTPF un sankciju riskiem. Tādējādi pastāv riski, kas saistīti ar iespēju, ka trešās personas var veikt aizdevuma atmaksu aizņēmēja vietā. Pastāv iespēja, ka saņemto patēriņa kredītu izmanto terorisma finansēšanai, kā arī, veicot kredīta atmaksu (it sevišķi pirmstermiņa atmaksu), mēģina legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

Pastāv risks, ka atsevišķos gadījumos sabiedrība nav pietiekami izvērtējusi visus NILLTPF riskus, tai skaitā, vai klients darbojas savās vai citas personas interesēs, nepietiekami izvērtēts klienta valsts/ģeogrāfiskais risks, vai klients nav PNP, PNP ģimenes loceklis vai ar PNP cieši saistīta persona.

Nepietiekami izvērtēta klienta netipiska darbība (neparasti lielos apmēros veicot kredīta pirmstermiņa atmaksu, atmaksa no trešajām personām vai veicot pārmaksas), vai klients mēģina izvairīties no informācijas sniegšanas, vai slēpt savu saimniecisko darbību.

Pastāv risks, ka nepietiekami izvērtēts, vai personai ir/pastāv saikne ar to valsti/teritoriju, kas ir šīs personas izcelsmes vieta (paaugstināta riska jurisdikcija), vai personai joprojām ir ciešākas personiskās un ekonomiskās attiecības ar paaugstināta riska jurisdikciju nolūkā novērst iespējamos NILLTPF vai

sankciju pārkāpšanas riskus, jo īpaši saistībā ar personām, kas, lai ir arī Latvijas Republikas rezidenti, tās ir saņēmušas uzturēšanās atļauju, kas dod tiesības uzturēties Latvijas Republikā.

Nepietiekami pievērsta uzmanība aizdomīgu darījumu/darbību konstatēšanai, lai aizdomu gadījumu izvērtētu sabiedrības rīcībā pieejamo informāciju par darījumu un tā iespējamo saistību ar NILLTPF un pamatotu aizdomu gadījumā par to ziņotu FID, kā arī norādītu atsauci uz aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā, par tādu personas, kuras rezidences (reģistrācijas) valsts ir Latvijas Republika, aizdomīgu darījumu nodokļu jomā.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS

- Iespēja saņemt produktu klātienē

Patēriņa kredīta līgumi tiek slēgti arī klātienē un pie kredītu devējiem vai to aģentiem, starpniekiem.

Atsevišķos gadījumos iespēja kredītdevēju darbiniekiem nepietiekami rūpīgi veikt identifikācijas klientu datu, proti, vārda, uzvārda un personas koda salīdzināšanu kredīta pieteikumā, kā rezultātā kredīts var tikt piešķirts citai personai.

Visa tālākā saziņa kredīta darbības laikā notiek neklātienē, līdz ar to pastāv anonimitātes un krāpšanas risks.

- Aģentu izmantošana

Patēriņa kredītu sniedzēji bieži izmanto aģentu (patēriņa preču veikali) pakalpojumus. Nevar izslēgt iespēju par sadarbības partneru prettiesisku rīcību, izmantojot personas datus, slēdzot kreditēšanas līgumus.

Atsevišķos gadījumos nepietiekami izvērtēti savas darbības (sadarbības partneru) riski pakalpojuma nodrošināšanai, sniedzot kredītu patēriņa preču vai pakalpojumu iegādei.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvarā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr ir iespējams veikt kredīta atmaksu arī no citas valsts (arvien vairāk patērētājiem tiek atvērti konti dažādās maksājumu iestādēs, piemēram, Paysera un citos, kas reģistrēti citā valstī). Turklāt kontu var atvērt attālināti, bez klātienes apmeklējuma. Valsts risks parādās, ja kredīta atmaksa tiek veikta no norēķinu konta tādā valstī vai kredītkaršu gadījumā veikti darījumi valstī, kurā ir nepietiekama NILLTPFN prasību uzraudzība. Likuma subjektiem jāņem vērā, ka arī maksājumi no valstīm ar augstu NILLTPFN prasību ievērošanas līmeni var būt pakļauti NILLTPF un sankciju riskiem, kas saistīti ar maksātāja vai tā maksājumu pakalpojumu sniedzēja reputāciju.

CITI RISKI

NILLTPF riski iekļauj nepietiekamu klienta identifikāciju, zināšanu trūkumu par NILLTFN prasībām un neefektīvu IKS. Netiek izslēgta nederīgu personu apliecinošu dokumentu izmantošana.

NILLTPF riski patēriņa kredītiem iekļauj jauno tehnoloģiju (*FinTech, RegTech*) izmantošanu, pakalpojuma vieglo un ātro pieejamību, iespējamu anonimitāti un krāpšanu. FinTech, RegTech riski pārsvarā saistīti ar sistēmu kļūdainu darbību, atteici un nepieejamību.

Atsevišķos gadījumos nepietiekami izvērtēti savas darbības (sadarbības partneru) riski pakalpojuma nodrošināšanai, sniedzot kredītu patēriņa preču vai pakalpojumu iegādei.

Darbinieku izpratnes trūkums, nepietiekama kompetence par NILLTPFN prasībām vai formāla to ievērošana, nepilnīga IKS, t.sk., veicot klienta izpēti, noskaidrojot klientu patiesos labuma guvējus,

pārliecinoties par finansējuma izlietošanu un atmaksāto līdzekļu izcelsmi. Nepietiekama izpratne par klienta izpētes prasībām (standarta un padziļinātā klienta izpēte) un veicamo darbību apjomu

Nepietiekama izpratne/ veiktas darbības darījumu uzraudzības ietvaros, piemēram, attiecībā par klientu netipisku darbību (neparasti lielos apmēros veicot kredīta pirmstermiņa atmaksu, veicot atmaksu pilnībā neilgi pēc līguma noslēgšanas, veicot atmaksu no trešajām personām vai skaidrā naudā, vai veicot pārmaksas), vai klients mēģina izvairīties no informācijas sniegšanas, sniedz pretrunīgu informāciju vai pat viltotus dokumentus, vai mēģina slēpt savu saimniecisko darbību.

Daļa kredītu devēju veic manuālas pārbaudes sankciju sarakstos – risks, ka pārbaude var nebūt veikta vai veikta pavirši, neievērojot dažādos sankciju sarakstus un transkripciju.

Nepietiekami pievērsta uzmanība aizdomīgu darījumu/darbību konstatēšanai, lai aizdomu gadījumu izvērtētu sabiedrības rīcībā pieejamo informāciju par darījumu un tā iespējamo saistību ar NILLTPF un pamatotu aizdomu gadījumā par to ziņotu FID, kā arī norādītu atsauci uz aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā, par tādu personas, kuras rezidences (reģistrācijas) valsts ir Latvijas Republika, aizdomīgu darījumu nodokļu jomā.

3. LĪZINGI UN CITI AR TRANSPORTLĪDZEKLI VAI CITU OBJEKTU NODROŠINĀTIE KREDĪTI

Lielāko daļu no šiem kredītiem izsniedz kredītiestāžu meitu sabiedrības. Līzingus vai citus ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātos kredītus pārsvarā izmanto transportlīdzekļa iegādei, tomēr tikpat labi patērētājs savā īpašumā esošu transportlīdzekli vai citu objektu var ieķīlāt un izmantot saņemto kredītu kādu citu patēriņa vajadzību segšanai, tostarp esošo saistību apvienošanai.

Līzinga gadījumā kredītu devējs kļūst par transportlīdzekļa īpašnieku, savukārt atgriezeniskā kredīta gadījumā aizņēmējs paliek īpašnieks, bet kredīta nodrošinājumam ir nostiprināta ķīla/komercķīla. Pārsvarā kredīta saņemšana un atmaksa notiek ar bankas pārskaitījumu starpniecību, lielākoties kredītu devējs veic pārskaitījumu uz transportlīdzekļa pārdevēja kontu.

Līzingus un citus ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātos kredītus izsniedz uz noteiktu kredīta atmaksas termiņu (lielākoties maksimālais termiņš nepārsniedz 7 gadus), ar ikmēneša kredīta atmaksas grafiku.

Līzinga pakalpojumu nodrošināšanā cita starpā tiek izmantoti sadarbības partneri – uzņēmumi, kas piedāvā tirgošanā lietotus autotransporta līdzekļus.

PRODUKTA APJOMI

2022.gadā jaunus līzingus vai citus ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātos kredītus patērētājiem piedāvāja 12 kredītu devēji, savukārt 2025.gadā vairs tikai 11, kas, salīdzinot ar 2019.gadu ir par 4 mazāk.

2022.gadā izsniegto līzingu un citu ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošināto kredītu apjoms pirmo reizi pārsniedza 200 milj. EUR slieksni gadā (200,62 milj. EUR), savukārt 2025.gadā no jauna izsniegto kredītu apjoms sasniedza 309,39 milj. EUR, pieaugot par 54,22% pret -2022.gadu un tā ir otra lielākā patērētājiem izsniegto kredītu grupa. Patērētāju līzinga kredītportfeļa atlikums uz 2022.gada 31.decembri bija 464,03 milj.EUR, savukārt uz Pārskata perioda beigās kredītportfeļa atlikums pieauga līdz 563,59 milj. EUR, jeb par 21,46%.

Viena līzinga kredīta vidējā summa no 13`523 EUR 2020.gadā pieauga līdz 17`037 EUR 2022.gadā, jeb par 27,58%, savukārt 2025.gadā viena līzinga kredīta vidējā summa sasniedza 20`050 EUR, jeb pieauga vēl par 17,69% salīdzinājumā ar 2022.gadu.

KLIENTU BĀZE

Kredīta veidu izmanto patērētāji – Latvijas un EEZ rezidenti – ar regulāriem ienākumiem. Pārsvarā klienti ir patērētāji, kas saņem ienākumus Latvijā, tomēr ir arī tādi, kas saņem ienākumus ārpus Latvijas. Viens līzinga devējs sadarbojas ar klientiem – nerezidentiem, kas ir ārpus EEZ valstīm.

Klientu vidū ir arī PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP saistītas personas. Pastāv risks, ka līzinga devējs ne vienmēr ir noskaidrojis, vai aizņēmējs ir PNP, tā ģimenes loceklis vai ar PNP saistītā persona (it sevišķi grūtāk noskaidrot, vai klients ir ar PNP cieši saistīta persona).

Kredītu devēji iegūst informāciju par personas dzīvesvietu, darba vietu, ienākumu avotu, esošām kredītsaistībām un parādsaistībām u.c. informāciju klientu izpētes ietvaros uz risku balstītā pieejā.

Viens līzinga devējs norādījis, ka sadarbojas ar klientiem no augsta riska valstīm.

DARĪJUMU RISKS

NILLTPF riski ir mazāki, jo lielākoties izsniegto aizdevumu kredītu devējs pārskaita pārdevējam, tomēr gadījumos, kad kredītu izmaksā aizņēmējam, pastāv risks par aizdevuma izlietošanu sākotnēji paredzētajam mērķim.

Pastāv iespēja, ka, veicot kredīta atmaksu (it sevišķi pirmstermiņa atmaksu), mēģina legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Trešās personas var veikt kredīta atmaksu klienta vietā.

Nepietiekami izvērtēta klienta netipiska darbība (neparasti lielos apmēros veicot kredīta pirmstermiņa atmaksu, atmaksa no trešajām personām vai veicot pārmaksas), vai klients mēģina izvairīties no informācijas sniegšanas, sniedz pretrunīgu informāciju vai viltotus dokumentus, vai arī mēģina slēpt savu saimniecisko darbību. Klients vēlas veikt darījumu, kas neatbilst viņa finansiālajam stāvoklim.

Pastāv risks, ka nepietiekami izvērtēts, vai personai ir/pastāv saikne ar to valsti/teritoriju, kas ir šīs personas izcelsmes vieta (paaugstināta riska jurisdikcija), vai personai joprojām ir ciešākas personiskās un ekonomiskās attiecības ar paaugstināta riska jurisdikciju nolūkā novērst iespējamos NILLTPF vai sankciju pārkāpšanas riskus, jo īpaši saistībā ar personām, kas, lai ir arī Latvijas Republikas rezidenti, tās ir saņēmušas uzturēšanās atļauju, kas dod tiesības uzturēties Latvijas Republikā.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS

- Iespēja saņemt produktu neklātienē

Līzingu vai citu ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošināto kredītu līgumi tiek noslēgti gan klātienē, gan arī izmantojot distances saziņas līdzekļus[72] pie kredītu devējiem vai to aģentiem, starpniekiem.
Aģentu izmantošana

Līzinga devēji bieži izmanto starpnieku (autosaloni, autoplači) pakalpojumus.

Atsevišķos gadījumos nepietiekami izvērtēts sadarbības partneru - uzņēmumu, kas piedāvā tirgošanā lietotus autotransporta līdzekļus NILLTPF risks.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvarā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr ir iespējams veikt kredīta atmaksu arī no citas valsts (arī no augsta riska valsts), tostarp izmantojot norēķinu kontu, kas atvērts pie maksājumu pakalpojumu

[72] Līzinga līguma noslēgšanu distancē piedāvā vairāki līzingu devēji, tai skaitā kredītiestāžu meitas sabiedrības.

sniedzēja. Starptautisku darījumu izmantošanas daudzums ļoti neliels, valsts risks parādās, ja tiek veikti pārskaitījumi no/uz norēķinu kontu tādā valstī vai pie tāda maksājumu pakalpojumu sniedzēja, kuram ir nepietiekama NILLTPFN prasību uzraudzība. Likuma subjektiem jāņem vērā, ka arī maksājumi no valstīm ar augstu NILLTPFN prasību ievērošanas līmeni var būt pakļauti NILLTPF un sankciju riskiem, kas saistīti ar maksātāja vai tā maksājumu pakalpojumu sniedzēja reputāciju.

CITI RISKI

Citi NILLTPF riski ietver nepietiekamu klienta identifikāciju, darījumu uzraudzību, jo īpaši izmantojot kredītu starpniekus/ sadarbības partnerus – uzņēmumus, kas piedāvā tirgošanā lietotus autotransporta līdzekļus. Netiek izslēgta nederīgu personu apliecinošu dokumentu izmantošana.

NILLTPF riski iekļauj jauno tehnoloģiju (*FinTech, RegTech*) izmantošanu, pakalpojuma vieglo un ātro pieejamību, iespējamu anonimitāti un krāpšanu. FinTech, RegTech riski pārsvarā saistīti ar sistēmu kļūdainu darbību, atteici un nepieejamību.

Nepietiekami izvērtēts klienta valsts/ģeogrāfiskais risks.

Darbinieku izpratnes trūkums, nepietiekama kompetence par NILLTPFN prasībām vai formāla to ievērošana, nepilnīga IKS, t.sk., veicot klienta izpēti, noskaidrojot klientu patiesos labuma guvējus, pārliecinoties par finansējuma izlietošanu un atmaksāto līdzekļu izcelsmi. Nepietiekama izpratne par klienta izpētes prasībām (vienkāršotā, pamata jeb "standarta" un padziļinātā klienta izpēte) un veicamo darbību apjomu, pamatā tiek veikta vienkāršota klienta izpēte. Vienkāršotās klienta izpētes darbības nav dokumentētas atbilstoši NILLTPFNL 26.panta desmitajai daļai.

Nepietiekami veiktas darbības darījumu uzraudzības ietvaros, piemēram, attiecībā par klientu netipisku darbību (neparasti lielos apmēros vai neparasti bieži veicot kredīta pirmstermiņa atmaksu, līzinga atmaksa neilgi pēc līguma noslēgšanas, atmaksa no trešajām personām vai skaidrā naudā, vai veicot pārmaksas), vai klients mēģina izvairīties no informācijas sniegšanas, vai slēpt savu saimniecisko darbību.

Daļa kredītu devēju veic manuālas pārbaudes sankciju sarakstos – risks, ka pārbaude var nebūt veikta vai veikta paviršī, neievērojot dažādos sankciju sarakstus un transkripciju.

Nepietiekami pievērsta uzmanība aizdomīgu darījumu/darbību konstatēšanai, lai aizdomu gadījumu izvērtētu sabiedrības rīcībā pieejamo informāciju par darījumu un tā iespējamo saistību ar NILLTPF un pamatotu aizdomu gadījumā par to ziņotu FID, kā arī norādītu atsauci uz aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā, par tādu personas, kuras rezidences (reģistrācijas) valsts ir Latvijas Republika, aizdomīgu darījumu nodokļu jomā.

4. HIPOTEKĀRIE KREDĪTI

Kredītu nodrošinājums ir hipotēka uz nekustamo īpašumu.

Nozares kredītu devēju izsniegto hipotekāro kredītu mērķis ne vienmēr ir mājokļa iegāde vai remonts, kā lielākoties tas ir hipotekāriem kredītiem, kurus izsniedz kredītiestādēs. Daļa hipotekāro kredītu ir dažādu citu vajadzību segšanai, komunālo parādu samaksai, privātam patēriņam un arī esošo parādsaistību apvienošanai. Ir gadījumi, kad hipotekārais kredīts kļūst par vienīgo risinājumu vienīgā mājokļa atgūšanai.

Lielākoties šādi kredīti jāatmaksā ilgākā laika periodā, veicot ikmēneša maksājumus, to izmaksas ir zemākas par patēriņa kredīta līgumiem.

PRODUKTA APJOMI

2022.gadā jaunus kredītus, kuru atmaksa ir nodrošināta ar nekustamo īpašumu piedāvāja 8 kredītu devēji, 3 administrējot iepriekš izsniegto kredītu portfeļus, savukārt 2025.gadā jaunus kredītus piedāvāja 9, vēl 2 administrējot iepriekš izsniegtos portfeļus. Uz 2019.gada 31.decembri kredītus, kuru atmaksa ir nodrošināta ar nekustamo īpašumu piedāvāja 11 kredītu devēji (un vēl 8 savus hipotekāro kredītu portfeļus administrēja), tādejādi šī kredīta veida pakalpojumu sniedzēju skaits pamazām sarūk.

No jauna izsniegto hipotekāro kredītu apjoms patērētāju (nebanku) kreditēšanas tirgū ir ar tendenci samazināties - ja 2017.gadā kopumā tika izsniegti hipotekārie kredīti 12,17 milj. EUR apmērā, 2022.gadā izsniegto hipotekāro kredītu apjoms bija samazinājies līdz 9,98 milj. EUR, savukārt 2025.gadā vien 7,27 milj. EUR. Hipotekāro kredītu kredītportfeļa apmērs pa gadiem mainās nedaudz: kredītportfeļa atlikums uz 2020.gada 31.decembri – 36,75 milj. EUR, uz 2022.gada 31.decembri – 37,94 milj. EUR, savukārt uz 2025.gada 31.decembri – 40,52 milj. EUR.

Viena kredīta vidējā summa no 13`208 EUR 2020.gadā pieauga līdz 17`037 EUR 2022.gadā, jeb par 28,99%, savukārt 2025.gadā viena hipotekārā kredīta vidējā summa sasniedza 21`260 EUR, jeb salīdzinājumā ar 2022.gadu pieauga vēl par 24,79%.

KLIENTU BĀZE

Šo kredīta veidu izmanto patērētāji - Latvijas rezidenti ar regulāriem ienākumiem (ar patērētajiem – nerezidentiem, kas nav EEZ rezidenti strādā tikai viens kredītu devējs, kas piedāvā hipotekāros kredītus). Nav novērojams, ka hipotekāros kredītus izmantotu tikai noteiktu ienākumu saņēmēji. Lielākoties šo kredīta veidu izmanto patērētāji ar dažādiem ienākumiem, bieži vien saistības uzņemas arī visa mājsaimniecība, ģimenes loceklim piedaloties saistību izpildes nodrošināšanā kā galviniekam vai līdzaizņēmējam. Pārsvarā klienti ir patērētāji, kas saņem ienākumus Latvijā, tomēr ir arī tādi, kas saņem ienākumus ārpus Latvijas.

Klientu vidū ir arī PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP saistītas personas. Pastāv risks, ka kredītu devēji ne vienmēr ir noskaidrojuši, vai aizņēmējs ir PNP, tā ģimenes loceklis un ar PNP saistīta persona (it sevišķi grūtāk noskaidrot, vai klients ir ar PNP cieši saistīta persona).

Kredītu devēji iegūst informāciju par personas dzīvesvietu, darba vietu, ienākumiem, apgādībā esošu personu skaitu, esošām kredītsaistībām un parādsaistībām. Lielākoties tiek izmantota klātienes identifikācija, taču mūsdienu tehnoloģiskie risinājumi ļauj arī distances identifikāciju. Tāpat pirms hipotekārā kredīta nodrošinājuma reģistrācijas zemesgrāmatā, nostiprinājuma lūguma parakstīšanas brīdī klienta atkārtotu identifikāciju veic notārs.

DARĪJUMU RISKS

Ir iespēja, veicot kredīta atmaksu (it sevišķi pirmstermiņa atmaksu), legalizēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Trešo personu darījumiem var nebūt zināma informācija par naudas līdzekļu izcelsmi, kā arī cita informācija, kas ļautu Likuma subjektiem pieņemt pamatotu pieņēmumu par NILLTPF un sankciju riskiem. Tādējādi pastāv riski, kas saistīti ar iespēju, ka trešās personas var veikt kredīta atmaksu klienta vietā, nav izslēgta iespēja saņemt aizdevumu trešās personas labā, negodīgā ceļā iegūtu/ īpašumu ieķīlāšana kredīta saņemšanai, t.i., netiek ņemti vērā sabiedrības darbībai specifiskie riski.

Pastāv risks, ka nepietiekami izvērtēts, vai personai ir/pastāv saikne ar to valsti/teritoriju, kas ir šīs personas izcelsmes vieta (paaugstināta riska jurisdikcija), vai personai joprojām ir ciešākas personiskās un ekonomiskās attiecības ar paaugstināta riska jurisdikciju nolūkā novērst iespējamos NILLTPF vai

sankciju pārkāpšanas riskus, jo īpaši saistībā ar personām, kas, lai ir arī Latvijas Republikas rezidenti, tās ir saņēmušas uzturēšanās atļauju, kas dod tiesības uzturēties Latvijas Republikā.

Nepietiekami izvērtēta klienta netipiska darbība (neparasti lielos apmēros veicot kredīta pirmstermiņa atmaksu, atmaksa no trešajām personām vai veicot pārmaksas), vai klients mēģina izvairīties no informācijas sniegšanas, sniedz pretrunīgu informāciju vai viltotus dokumentus, vai slēpt savu saimniecisko darbību vai klients vēlas veikt darījumu, kas neatbilst viņa finansiālajam stāvoklim.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS

- Iespēja saņemt produktu klātienē

Hipotekāro kredītu noformēšana ir iespējama gan klātienē, gan attālināti.

- Aģentu izmantošana

Hipotekāro kredītu devēji sadarbojas arī ar kredītu starpniekiem, kuriem ir jābūt reģistrētiem PTAC[73].

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvarā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr ir iespējams veikt kredīta atmaksu arī no citas valsts, tostarp izmantojot kontu maksājumu iestādē. Valsts risks parādās, ja kredīta atmaksa tiek veikta no norēķinu konta tādā valstī un tādā maksājumu iestādē, kurā ir nepietiekama NILLTPFN prasību uzraudzība. Likuma subjektiem jāņem vērā, ka arī maksājumi no valstīm ar augstu NILLTPFN prasību ievērošanas līmeni var būt pakļauti NILLTPF un sankciju riskiem, kas saistīti ar maksātāja vai tā maksājumu pakalpojumu sniedzēja reputāciju.

CITI RISKI

Citi NILLTPF riski ietver izkrāptu, negodīgā ceļā iegūtu īpašumu ieķīlāšanu kredīta saņemšanai.

Darbinieku izpratnes trūkums, nepietiekama kompetence par NILLTPFN prasībām vai formāla to ievērošana, nepilnīga IKS, t.sk., veicot klienta izpēti, noskaidrojot klientu patiesos labuma guvējus, pārliecinoties par finansējuma izlietošanu un atmaksāto līdzekļu izcelsmi.

Pastāv risks, ka nepietiekami izvērtēts klienta valsts/ģeogrāfiskais risks.

Nepietiekami izvērtēti NILLTPF risku ietekmējoši radītāji, risku paaugstinošie faktori, nepietiekamas darbības risku novērtēšanā – NILLTPF risku ievērtēšana veicama ne tikai potenciālajiem klientiem, bet arī esošajiem klientiem neatkarīgi no darījuma summas, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu visus NILLTPF un no sankcijām izrietošos riskus atbilstoši NILLTPFNL un Sankciju likumā noteiktajam.

Daļa kredītu devēju veic manuālas pārbaudes sankciju sarakstos – risks, ka pārbaude var nebūt veikta vai veikta paviršī, neievērojot dažādos sankciju sarakstus un transkripciju.

Nepietiekami pievērsta uzmanība aizdomīgu darījumu/darbību konstatēšanai, lai aizdomu gadījumu izvērtētu sabiedrības rīcībā pieejamo informāciju par darījumu un tā iespējamo saistību ar NILLTPF un pamatotu aizdomu gadījumā par to ziņotu FID, kā arī norādītu atsauci uz aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā, par tādu personas, kuras rezidences (reģistrācijas) valsts ir Latvijas Republika, aizdomīgu darījumu nodokļu jomā.

[73] Pieejams: https://registri.ptac.gov.lv/registri/hipotekaro-kreditu-starpnieki-un-to-parstavji

NILLTPF riski hipotekārajiem kredītiem iekļauj jauno tehnoloģiju (*FinTech, RegTech*) izmantošanu, iespējamu anonimitāti un krāpšanu. *FinTech, RegTech* riski pārsvarā saistīti ar sistēmu kļūdainu darbību, atteici un nepieejamību.

5. KREDĪTI PRET KUSTAMAS LIETAS ĶĪLU

Kredīti tiek izsniegti, saņemot klātienē kustamas lietas ķīlu un nosakot tās vērtību. Lielākoties kredīti tiek izsniegti uz termiņu līdz 30 dienām, ar iespēju pagarināt atmaksas termiņu.

PRODUKTA APJOMI

Kredītus pret kustamas lietas ķīlu 2025.gadā izsniedz vien 4 kredītu devēji, tāpat kā 2022.gadā, tomēr 2019.gadā šo kredīta veidu piedāvāja 17 kredītu devēji. Kredītu devēju skaits, kuri izsniedz kredītus pret kustamas lietas ķīlu galvenokārt samazinājās, kad tika būtiski paaugstināta ikgadējā valsts nodeva par kredīta devēju uzraudzību (no 14'225 EUR līdz 55'000 EUR gadā), kuru virkne nelielo kredītu devēju vairs nespēja samaksāt.

No jauna izsniegto kredītu pret kustamas lietas ķīlu apjoms ilgstoši bijis stabils un 2020.gadā sasniedza 37,54 milj. EUR, tomēr Covid 19 krīzes ietekmes rezultātā, kā arī pārtraucot darbību virknei pakalpojuma sniedzēju, 2021.gadā no jauna izsniegto kredītu pret kustamas lietas ķīlu apjoms strauji samazinājās līdz 29,91 milj. EUR (par vairāk nekā 20% salīdzinājumā ar 2020.gadu), savukārt 2022.gada gadā šo kredītu izsniegšana atjaunojās – 35,92 milj. EUR gadā, 2025.gadā no jauna izsniegto kredītu pret kustamas lietas ķīlu apmēram sasniedzot 46,27 milj. EUR. Pandēmijas un pakalpojumu sniedzēju skaita samazināšanās ietekmēja kredītu pret kustamas lietas ķīlu kredītportfeļa atlikuma lielumu, kas no 7,40 EUR uz 2019.gada 31.decembri samazinājās līdz 5,13 milj. EUR uz 2021.decembri. Tomēr 2022.gada griezumā portfeļa atlikums pamazām sāka atgriezties pirms pandēmijas līmenī - uz 2022.gada 31.decembri sasniedzot 6,44 milj. EUR, savukārt Pārskata perioda beigās – 2025.gada 31.decembrī – 9,15 milj. EUR.

Par šo kredītu izmantošanu patērētāji maksā augstākās aizņēmuma (procentu) likmes nozarē, jo uz kredītiem pret kustamas lietas ķīlu neattiecās Patērētāju tiesību aizsardzības likumā noteiktie kredīta kopējo izmaksu ierobežojumi. Ņemot vērā konkurences trūkumu konkrētajā tirgus nišā, vidējā svērtā aizņēmuma (procentu) likmei kredītiem pret kustamas lietas ķīlu ir svārstīga, 2022.gada jūnijā samazinoties līdz 167% gadā, atsevišķos periodos pārsniedzot 204% gadā, uz Pārskata perioda beigām 2025.gada 31.decembrī paliekot pie 192% gadā.

Viena kredīta pret kustamas lietas ķīlu vidējā summa no 79 EUR 2020.gadā pieauga līdz 99 EUR 2022. gadā, jeb par 25,46%, savukārt 2025.gadā viena kredīta pret kustamas lietas ķīlu vidējā summa sasniedza 149 EUR, jeb salīdzinājumā ar 2022.gadu pieauga vēl par 50,51%.

KLIENTU BĀZE

Šo kredīta veidu pārsvarā izmanto patērētāji ar neregulāriem, neoficiāliem, maziem vai vidējiem ienākumiem vai tādi patērētāji, kuri dažādu apstākļu dēļ (piemēram, pārmērīgas parādsaistības) nevar saņemt cita veida kredītus.

Pastāv risks, ka klientu vidū var būt arī PNP, to ģimenes locekļi un ar PNP saistītas personas. Ne vienmēr kredītu devēji ir noskaidrojuši, vai aizņēmējs ir PNP, tā ģimenes loceklis un ar PNP cieši saistīta persona (it sevišķi grūtāk noskaidrot, vai klients ir ar PNP cieši saistīta persona).

DARĪJUMU RISKS

- Skaidras naudas izmantošana

Lielākoties kredīti tiek izsniegti un atmaksāti skaidrā naudā kredītu devēja klientu apkalpošanas vietā. Darījumos liels skaidras naudas īpatsvars.

- Citi darījumu riski

Nevar izslēgt iespēju par aizdevuma saņemšanu ar trešo personu dokumentiem vai nepietiekamu klientu identifikāciju. Trešo personu darījumiem var nebūt zināma informācija par naudas līdzekļu izcelsmi, kā arī cita informācija, kas ļautu Likuma subjektiem pieņemt pamatotu pieņēmumu par NILLTPF un sankciju riskiem. Tādējādi pastāv riski, kas saistīti ar iespēju, ka kredīta atmaksu var veikt arī trešā persona, savukārt ieķīlāto kustamo lietu var saņemt klātienē tikai pats aizņēmējs.

Nepietiekami izvērtēta klienta netipiska darbība (kredīta pirmstermiņa atmaksu, atmaksa no trešajām personām vai veicot pārmaksas).

Klients neprot aizpildīt nepieciešamo informāciju par ķīlas objektu (nosaukumu, modeli, ražotāju), nepārzina ķīlas objekta pielietojumu. Klients regulāri ieķīlā dārgmetālus, preces, bet neizpērk jau iepriekš ieķīlātos. Klients ieķīlā dārgmetālus, dārgakmeņus vai to izstrādājumus par cenu, kas nepārsniedz 50% no to tirgus vērtības.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS

- Iespēja saņemt produktu klātienē

Patērētājs kredītu var saņemt tikai klātienē, savukārt kredīta atmaksu var veikt klātienē vai ar pārskaitījumu.

- Aģentu izmantošana

Aģentu vai starpnieku pakalpojumi netiek izmantoti.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Kredītu ar kustamas lietas ķīlu darījumiem vietējs raksturs. Nav informācijas, ka kredītu darījumos būtu pārskaitījumi no/uz citām valstīm.

CITI RISKI

Pastāv liels risks pieņemt kā ķīlu noziedzīgā ceļā iegūtas kustamas lietas, jo īpaši gadījumos, ja kredīta piešķiršanā un izsniegšanā ir iesaistīts negodprātīgs kredīta devēja darbinieks.

Nepietiekama izpratne par NILLTPFN prasībām un mazāka iekšējās kontroles sistēmas efektivitāte.

Pastāv iespēja, ka likuma subjektu darbiniekiem nav nodrošinātas atbilstošas apmācības par NILLTPF novēršanas prasībām (neregulāras apmācības vai zināšanu pārbaudes), īpaši par klientu izpēti, rezultātā praktiski var netikt realizēta pienācīga klientu identifikācija, tostarp, neīstenojot vai nepienācīgi īstenojot personu apliecinošu dokumentu pārbaudi. Nepietiekama kompetence vai NILLTPF prasību formāla ievērošana.

Netiek izslēgta nederīgu vai pat zagtu personu apliecinošu dokumentu izmantošana, atsevišķu kredīta pirmstermiņa atmaksa neparasti lielos apmēros, apmaksa no trešajām personām.

Nepietiekami izvērtēti NILLTPF risku ietekmējoši rādītāji, risku paaugstinošie faktori, nepietiekamas darbības risku novērtēšanā. Klientu izpētes darbības, tai skaitā NILLTPF risku izvērtēšana, veicama neatkarīgi no darījuma summas, lai noskaidrotu, novērtētu, izprastu un pārvaldītu visus NILLTPF un no sankcijām izrietošos riskus.

Nepietiekami pievērsta uzmanība aizdomīgu darījumu/darbību konstatēšanai, lai aizdomu gadījumu izvērtētu sabiedrības rīcībā pieejamo informāciju par darījumu un tā iespējamo saistību ar NILLTPF un pamatotu aizdomu gadījumā par to ziņotu FID, kā arī norādītu atsauci uz aizdomīgiem darījumiem nodokļu jomā, par tādu personas, kuras rezidences (reģistrācijas) valsts ir Latvijas Republika, aizdomīgu darījumu nodokļu jomā.

Nepietiekami vai netiek ņemti vērā lombarda darbībai piemītošie riski, kā, piemēram, skaidras naudas pieņemšana. Sabiedrībai ir jāvērtē arī skaidras naudas pieņemšanas riski un jānosaka pasākumu kopums uz risku balstītā pieejā, lai sabiedrība savā darbībā ierobežotu arī šādus riskus, tai skaitā, nepieciešamības gadījumā noskaidrotu naudas līdzekļu vai labklājības izcelsmi. Var būt gadījumi, ka netiek pietiekami izvērtēts, vai klients nav PNP, PNP ģimenes loceklis vai ar PNP cieši saistīta persona.

Daļa kredītu devēju veic manuālas pārbaudes sankciju sarakstos – risks, ka pārbaude var nebūt veikta vai veikta paviršī, neievērojot dažādos sankciju sarakstus un transkripciju.

6. KREDĪTI JURIDISKĀM PERSONĀM UN SAIMNIECISKĀS DARBĪBAS VEIKŠANAI

Kredītu devēji piedāvā dažādus kreditēšanas produktu veidus juridiskajām personām un fiziskām personām saimnieciskās darbības veikšanai – kredīti bez nodrošinājuma, kredīti ar nodrošinājumu (hipotēka, komercķīla), līzingi un citi ar transportlīdzekli vai citu objektu nodrošinātie kredīti, faktorings, kredīti, kuriem kā norēķināšanās līdzeklis noteikti vekseļi, kredīti pret kustamas lietas ķīlu.

PRODUKTA APJOMI

No kredītu devējiem, kuriem PTAC izsniedzis speciālo atļauju (licenci) patērētāju kreditēšanas pakalpojumu sniegšanai, 2019.gadā 23 kredītu devēji izsniedza un 5 vēl administrēja kredītus juridiskajām personām un/vai fiziskām personām saimnieciskās darbības veikšanai. 2021.gadā tādu, kas izsniedza bija 20 un 3 administrēja. 2022.gadā jaunus kredītus juridiskajām personām un/vai fiziskām personām saimnieciskās darbības veikšanai izsniedza 20 kredītu devēju un 1 administrēja iepriekš izsniegtos kredītus, savukārt Pārskata perioda beigās 2025.gadā jaunus kredītus juridiskajām personām un/vai fiziskām personām saimnieciskās darbības veikšanai izsniedza 19 kredītu devēju un 1 administrēja iepriekš izsniegtos kredītus.

Ja 2020.gadā kopumā juridiskām personām un/vai fiziskām personām saimnieciskās darbības veikšanai tika izsniegti kredīti par summu 811.91 miljoni EUR, tad 2022.gadā - 1,16 miljardi EUR. Savukārt 2025.gadā samazinājās līdz 845,99 milj. EUR. Kopumā juridiskām personām un/vai fiziskām personām saimnieciskās darbības veikšanai izsniegtā kredītportfeļa atlikums uz 2020.gada 31.decembri bija 1.13 miljardi EUR, uz 2022.gada 31.decembri 1,29 miljardi EUR, savukārt uz 2025.gada 31.decembri – 1,19 miljardi EUR. Jāatzīmē, ka lielu īpatsvaru sastāda kredītiestāžu līzinga meitu sabiedrībās izsniegtie līzingi un faktoringi, kā arī izsniegto kredītu apjoma un portfeļa izmaiņas ietekmē meitu integrācija mātes uzņēmumos.

KLIENTU BĀZE

Pārsvarā Latvijas komersanti un fiziskas personas, kas veic saimniecisko darbību, gan ļoti lieli, tostarp starptautiski uzņēmumi, gan mazie, vidējie uzņēmumi un fiziskas personas. Nevar izslēgt risku, ka klientu starpā ir čaulas kompānijas. Nav informācijas, vai klientu vidū ir sabiedriskās organizācijas. Pastāv risks, ka klienta kā patērētāja maksātspējas nepietiekamības dēļ kredīts tiek slēgts, slēpjot to kā kredītu saimnieciskai darbībai.

DARĪJUMU RISKS

- Skaidras naudas izmantošana

Pārsvarā kredīta saņemšana un atmaksa notiek ar bankas pārskatījumu starpniecību, tomēr nevar izslēgt iespēju kredītu saņemt un veikt tā atmaksu skaidrā naudā. Darījumiem notiekot skaidrā naudā, ir mazāka iespēja pārliecināties par aizņemto līdzekļu tālāku izlietošanu vai arī noskaidrot naudas līdzekļu izcelsmi, no kuriem atmaksā aizdevumu.

- Citi darījumu riski

Līzinga gadījumā, kas ir vispopulārākais kreditēšanas produkts (67,14% no visiem), NILLTPF riski ir zemi, jo pārsvarā izsniegtais finansējums tiek pārskaitīts pārdevējam. Citādi ir gadījumos, kad kredītu izsniedz aizņēmējam - cik lielā mērā un vai pietiekami kredītu devēji pārliecinās par izsniegtā aizdevuma izlietošanu, līdz ar to ir risks, ka saņemtos līdzekļus izmanto terorisma finansēšanai. Savukārt, veicot kredīta atmaksu (it sevišķi pirmstermiņa atmaksu vai neregulārus maksājumus), iespējams izmantot noziedzīgā ceļā iegūtus līdzekļus. Faktoringa gadījumā pastāv fiktīvu debitoru un fiktīvu rēķinu risks, līdz ar to ir būtiski, cik rūpīgi kredītu devējs ir izvērtējis klientu pirms aizdevuma piešķiršanas.

Trešo personu darījumiem var nebūt zināma informācija par naudas līdzekļu izcelsmi, kā arī cita informācija, kas ļautu Likuma subjektiem pieņemt pamatotu pieņēmumu par NILLTPF un sankciju riskiem. Tādējādi pastāv riski, kas saistīti ar iespēju, ka trešās personas var veikt kredīta atmaksu klienta vietā.

Tiek slēgti darījumi bez nodrošinājuma ar neregulāru norēķinu ciklu.

PIEGĀDES KANĀLA RISKS

- Iespēja saņemt produktu klātienē

Kredītu noformēšana ir iespējama gan klātienē, gan neklātienē.

- Aģentu izmantošana

Kredītu devēji izmanto starpnieku un aģentu pakalpojumus, tomēr nav informācijas par to apjomiem.

STARPTAUTISKI DARĪJUMI

Pārsvarā kredītu izsniegšanas un atmaksas transakcijas ir vietējie maksājumi starp Latvijas kredītiestādēs atvērtiem norēķinu kontiem, tomēr, piemēram, līzinga gadījumā līzinga objekts (iekārtas, transportlīdzeklis u.tml.) var tikt pirkts no citas valsts. Risks, ka kredīts tiek izmantots saimnieciskai darbībai, kas pārkāpj sankciju regulējumu (divējādi lietojamas preces, aizliegtu preču imports/eksports, sadarbība ar augsta riska valstīm) .

CITI RISKI

Darbinieku izpratnes trūkums, nepietiekama kompetence par NILLTPFN prasībām vai formāla to ievērošana, nepilnīga IKS, t.sk., veicot klienta izpēti, noskaidrojot klientu patiesos labuma guvējus, pārliecinoties par finansējuma izlietošanu un atmaksāto līdzekļu izcelsmi.

Klients veic saimniecisku darījumu imitāciju, lai radītu priekšstatu, ka saimnieciskā darbība nes peļņu, un saņemtu aizdevumu.

Ar transporta un loģistikas nozari saistītie NILLTPF /sankciju riski (informācijas slēpšana par darījumu attiecībām ar partneriem no augsta riska valstīm, klienta izvairīšanās no sankcijām); juridiskas personas ar mātes uzņēmumiem/meitas uzņēmumiem/saistītiem uzņēmumiem sankcionētajos reģionos. Līzingā finansēta aktīva izmantošana nelikumīgiem mērķiem, tai skaitā sankcionētai personai; finansētā aktīva lietotājs (labuma guvējs) ir trešā persona.

Daļa kredītu devēju veic manuālas pārbaudes sankciju sarakstos – risks, ka pārbaude var nebūt veikta vai veikta paviršī, neievērojot dažādos sankciju sarakstus un transkripciju.